

SÖDUR

Nr. 25/26

25. VI. 32

Veetke oma suvepuhkus

PÄRNUS

Gesti kaunimas supellinnas!

Moodne mudaravila. Kaitseväelastele hinnad alandatud.

Laiialised võimalused sportimiseks. Staadion, tennis. Päksepaisteline, elurõõmus supelrand. Mitmekesised lõbustused.

Kõik hinnad on suuresti alandatud!

Lähemalt aadressil: Pärnu, supelinspektor.

Sähelepanuks kaaderallohvitseridele.

Iga päevaga suurenevad kaaderallohvitseride suhtes nõuded üld- ja sõjalishariduse tasapinna tõstmise alal (sellest saavad aru ka paljud allohvitserid ise oma prestiiži tõstmise mõttes). Üld- ja eriti sõjalisteadmiste pagaaži täiendamisele püüab aidata kaasa sõjakirjanduse ajakiri „Sõdur“.

Võrreldes kaaderallohvitseridest „Sõduri“ tellijate-lugejate arvu ohvitseridest tellijatega, on neid umbes 50% vähem, vaatamata sellele, et nende üldarv kogu vabariigis suurel määral ületab ohvitseride arvu. See kõneleb allohvitseride huvist oma kutseharidusliku tasapinna tõstmise vastu. Ühest suuremast vabariigi väliigist on „Sõduri“ tellijaid-lugejaid vaid üks isik, ja seegi eraisik allohvitseri kohal, selle vastu ühe väeosa allohvitseride kaader moodustab peaaegu poole kogu vabariigi allohvitseride tellijaist.

Toimetus koputab kaaderallohvitseride kogude juhatustele südameile, mõjutada oma liikmeid „Sõduri“ tellimisele veel järgmise poolaasta peale, mis algab 01. 07. 32. „Sõduril“ oleks siis võimalik käsitleda peale sõjateadusliste alade senisest suuremal määral puht kaaderallohvitseride elu-olu küsimusi.

Tellimise hind poolaasta peale on Kr. 3.— Poolaasta tellimised omavad õigused ka „Sõduri“ lisadele.

Tellimised, mis tehakse väeosade (asutiste) või allohvitseride kogude juhatuste kaudu, võidakse tasuda kolme kuu jooksul, makstes iga kuu $\frac{1}{3}$ tellimishinnast.

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI

SÕDUR

№ 25/26

Laupäeval, 25. juunil 1932.

XIV aastakäik.

TARTU ÜLIKOOLI 300. AASTA JUUBEL.

Saksamaal sõjaväljal, ainult mõni kuu enne Lützeni lahingut, kirjutas Gustav Adolf Tartu Ülikooli asutamise kätte alla.

Rootslasi, põhja inimese puhtamaid ja selgemaid esindajaid, oli haaranud vastu-seismatu tegelemisetung ja seikluseiha, mis saanud alguse juba normannide ja varäägide päevil, mis ikka jälle uuesti viinud selle väikese rahva kaugele väljapoole oma kodumaa piire ja nõudnud temalt raskeid ohvreid, kuid ühtlasi katnud ta surematu kuulsusega.

Eriti kahe haruldase jõuga sõjakuninga, Gustav Adolphi ja Karl XII läbi on rootsi nimi kogu Euroopas ja osalt ka Aasias võitnud üldiselt niisuguse kõla, mille sarnast ei leidu palju suurrahvailgi, mis tun- ginud rahvaste meele otse muinasjutulise hiilguga, nii et veel praegugi Väike-Aasia musulmani silmad löövad särama, kui ta kuuleb, et võõras, kellega ta kokku juhtu- nud, on Temir-Baschi (Raudpea) maalt pärit. Ja Gustav Adolphi ning ta sõjameeste tegu- dest kõnelevad rohked mälestusemärgid, veel enam aga rahva jutud ja mälestised tervel Saksamaal.

Kuid oleks hoopis ekslik arvata, nagu oleksid need mõlemad sõjakuningad ja ka teised rootsi valitsejad, kes hulga kestvaid võitlusi pidanud, ainult sõjavõitude hiilgusele mõelnud. Kui ka nendel osalt tagasihutajaks olnud tööhimu ja võit- luseiha, seisis see juures ometi esime- sel kohal rootsi rahva hea käekäik ja tema olulised huvid.

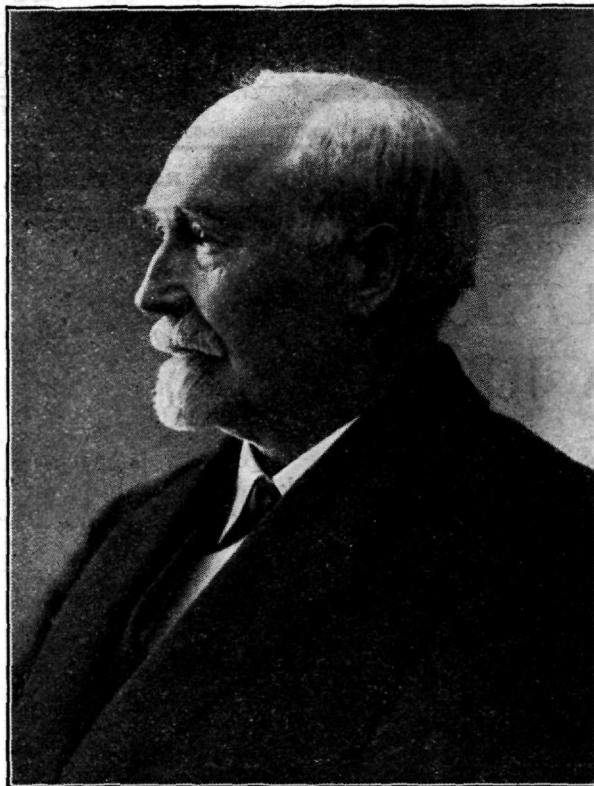
Iseäranis huvitav on ära märkida, et Karl XII, selle järele kui ta sunnitud olnud 18 aastase poisikesena jõuliselt väga tuge- vate vaenlaste vastu võitlusesse astuma, ko- gu oma elu-aeg, tervelt 18 aastat, alatises võitluses seisis ja siis tunduvalt muutus. Ta

ei olnud enam, nagu varemalt, isemeelne, jõuline valitseja, kes külmast kaalutlusest ega mõistuse põhjendustist midagi ei hooli-

Prof. J. Köpp
Tartu Ülikooli rektor.

nud ja kellele poliitiline mäng täiesti võõ- ras ning kes ei osanud seisukorda õieti hin- nata, vaid kellest tundus, et ta rahva huvid oma võitluse ihale ja tujukusele ohverdab. Vilumata noorest mehest oli kasvanud kesta- vais raskusis ja osalt ka äpardusis karastu-

Prof. H. Koppel

Tartu Ülikooli Vabariigi esimene rektor.

nud mees, kelle poliitilised kavatsused pärast Türgimaalt koju tulekut näitasid sama suurejoonelikkust ja sihikindlust, nagu ta sõjapidaminegi.

Hoolimata Rootsimaa suurest väsimusest aastaid kestnud heitluses oli palju väljavahateid, et Karl XII oleks suutnud Põhja sõja lõpetada saavutades Rootsile tugeva seisukoha Euroopas. Aga juhuslik kuul Fredrikshaldi juures tegi neile püüetele lõpu, kuna kangelas-kuningale ei järgnenud meest, kes oleks suuteline olnud tema tööd jatkama.

Nõndasamuti oli üks inimiga varem Gustav Adolfil esimeseks ja peamureks Rootsi riigi kõvendamine, millest tunnustab peale muu tema agar hool hariduse edendamise eest. Kui silmas pidada, et kuningas ei piirdunud kõrgema õppeasutuse ellukutsumisega emamaal — Rootsis — vaid niisuguse asutuse ka teatud mõttes asumaal — Läänememaal — tarviliseks pidas, ja seda pealegi raskel sõjaajal ning ajajärgul, kus haridus oli üldiselt kaunis kitsa seltskonnakihi eesõiguseks, siis võib

mõista, kui suure tähenduse Gustav Adolf oma rahva hariduse järje tõstmisele andis.

Mis siin taotleti, tunnustab kõige paremini Rootsi riigimeeste Johann Skytte ja Axel Oxenstierna poolt Upsala ülikoolile valmistatud põhikiri, mille kuningas loomulikult kiitis täiesti heaks: „Noored inimesed peaksid — öeldakse seal — õppima isendist ja riigi praegusest seisukorrast mitte halvaks panevalt ja julgusetult mõtlema, sest sellest tekib sagedasti kaebusi ja hädaldusi kõige võimaliku üle, imetus kõige välismaise vastu, meelega enda võime kohta suuri asju ja tegusid korda saata — igale riigivalitsusele suur takistus. Kõik see on kasvatus ja õpetuse läbi parandatav, nii et noored inimesed omandaksid varakult kõrge mõtlemisviisi, mis annab tugeva lootuse ja viib suurile tegudele.“

Niis siis tugevaid inimesi pidi kasvatama Gustav Adolphi ülikool, kelle tung suurile tegudele. Siin ilmneb sama põhja inimese teo- ja seikluseihaline vaim, mis rootsi rahvast noil ajal üldiselt täitis. Ta julges midagi ja suutis midagi, ja kasvatuski pidi olema sihitud sellele, et noori inimesi õpetada — julgema.

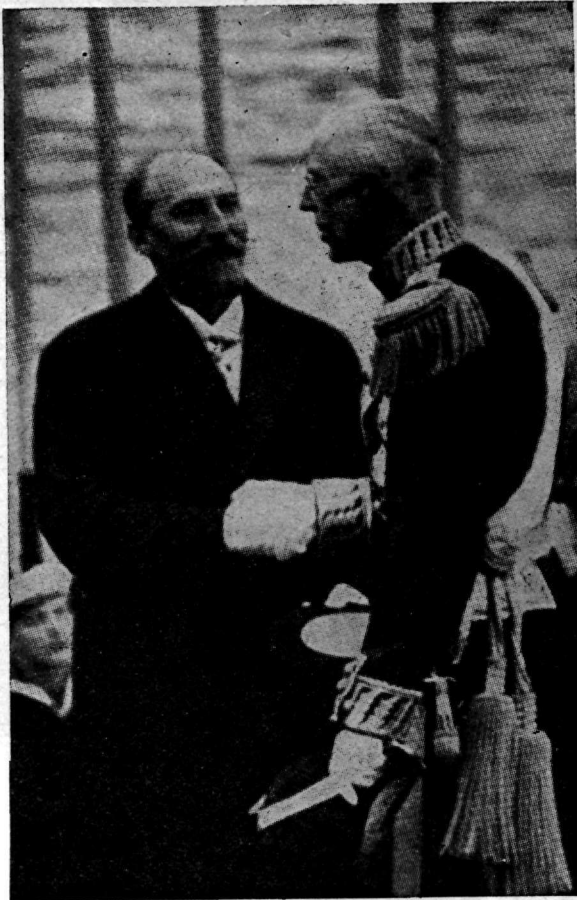
Rootsi Kuningas Gustav II Adolf

Tartu Ülikooli asutaja.

Kui selle suure mõtte teostumine ei sündinud niisuguses ulatuses ja sügavuses, nagu kuningas ja tema nõuandjad tahtsid, siis

Eesti Riigivanema J. Tõnisson'i külaskäik Rootsi 1928. a.

T. M. Rootsi Kuninga „Tere tulemast“ Eesti Riigivanemale.

aega oli ta saksa ülikooliks, kuni viimaks järjest tugevnev vene rahvusluse vool ta „Imperatorskij Jurjevskij Universitediks“ muutis. Veel lühikeseks ajaks sai Tartu ülikool saksa ülikooli ilme, kui vene tsaari võim kokku varises, et varsti aset anda eesti ülikoolile.

Kuigi Vasad olid talupojakuningad ja püüdsid ka Baltimaail talupoegade seisukorda parandada ning neile isegi kõrgemat haridust võimaldada, oli ometi kuristik siin maa ülemate ja alamate vahel nii järsk ja sügav, et isegi heatahtlik rootsi valitsus ei suutnud tema tasandamiseks kuigi palju korda saata. Ülikooli kasu maa laialisile hulgele oli siis ainult kaudne, millel määral ta maa üldist hariduslist tasapinda tõstis.

Peaaegu samasuguseks jäi Tartu ülikooli tähendus eesti rahvale hulk aasta-kümneid

vene valitsuse ajal, kus ta tegelikult oli saksa ülikooliks ja kus õpetasid mõnedki rahvusvahelise nimega mehed. Ainult harva pääsesid mõned rahva hulgast ülikooli ja neistki läks enamik oma rahvale kaduma, muutudes sakslasiks. Põhjalik pööre sündis siis Tartu ülikooli muutusega vene ülikooliks. Ülikooli teaduslik tasapind jättis küll palju soovida ja kahjulik oli mitmeti ka see vaim, mis tuli Tartusse vene ülikooliga. Kuid ühtlasi sai ülikool rahva laialisile ringkonnile kättesaadavaks, saksastamise vaim nõrgenes järjekindlalt, venestamise seesmine jõud oli aga liig nõrk, et Tartu eesti üliõpilasile mingit hädaohu tuua, vaid otse ümberpöörduvalt, just siin arenes kõige jõulisemalt terve rahvusline vaim, oma väärtust õigesti hinnates, kuid ka shovinismist end vaba hoides.

Igatahes ei ole Tartu ülikool vene aja järgu viimasel osal vähe kaasa mõjunud eesti iseseisvuse mõtte arenemisele. Kuigi poliitilise iseseisvuse teostamise mõtte töid esile suured poliitilised murrangud Euroopas, tasandas ometi rahvusluse iseseisvuse vaimu areng, milles Tartu ülikoolil tähelepanuväärne osa, teed sammule, julgeda parajal hetkel riiklise iseseisvuse mõtet viia ellu.

Nüüd töötab rahva oma ülikool, laialisel rahvalikul alusel, demokraatia hülged ja pahedega. Teadusliku töö suhtes on Tartu eesti ülikool alles noor. Ta vastab alles ikkagi veel peamiselt sellele tähtsamale nõudele, mis tema ellukutsumisel üles seati: olla kõrgemaks õppeasutiseks teatud praktilisile kutsetele ettevalmistamisel. Ei olnud pinda, kus oleksid võinud areneda tarviliku teadusliku ettevalmistuse saanud õppejõud, ja eesti ülikooli eluiga on alles liig lühike, et nooreist oleksid võinud valmineda tõsised teadusemehed, kelle iseseisev teaduslik töö rikastaks inimkonna teadusevarade hulka ja kes aitaksid Tartu ülikoolile selle hea nime teaduseilmas tagasi võita, mis tal kord varemalt olnud. Ei ole mingit kahtlust, et see aeg kord jälle tuleb, sest otsustades tõsise töö järele, mis Tartus praegu mitmeti tehakse, ei jää head tagajärjed ilmutata.

Vene ülikool seisis sõja vaeest kaugel eemal, eriti tema viimasel elujärgul. Kuigi edulisem ohvitserkond tundis vahest üliõpilasile poliitilise vabaduse püüetes kaasa, pidi ta oma ametikohuste pärast suhtuma ülikooli noorsoosse tagasihoidlikult ja umbusklikult, kuna seda noorsugu peeti riigi seesmiseks vaenlaseks.

T. M. Rootsi Kuninga külaskäik Tallinna 1929. a.

Riigivanem A. Rei esitab T. M. Rootsi Kuningale kindral J. Laidoneri.

Teiselt poolt muudeti sõjavägi üksvahe üliõpilasile karistusametiseks, kuna poliitilisest liikumisest osavõtjad üliõpilased pandi lihtsoldatina teenima, sellest hoolimata, et nad võisid olla seaduse järele teenistusest vabad. Loomulikult jäi niisuguseil tingimustel ka Tartu ülikool eesti soost ohvitseridele võõraks, välja arvatud see nõrk kaudne suhe, mis tekkis isikliku tutvuse läbi ohvitseride ja akadeemia kodanike vahel.

Rahvalik eesti ülikool aga seisab kaitsevägega elavas loomulikus ühenduses, kuna paljud sõjamehed, iseäranis ohvitserkonnast, ülikoolis õppinud ja hariduse saanud ja kuna — mis tähtsamgi — kaitseväge seob akadeemia kodanikega ü h i n e v a i m.

Mõlemad tunnevad selgesti, et iseäranis väikerahva keskel, kui ta tahab v a b a olla, peab valitsema kindel k o k k u h o i d ja üksmeel suurte sihtide taotlemisel, mida ei tohi hävitada ühiskonnas täiesti loomulik vastastikune võitlus vähemoluliste huvide pärast. Vähemalt mõistab kaitseväge

juhtiv ollus, nagu ülikooli noorsugugi üldiselt, et üldhuvisid ei tohita milgil tingimisel erihuvidele ohvriks tuua, nii suured, kui viimased oleksidki.

Kolmsada aastat on pikk aeg, mille keskes ei muutu mitte üksi rahva väliselu avaldised, vaid ka tema arusaamised ja tõeks pidamised. Aga Tartu ülikooli kohta peaksid püsima jääma tema asutaja põhimõtted, sest usume, need on meile, väikerahvale, tähtsamad, kui vaevalt ühelegi teisele. Ülikool peaks peale teadusliku töö tegemise ja tegeliku ametioskuse õpetamise andma „noortele inimestele varakult kõrge mõtlemise viisi“, mis „tugeva lootuse annab ja suurile tegudele viib.“

Kindlasti uskudes, et eesti ülikool Tartus neist alusist vankumata kinni hoiab, soovime temale suure aupäeva puhul õiglaselt ja soojalt südamest õnne ning jõudu eesti rahvale nii väärtusliku töö jätkamiseks.

LÄTI RAHVUSPÜHAKS.

Alberts Kviesis

Läti Vabariigi President ja Vabariigi relvastatud jõudude ülemjuhataja.

Kesk ilusamat kevadist õitseaga pühitseb meie liiduriik Läti oma rahvuspüha. Lätlastele on jaanipäev igivanast ajast olnud üldiseks rahvapäevaks, mil nende tempera-

mendiküllane iseloom otsis ja leidis väljendust, mil kogu Läti rõkkas ülekeevast tuju- küllusest ja rõõmust. Nii on see asetleidnud aastasadu, nii kestub see praegugi, ehkki muutunud tingimustes ja kujul. Omariikluse saavutamine ja tulevikukohustused on sellele rahvapäevale juurde toonud uusi tähtpäevi. 22. juuni kuupäev on ametlikult tunnistatud Läti riiklikuks rahvuspühaks, mil sünnib kõikide manalasse varisenud Läti vabaduse ja iseseisvuse eest oma elu jätnud rahvuskangelaste mälestamine. Samuti mälestatakse sel päeval landesväari purustamist Võnnu lahingus aastal 1919. Kõiges garnisonides korraldatakse sel puhul kaitsejõudude paraade, rahvapidustusi ja muid meelelahutusi. Aastaag omaltpoolt soodustab pidustuste suurejoonelikkust. Isamaaarmastuse äratamisel ning süvendamisel ja rahva ning riigi minevikuga ja vabaduse võitlusega tutvustamisel on sel päeval suur tähtsus, eriti noorsoos.

Eestil, eriti ta katisevael on tõsine põhjus ja soov kaasa elada Läti rahvuspäevale. Meid seob minevik ja tulevik; ühe rõõmud ja mured on ka teise rõõmud ja mured. Sumboliseerib seda ka see, et sel päeval Läti kaitseväge esindaja Eestis kolonelleitnant J. Streipa asetab Tallinna kaitseväge surnuaial pärja Vabadusesõjas langenud kangelaste mälestusemärgile, kellest paljudki langenud võitluses Läti pinnal.

Soome Presidendi külaskäik Eesti Riigivanemale.

Neil päivil (17. 06.—20. 06.) külastasid eraviisiliselt meie Riigivanemat J. Teemanti ja proua Teemanti Soome President P. Svinhufvud ja proua Svinhufvud.

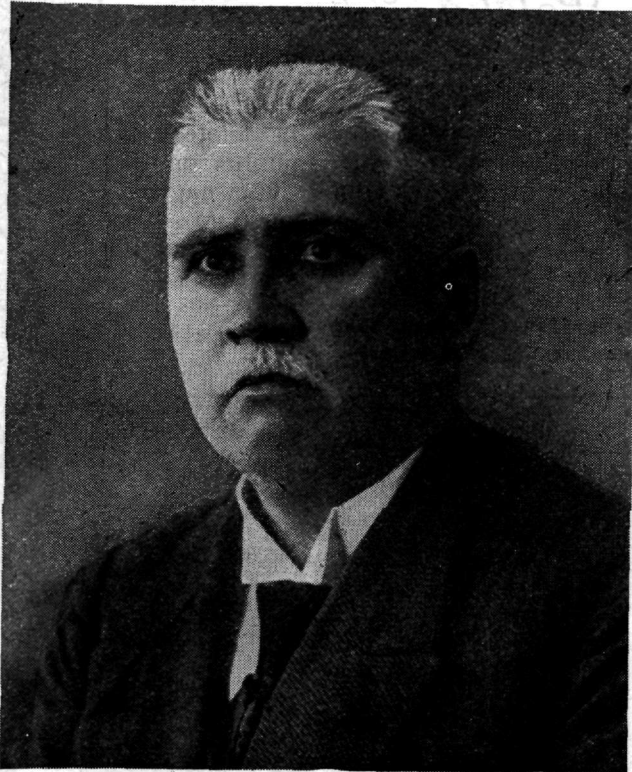
President abikaasaga sõitsid Soome lootsivalitsuse laeval „Valvojal“ sõjalaeva Uusimaa saatel.

Külaliste saatjaskonda kuulusid: Eesti saadik Soomes H. Rebane, presidendi vanem adjutant kol. Kekone, noorem adjutant major Söderström ja „Uusimaa“ komandör Ikonen. Soome laevule sõitis vastu ja saatis ära kuni Aegna saareni meie sõjalaev „Sulev“.

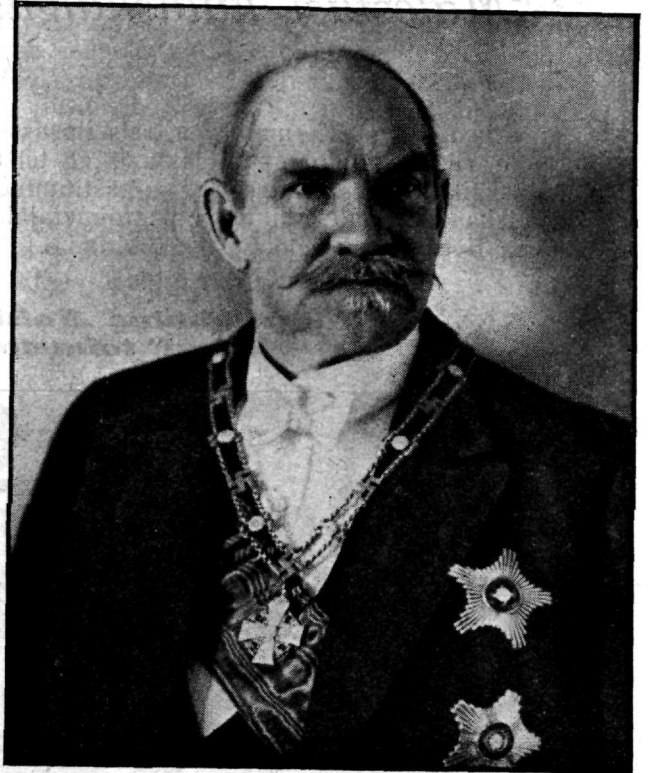
Külalistel olid vastas ja saatmas sadama sillal riigivanem J. Teemant abikaasaga ja välisminister J. Tõnisson abikaasaga. Sillal olid rivistatud aukompanid orkestriga. Tallinna linnapea A. Uesson ütles presidendile tere tulemast pealinna nimel, annetades pr. Svinhufvudile lilli.

Külalised peatusid Kadrioru lossis. Järgmisel päeval sõideti Kosele K. Pätsu tallu, külastades ühtlasi Jägali laagrit, mõnd asundustalu ja Kehtna põllutöö- ja majapidamiskooli. Järgneval päeval tehti väljasõit Keila-Joale, külastades teel kaitseliidu Mustamäe lasketiiru ja Saku kaitseliidu laagrit. Samal päeva õhtul viibiti ka Soome saatkonnas.

Viimasel päeval, 20. juunil s. a. vaadati linna ja külastati raekoda. Kallid külalised lahkusid Tallinnast 20. juunil kell 1400.

J. Teemant
Riigivanem.

P. E. Svinhufvud
Soome President ja kõrgem sõjaväejuht.

P. E. SVINHUFVUD.

Olid Soome tumedamad päevad. Väike kergenduse lootus, mille Vene esimene revolutsioon andis Soomelegi, oli kustunud ja tagasikiskumine sammus võidukalt ning hoolimatult oma teed. Tsaari valitsus, kes tundis enda jällegi olevat täielikult seisukorra pehme, jatkas vihasemalt kui kunagi varem Soome põhiseaduse purustamist — tänuks selle eest, et soomlased on olnud alati loialsed, et nad Türgi sõtta saatsid oma väed vabatahtlikult, kes seal võitlesid Venemaa huvides vahvalt!

Maapäeva juhiks oli noil raskeil ajal P. A. Svinhufvud, murdmata julgusega mees.

Eelmisel maapäeval oli ta keisri maapäeva — avamise kõnele, mille kindralkuberni ette luges, vastanud kaunis resoluutse nõudega, et Soome põhiseadusi ei rikutaks. Nüüd oli ära keelatud midagi muud lausuda, kui avaldada truualamluse tundeid. Seepärast valitses maapäeva avamise eel tuntav pinevus, eriti väljamaa ajakirjanike keskel, keda kogus avamise pidulikkusele hea hulk.

Kindralkuberner luges keisri kõne ette ja pinevas vaikuses avaldas Svinhufvud kindla ja rahuliku häälega suurvürstile Soome rahva ustavusetundeid, kuid ühtlasi ka kõikumata usku, et suurvürst austab Soome põhiseadusi.

Järgnes muidugi Vene rahvuslaste äge

kallaletung Svinhufvudile. Too kord veel mitte, aga mõni aeg hiljem saadeti ta oma julge võitluse pärast soome rahva huvide eest tsaari võimu poolt Siberisse. Nüüd on tsaari võimust ainult mälestus järele jäänud, „ukko Pekka“ aga on endiselt soome rahva huvide eest julgelt valvel. R.

Mälestusi külaskäigust „Polska Zbrojnale“.

A. Laats.

Riiast jätkus 25. mail s. a. reis ilusasse Poola riigi pealinna — Varssavi, et teha külaskäik Eesti kaitsevägele hästituntud „Polska Zbrojnale“ ja tema peatoimetajale härra Evertile, suurele Eesti sõbrale.

raudteeäärsetest linnadest ja teistest keskustest, siis seda suurem muutus on riigipiiride läbistamisel. Rong jääb nagu elutuks, näha vaid üksikuid reisijaid. Osalt sellest on tingitud ka piiriformaliteetide liht-

Koosviibimine „Polska Zbrojna“ toimetuses „Sõduri“ toimetaja vastuvõtu puhul.

Pildil esimeses reas istuvad (vasakult): Kaitseliidu Ühingu ülemkomandant kolonelleitnant V. Rusin, pea-staabi II osakonna ülem kolonel T. Furgalski, Eesti sõjaväe esindaja Poolas kolonelleitnant J. Raud, „Sõduri“ toimetaja major A. Laats, riigi noorsoo sõjalise ja kehalise kasvatused instituudi direktor kolonel V. Kilinski. Seisavad: „Polska Zbrojna“ peatoimetaja asetäitja G. Krygier (vas. teine), „Polska Zbrojna“ väljaandja J. Sotomski (vas. kolmas), nende taga leitn. Mianovski, Sõmini kabineti a. t major J. Vroblevski (vas. neljas), „Polska Zbrojna“ peatoimetaja V. L. Evert, tema seljataga „Viarusi“ toim. major Emisarski, Everti kõrval „Przeglądu Kawaleryjkiego“ toimetaja major Biernacki, edasi teiste sõjanduse ajakirjade toimetajaid ja „Polska Zbrojna“ toimetuse liikmed.

Lähenedes Poola piirile, naudin aknast ilusat Latvia maastikku, kus igalpool kihab kevadine põllutöö. Möödume ajaloolisest Daugavpilsist (Dünaburgist) ja õhtu saabudes jõuan Latvia piiri jaama — Zengali. Piiri lähedusest annab tunnistust ka reisi-jate arvu vähenemine. Kui rongis on märgata reisijate arvus võnkumisi, olenevalt

juurde astus viisakas Läti piiripolitseinik ja palus minu välispassi läbivaatamiseks, mis hiljem ulatati mulle kätte juba Turmondi einelaua ees Poola piiripolitseilt. Sama lihtsalt ja korrektelt toimub ka tollirevisjon. Nii oli see ka Eesti-Läti piiril.

Esimesena torkas Poola pinnal silma

Marssal.

Turmonti jaama (piiriäärne jaam) hoone sisemuses suur pilt marschal Pilsudskist, mis kohe loob selge pildi sellest suurest lugupidamisest, mida poola rahvas tunneb oma Vabadusevõitluse kangelase vastu. Teisena paned tähele poolakate üldtuntud viisakust: peaaegu igas lauses kuuled „Proše pan“ — „pana, pane“ (palun härra, proua, preili), samuti „dobre“-dobze (hästi, hüva).

Iseäraldusena, mis välismaalasele Poolas kohe silma paistab, on poola rahvuslik peakate, mida oleme võinud näha ka Eestis viibivate Poola kaitseväelastel.

See on n. n. „rogatõvka“ (põhi neljannurkeline, sarviline), mille põhitoon väljendub mitte ainult sõjaväe, vaid ka nii roopaseadja, kui jaamaülema, skaudi, kooliõpi-

lase, üliõpilase, riigiametniku ja kõigi teiste ametmeeste peakatetes.

Juba Turmontis kattis pimedus maad, kuigi kella järele Tallinnas on sel ajal veel päris valge. Üldse ämardub Poolas palju kiiremini ning ööd on pimedamad kui meil.

Saanud esimesed muljed Poolast, seadsin end Turmondist lahkumisel ööpuhkusele, mida kasutasin pärast Riia üleelamisi täies ulatuses. Mäletan vaid, et juba järgmisest jaamast hakkas juurde valguma reisijaid, peamiselt kaitseväelasi — ohvitseri. Nagu hiljem tagasisõidul selgus, on siin peaaegu igas jaamas sõjaväe osi (raudtee läbib Poola territooriumi võrdlemisi lähedalt Leedu piirile). Ärkasin õnneks ühe jaamavahe enne Varssavi, nii jõudsin vaevalt riietuda enne päralejõudmist. Varssavi eelne raioon kujutab endast ululagendikku, millel siinseal paistavad silma kõrged vabrikukorstnad ja majade grupid — ja lõpuks olengi Varssavi peajaamas.

Kindral Gonsiorovski

Peastaabi ülem.

Poola tundmata sõduri haud.

Jaamas olid vastuvõtmas „Polska Zbrojna“ peatoimetaja härra V. L. Evert koos toimetuse personaliga, Peastaabi II osakonna ülema esindajana leitnant Mianovski (Poolas viibinud meie kaitseväelastele hästituntud ohvitser) ja meie kaitseväge esindaja Poolas kolonelleitnant J. Raud. Peale ltn. Mianovski olid kõik tsiviilis, kuid siiski tundsin ära ennenähtud piltide järele Louis Everti.

Külaperemees oma lahkuse, elavuse ja koduse olemisega ei lase võtta maad ametlikkusel. Haarab tunne, nagu oleks kokkusaamine vana sõpradega üle mitme aja. Süvenenud vestluse osutusime ootamatult minule peatumiseks määratud elutoas „Polonia“ võõrastemajas, mis asub just jaama vastas; ei pannud tähelegi päralejõudmist, olles arvamisel, et liigume veel jaama piirkonnas ning oleme sellest väljumisel, et sõita korterisse.

Võõrastemajas ulatatakse minule poola ja eesti lippudega ilustatud vastuvõtukava ja jäetakse paar tundi aega ümberriietumiseks.

26. mail oli Poola kiriku- ning riigipüha, selle tõttu jäid sel päeval ära ametlikud visiidid. Kava järgi sündis tutvumine linna ja selle lähema ümbrusega, Everti ja kol.-ltn. Raua juhatusel.

Varssav oma suuruselt ja liikumiselt on suurlinn (umbes 1.100.000 elanikku). Sirged, laiad, asfalteeritud tänavad, rohkesti alleesid, kus sirelid ja kastanid juba õit-sengu lõpul. Autod kihutavad tänavaäärte

peaaegu katkestamata lindina, keskel vuri-sevad trammid, enamasti mitu pikka vagu-nit. Ka voorimehi on Varssavis palju, nagu

V. L. Evert

„Polska Zbrojna“ peatoimetaja.

paistab, rohkem lõbusõitudeks. Nende sõidukid on väga mugavad, näevad välja umbes nagu Tallinnas paremad erasõidukid — puhtad, suured ja korraliku välimusega, hobused on toredad ja puhtad, ühtlaselt rietatud kutsar pukil, kes kannab numbrit seljal. Üldse sõit Varssavis on väga odav lõbu, võrreldes Tallinnaga. Linnaga tutvumise eesmärgil sõitsin voorimehega 1,5 tundi, mis maksis meie rahas kõigest 1 kroon. Mõnel vanal promenaadil on ka ratsutamise teed, kus näed gallopeerimas Varssavi õrnematsugu. Majad on suured, massiivsed, enamikus 5—6-kordsed arhitektooniliselt uhke ilmega. Varssav, nagu iga vanem linn (XIII sajandil), jaguneb vanalinnaks, kus on säilinud endiste aegade arhitektuuri, uueks linnaks, mis moodustab suurema osa Varssavist ja lõpuks kõige uuem osa oma ultra-modern majade ja tänavate süsteemiga.

Olin väga huvitatud esimest korda näha koolipõlves ainuüksi juba ta kõlava nime-tuse pärast suursugusena ettekujutatud Poola pealinna — Varssavi — petit Paris, mis asub keset Masoovia madalmikku Poola emajõe — Visla kaldal, geograafiliselt Euroopa südamikus. Varssav on läbi elanud minevikus suuri murranguid — küll õitse-aegu (nii XVII sajandi lõpul, mil linn võttis arhitektooniliselt veel seni säilinud uhke ilme), küll raskeid aegu võõra vägivalla-võimu all, elades läbi Poola-Rootsi sõjad, Napoleoni sõjad, Maailmasõja, Poola Vabadusesõja. Need kõik on vajutanud oma pitsati linna välimusele ning rõhunud ta

Kolonel K. S. diplom. V. Frugalski

Peastaabi II osak. ülem.

südame tuksumist ja pidurdanud mõistuse loovat tööd. Poola on võidelnud oma olemasolu eest vaprasti. Viimane võiduvärv püstitati Poola Vabadusesõjas.

Kui Latviasse jõudes paistis imelikuna, et seal varemalt on valitsenud võõras võim, siis Poola suhtes paistab see juba päris võimatuks.

Kirikupüha tõttu olid linnas suured vaimulikud protsessioonid, millised liikusid lauldes mööda tänavaid, kandes pühalippe ja -kujusid, saadetuna üleni valgesse rõivastatud neiu- (nagu meil rõivastuvad

Marssalkovska — Varssavi peatänav.

Kolonel K. S. diplom. V. Kilinski

Noorsoo sõjalise ja kehalise kasvatus
instituudi direktor.

pruudid laulatusel). Protseessioonide läbistamise ajaks suletakse tänaval liikumine. Paistab, et poola rahva usutunne on sügav. Möödume rea suuremaid ja tähtsamaid maju, nende hulgas ka „Zamek“ — Palais Royal; seletusi jagab meie külalislahke saatja V. L. Evert. Siirdume Stare Miastosse (vanalinna turuplats), kus on täielikult säilinud XVII sajandi esimeste aastakümnete ilme. Siin on veel näha vastavalt toleaegsetele seadustele korterite suurus klasside järele, mille tunnuseks oli aknate arv. Nii oli nähtud ette linnabürgerile 3-aknaline korter, kolm tänavapoolset reas akent. Isiku seisuse kõrgenemisega suurenes ka akende arv. Siin asub ka kuulus Fukieri veinikeller, mis on asutatud 1549. a. ja seniajani pärandatud isalt pojale; praeguses kohas on see firma 1610. aastast alates. Ta sisemus on säilinud endisel kujul, siin on käinud isegi monarke maitsemas „Miod staropolskit“, poola rahvusjooki, mis on kuulus oma vanuselt ning maitset. Kõige kallimaks ja paremaks loetakse „miodi“, mille vanus umbes 50—100 aastat.

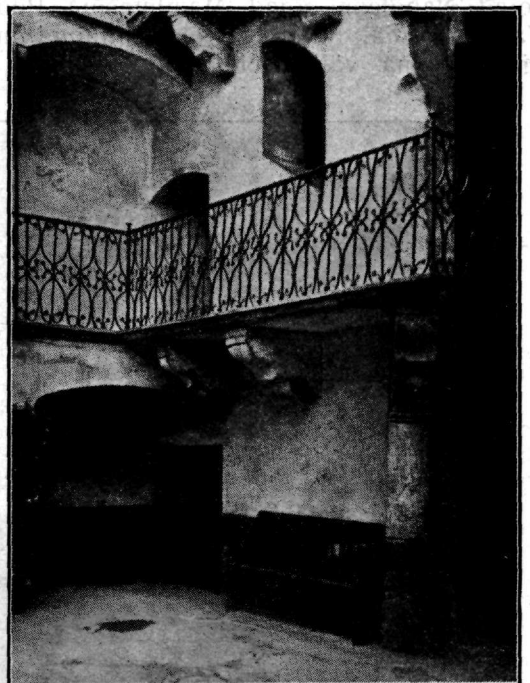
Veinikeldri õu kujutab endast müstilist, laeta nelinurkset ruumi, mille kiviseintel kitsad trepid ja lahtised rõdud. Õuel on säilinud veel kivipostid, mille külge kinnitati hobuse ratsmed niikauaks, kui ratsanik võttis veinikeldris mõned tropid „miodi“. Käisime veel mõnes Varssavi vanas varjuderikkas puiestik; vaatasime sõjamuuseumi, kus peegeldub Poola kõigi aegade

Kolonelleitn. K. S. diplom. V. Rusin

Kaitseliidu Ühingu ülemkomandant.

sõjavägi ning siirdusime Varssavi tähtsamasse võõrastemajja „Euroopa“ intiimele, mis leidis aset avaras ja suurejooneliselt sisustatud poollahtises ruumis. Siin

Fukieri maja õu.

einetas naabruses ka Araabia prints oma saatjaskonnaga; araablased paelusid tähelepanu oma eriskummaliste hommikumaaliste rätikpeakatetega, mis täiendasid muidu täiesti euroopalikku sõjaväevormi. Printsi adjutant, näiliselt puhastverd neeger, kandis kollastel kingadel rihmadega kinnitatud kannukseid. Araablased einetasid vaikselt, heites vahetevahel naeratava näoga pilku oma lauaseltsilistele — poola ohvitseridele ja meile; meile vist küll vaid seetõttu, et siia olid asetatud Eesti ja Poola miniatüür-lipud. Selgus, et araablased ei valda ühtegi Euroopa keelt. Pealegi olid nad väga ametis noa-kahvli tarvitamisega, mis sündis hoolikalt kõigi viisakuseleksikoni reeglite järele. Printsi ametlik tiitel kõlas: „Hedjazi välisminister, tema kuninglik kõrgus Feysali emir ibn Abdul Aziz ibn Rahman aal Feysal aal ibn Séoud“.

T. K. K. Feysali emir ibn Abdul Aziz.

Pärast lühikest puhkust külastasime Varssavi suuremat ja kuulsamat moodsa sisustusega kohvikut „Adria“, kus kiires tempos pidevalt vaheldusid ettekanded publiku tantsuga jazzi saatel.

Õhtul „Polska Zbrojna“ peatoimetaja härra V. L. Evert andis Euroopa võõraste-majas laiemale ringile dinee. Sellest võtsid osa peale toimetuselikkmete ka Peastaabi II osakonna ülem kolonel Furgalski, riikliku kehalise ja sõjaväelise kasvatuse valituse direktor kolonel Kilinski, Poola kaitsejõudude ühingu ülemkomandant kolonelleitnant Rusin, kol.-lt. J. Raud ja teisi ohvitseri, kus pidulauaperemees südamlikkude

sõnadega tervitas „Sõduri“ toimetajat, kriipsutades alla külaskäigu tähtsust ja head vahetõrka „Sõduri“ ja „Polska Zbrojna“ vahel.

Järgmise päeva hommikul tutvusime 36. jalaväe rügemendiga. Külalastav rügement on üks Poola leegioni väeosi, mis oli moodustatud peamiselt akadeemikutest. Louis Evert loeb seda oma rügemendiks, kus ta

Kolonelleitnant Z. Csadek

36. rügemendi ülem.

on enne teeninud. Poolas üldse reservlased peavad tihedat kontakti oma rügementidega, külastades neid tihti, ning õigusega nimetavad oma väeosa „minu rügement“. Kuna sõdurikond oli väljaspool linna välisõppustel, siis võimaldus tutvuda vaid kasarmute ruumide sisenduse ja ümbrusega. Kasarmud on endised vene kasarmud, mis oma vana ehituse tõttu ei anna viimase nõude kohaseid ruume. On üldised suured ruumid, kus on paigutatud kahekordsed voodid. Rügemendil on hästisustatud ruumid sõdurite klubiks ja lugemisetoaks, allohvitseride klubiks ja teisteks otstarveteks. Köök on „motoriseeritud“, kus kõik sünnib peamiselt masina jõul. Sõdureid kasutakse väga vähe köögitöödeks, selle vastu töötavad köögis töötatöölised, kes saavad päevas palka kuni 80 senti ja prii toidu.

Silmatorlav on, et rügement valmistab toitu umbes 1000 töötatöölisele, saades selleks toiduaineid linnavalitsusest, millele li-

Kolonelleitnant Matushek

36. rügüli asetäitja.

saks on määranud teatud % oma palgast rügemendi kaader (ohvitserid ja allohvitserid). Lõunaks oli valmistatud väga maitsev kartulisupp, pudru ja liha, viimane antakse kaalutult välja igale sõdurile. Rügemendis on eeskujulikud töökojad, pesukojad kuivatamiseroomidega ja laod. Tuiskava liivaga kaetud ümbrus on muudetud viljakandvaks; kasvab palju ilupuid ja on asutatud rügemendi puuviljaaiad; isegi kasvulavad ja -hooned ei puudu. Raporteerimise juures ja teistel esinemistel paistis silma, et poola kaitseväes ei hoita kätt peakatte juures; käsi võetakse tervituseks ja lastakse siis ülemuse ette seisma jäädes kohe langeda. Sõdurid kannavad töö juures erimütsi, mida kantakse ka lahingus — kiivri all.

Rügemendi kasarmute juures on ka hästi sisustatud, ruumikas ohvitseride kasiino. Kasiino saali ja teiste ruumide (isegi korridoride) seinad on peamiselt ilustatud rügemendi juhtide ja üldse kaitseväge karrikatuuridega. Eriti palju karrikatuure on marssal Pilsudskist. Selgus, et ka Varssavis on ohvitseride elu vähe kontsertreerunud ohvitseride kasiinodesse.

Sellele järgnesid ametlikud visiidid Peastaabi ülemale kindral Gonsiorovskile (marssal Pilsudski, kui kindral-inspektori endine kabinetülem), Peastaabi II osakonna ülemale kolonel Furgalskile (juhtinud enne 5 aastat Vilnos 5. jal. rügementi),

kaitseministri kabineti ülemale major Sokolovskile, riiklise sõjaväelise ja kehalise kasvatususe instituudi direktorile kolonel Kilinskile, Poola kaitseliidu ühingu ülemkomandandile kolonel-leitnant Rusin'ile. Kaitseministeerium ühes peastaabi ja kaitseliidu staabiga asub marssal J. Pilsudski nimelisel suurel platsil, kus peetakse pealinna paraade: siin asub ka imposantne „Tundmatu Sõduri Haud“. Staapide ruumid jätsid hea mulje; sisseseeade väga otstarbekohane, lihtne ja nägus; ei midagi liigset. Kohtlemine poolakatelt viisakas, sõbralik, kuid ühtlasi ka sõjamehelik.

Keskpäeval oli intiim-eine „Euroopa“ võõrastemajas; kuna õhtupoolal oli kutsutud külalistele tee „Polska Zbrojna“ toimetuses, kus viibisid ka mõned teised sõjaajakirjanduse toimetajad. „Polska Zbrojna“ on päevaleht, mis ilmub iga päev, käsitleb peale sõjaliste alade ka üldpoliitilisi küsimusi. Seetõttu on ka toimetuse koosseis suur. Toimetusel on mitu jaoskonda, millele eesotsas on omad toimetajad. „Polska Zbrojna“ on majanduslikult iseseisev asutis, omades oma trükikoja. Peatoimetaja härra Everti juhtimisel on töö toimetuses eeskujulikult koordineeritud.

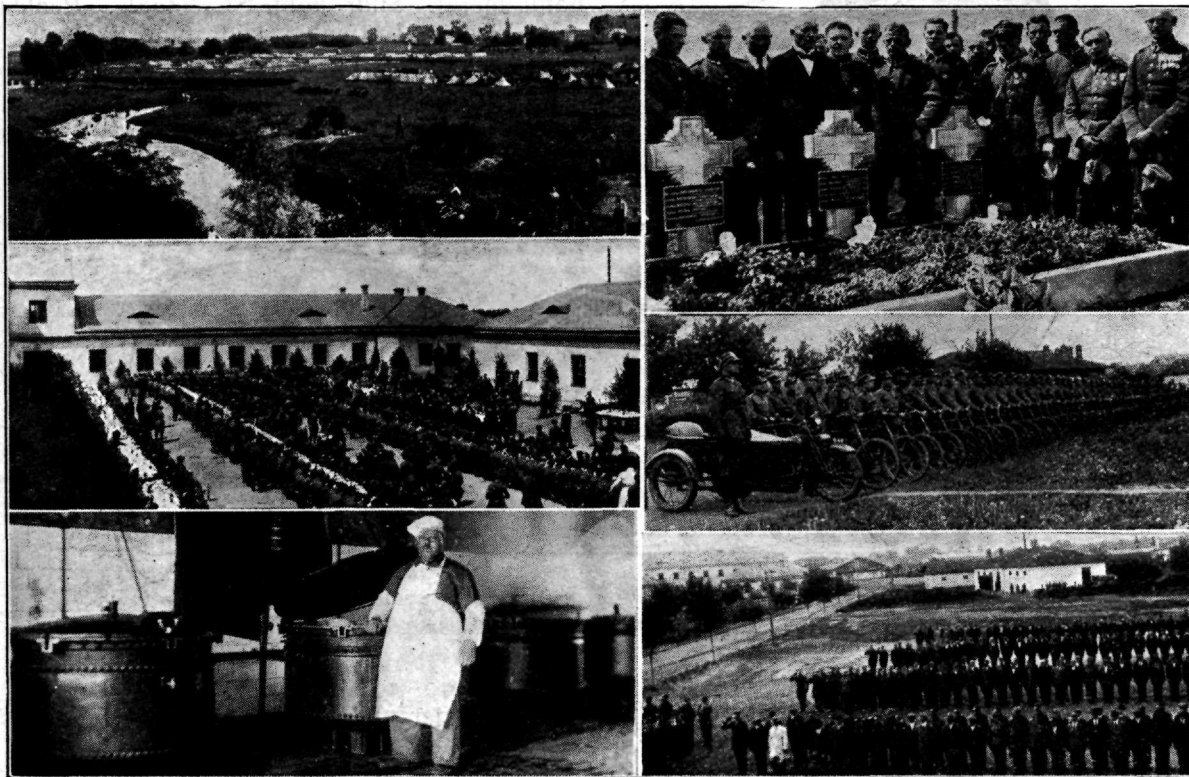
Peale selle on Poola sõjaväes veel umbes 20 ametlikku sõjanduslikku ajakirja.

Kolonelleitnant J. Raud

Eesti kaitseväge esindaja Poolas.

Pilte Poola 36. jalaväe rügemendi elust.

Vasakult paremale: 1) Rügement telkides manöövriil. 2) Vabadussõjas rügemendi langenuid austamas. 3) Ühislõuna rügemendi aastapäeval. 4) Rügem. rattur-komando. 5) Rügem. köök. 6) Rügement reamehi reservi saatmas.

Neist on meile enam-vähem tuttavad „Bellona“, mis määratud peamiselt kõrgema sõjakooli haridusega juhtkonnale, siis kümme ülevaadet — revüüd väeliikide järele („Przegląd Wojskowy, piechoty, artylergjski, Wojskovo-tehnierzny, Kawaleryjski, latnicry (õhuasj.), morski, intensencki, historycrno — Wojskovyjne), siis side, soomusjõudude sanitaar, veterinäär, sõjageograafia, õigus-teadluse aladel. Need ajakirjad on määratud puhtsõjatehniliste küsimuste valgustamiseks erialade ja väeliikide järele. Peale selle on ajakirju sõdurite ja allohvitseride jaoks („Zolnier Polski“ ja „Viarus“). Ka reservlastel on oma häälekandja „Glas rezerwy“, „Kema Szanice“ valgustab riigikaitse kindlustustööde üldküsimusi. Ka kaitseliidul on oma häälekandja „Strzelec“. Neist muidugi osa ilmub eraettevõtte väljaandel.

„Polska Zbrojna“ sõbralikul koosviibimisel oli võimalus tutvuda lähemalt jalaväe, suurtükiväe, ratsaväe ja pioneer-revüüde, „Bellona“ ja „Viarusi“ toimetajatega.

Kõnelused sobisid nendega hästi ning varstigi loodi vajaline kontakt edaspidiseks koostööks.

Õhtul andis peastaabi II osakonna ülem kolonel Furgalski dinee laiemale ringile, tervitades sõbralikkude sõnadega külalisi, mille lõpetas eestikeeles „Elagu Eesti armee“, „Sõduri“ toimetaja, tänas kol. Furgalskit ja peatoimetajat Evertit ülilahke vastuvõtu ja vastutuleku eest, avaldades lootust, et kahe sõbraliku riigi sõjaajakirjanduse vahel juba varem loodud tugev kontakt kindlasti süveneb vajalikus suunas; lastes omakorda elada Poola armeed. Sõbralik koosviibimine kestis hilisööni.

Järgmisel päeval, laupäeval, tegime väljasõidu Vilanovisse (8 km. Varssavist), kus asub rikkalikult ehitatud barokkstiilis palee, ümbritsetud suurest ja ilusast puistust, kus leidub õige suure vanadusega puid. Tähelepanu äratas niinepuude allee. Siin puud on rohelised maapinnast kuni kõrgete latvadeni, luues mulje, nagu jaltaks mõne suure katedrali kõrgete ja mas-

J. Krygier

„Polska Zbrojna“ peatoimetaja asetäitja

siivsete kolonnide vahel. See on varssavlastel armastatud väljasõidu kohaks. Varssavi ja Vilanovi vaheline maa-ala on täiesti lahtine legendik, kus õige harva võib näha vaid üksikuid väikseid suvilaid, ilupuude

Leitnant K. S. diplom. Mianowski.

või pöösaste keskel. Kõikjal paistavad põlud, kus tuul võib täiesti vabalt jalutada nagu merel. Suur kontrast linnale. Peale selle käisime Lazienkis, suur puiestik kesklinnas, kus asub 18. sajandil ehitatud palee, kuningas Stanislav Augusti armsam asupaik. Siin on ka lahtine kuningateagene teater, mille lava asub suure tiigi saarekesel. Lazienki ääres on ka kuulud Belvederi loss, kus elab marssal J. Pilsudski.

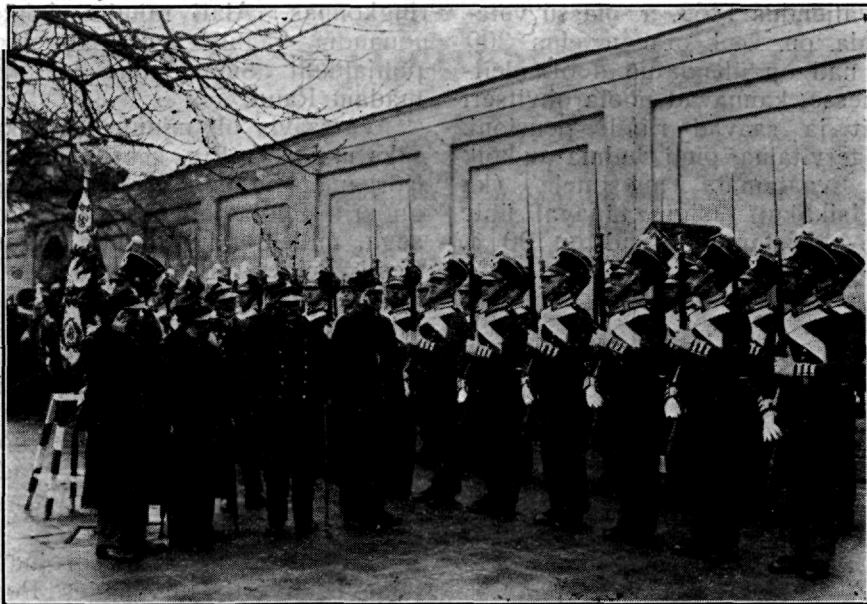

J. Sotomski

„Polska Zbrojna“ väljaandja.

Samal päeval tutvustati mind ka iseloomuliku juudi linnaosaga — Nalevkiga. See on omaette päris juudi kvartaal, neid on siin palju uulitsail ja veel rohkem suurtel nelinurgelistel õuedel, mis kujutavad endast igaüks oma ette linna, kus elatakse, kaubeldakse ja askeldatakse. Nii vana paksu ja pika habemega juut, kui ka veel alles habet kasvataja noormees ja väike juudipoisike kannavad ühtemoodi musta, pikka maani ulatavat kuube — lapserdakut ja samavärvilist ermolka-taolist nokaga lagipeamütsi. See rahvas on täiesti Varssavi dekoratsioonitüüp, kes on siin nii kohanenud, et nähtavasti nende arvates ei kujuta nad ette endid ilma Varssavita.

Sel päeval oli kol.-ltn. Raua erakorteris eine kutsutud külalistele, kus kaitseministri kabineti ülem major Sokolovski andis üle

Kaks generatsiooni, Poola 1863. a. vabadusevõitlejad-veteraanid ja praegused sõjamehed 1830/31. aasta vormis.

„Sõduri“ toimetajale ohvitseri ordeni „Polonia Restituta“. Kol. Furgalski annetas J. Pilsudskilt kirjutatud raamatu „L'année 1920“ (Vabadussõda 1920. a.) ilukõites sõbraliku pealkirjaga ja kol. Rusin — kaitseliidu häälekandja „Strzelec“ 1931. a. kõites.

Ka Varssavis on tunda majanduslikku kriisi, kuid sellest loodetakse saada üle, kohanedes elu järkjärgult oludele vastavalt, intensiivselt otsides reaalsemaid vahendeid. Varssavis on märgata sõjaväelaste rohkust. Kõik kaitseväelased — ohvitserid, allohvitserid ja sõdurid — on riietatud väga korralikult ja omavad vormilt meeldiva sõjame-

heliku välimuse, on märgata rohkesti teravaid värve väeliikide eraldamiseks. Eriti hästi on riietatud ohvitserid ja allohvitserid. Sellele aitab kaasa hea riidevääratus. Allohvitseride vormiriietus eraldub ohvitseride omast vaid tunnusmärkidega, ainult allohvitseridel ei ole vöörihmal õlarihma, kuna vöörihm on muidu täiesti samasugune kui ohvitseridel.

Lähemalt tutvunedes ohvitseride ja allohvitseride vormikandmisega, selgus, et Poolas loetakse vormi auasjaks, millega käidakse igalpool seal, kus üldse käib korralik kodanik. Neil on niisugune vaade, et kui selles vormis oleme loonud Poola riigi, siis võime temas liikuda kaitseväge juhtidena ka rahua ajal igalpool. Ohvitseride enamikul üldse puuduvad erariided. Peale selle erariides käimine olevat väga kulukas ja tülikas. Ohvitser peab korralikult ka esinema erariietes, mida ei luba majanduslik seisukord (Poola ohvitseri majanduslik seisukord on hästi parem, kui see on meil). Vormi- ja erariiete kandmine nõuab suuremaid väljaminekuid ja mõlemate korrashoidmine on kulukas. Kui inglise ja prantsuse ohvitserid armastavad käia sagedasti ka erariietes, siis on seal olukord teine — suured palgad ja vähem teenistuskohuseid.

Poola rahvas austab ja armastab oma sõjaväge ja selle juhte. See paistab silma igalpool. Ohvitser on igas seltskonnakihi soovitud liige. Selle tunnuseks on ka eri-

Varssavi juuditüpe.

line austuse-väljendus 1863. a. mässu veteraanidele, keda on veel praegu elus 200 isikut. Kõik nad on ülendatud nooremleitnandi auastmesse, kannavad poola ohvitseri sinist mundrit ja saavad riigilt pensioni. Neid peavad tervitama, õieti andma au kõik sõjaväelased, vaatamata auastmele (ka kindralid). Isiklikult nägin tänaval ühte vanatudikest — veteraani (nad on 90 a.

36. rügemendi ülempokk.

vanaduse ümber), kelle soovil peatus tramm koguni mitte peatusekohal ja politsei aitas teda trammile minemul. Vanale veteraanile vabastati kohe koht; neil on trammil priisõit. See näitab, kuidas Poola rahvas oskab austada oma kangela ja sõjaväejuhte. Poola ohvitserkonnas on rahvustunne väga kõrge. Kuigi paljud ohvitserid on enne teeninud vene sõjaväes ja on abiellunud venelastega, ei „o s k a“ nad praegu enam vene (samuti ka saksa) keelt. Teenistusest on isegi vabastatud need ohvitserid, kellede naised ei ole õppinud ära poola keelt. Siit peaksime meie võtma palju ja õige palju eeskujus.

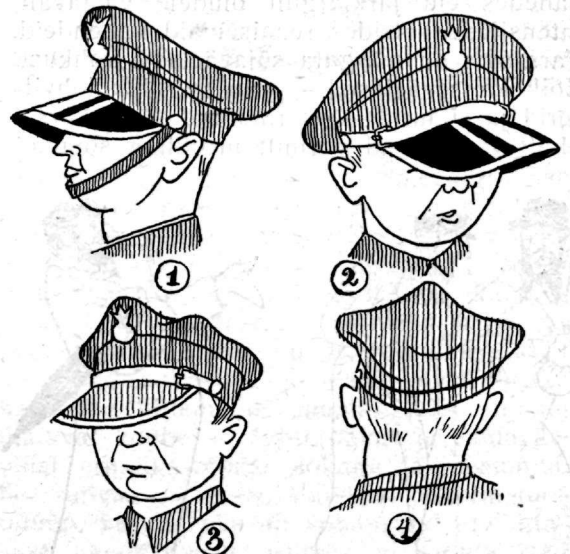
Poolas on täiesti kohanenud meie kaitseväge esindaja kol.-lt. J. Raud. Ta on võitnud suure lugupidamise Poola Sõjaväe

ringkonnas. Alati rahulik, lahke ja isalik nõuandja, kaalub igat asja loogiliselt ja põhjalikult. Sama lahke ja armas on ka madam Raud.

Varssavis oli minule kasulikuks kaaslasteks major E. Ein, kes on lõpetamas Poola Kõrgemat Intendandi kooli. Tegeleb praegu eriti Poola lammaste arenemise uurimisega, millele tahab asuda tagasi tulles ka Eestis, leides, et lammaste kasvatamisel on Eestis suur tulevik, kuna sellel on suure tähtsusega siseturuline majanduslik tähtsus, eriti kaitseväge riietega varustamisel. Tahab lõpetada Poola kõrgemat kooli cum laudega. Major E. Ein tunneb Varssavi väga hästi; ka keeles on ta täiesti kodus. Tema väsimatu vastutulelikkust teavad kõik kaitseväelased, kes on käinud Varssavis, Zakopanese ja mujal.

Küllastades „Polska Zbrojna“ peatoimetajat L. Everti, tutvunedes Poola sõjaväe eluga ja ta juhtidega, kui ka pealinnaga, jäid minul kõigest ja kõigest ilusamad ja armsamad muljed ja mälestused, mis ei kustu iial.

Saabus lahkumisetund Varssavist. Saatma olid tulnud „Polska Zbrojna“ peatoimetaja oma kaastöölisega, ltn. Mianovski — kol. Furgalski esindajana ja kol.-lt. J. Raud. Viimased käepigistused ja parimate muljetega asusin koduteele. Teel köitis tähelepanu Vilno, mis asub looduslikult ilusas kohas, uppudes kuuskedega kaetud orgude keskel.

Poola sõdurite peakatteid.

Armsad külalised Poolast.

23. s.k.p. saabuvad Poolast meie kaitseliidule külla Poola kaitseliidu ülem kolonel Rusin ühes kaitseliidu juhtivate tegelastega: kolonel Herzog, peatoimetaja Evert, major Stefanski ja leitnant Dumič.

ris Vapramäel. Siit jätkub sõit Pärnu, peatudes teel Viljandis ja Olustveres, kus asub laagris Sakala maleva. 27. skp. tutvunetakse Pärnu linna ja maa malevatega, kust 28. juunil jõutakse Tallinna tagasi, et samal

Kolonelleitn. K. S. dipl. Vladislav Rusin
Poola „Zviazku Strzelečkigo“ ülemkomandant.

Vladislav Ludvik Evert
„Polska Zbrojna“ peatoimetaja.

„Polska Zbrojna“ peatoimetaja külastab ühtlasi ka „Sõdurit“.

Külalised peatuvad 23. ja 24. skp. pealinnas, tutvudes Tallinna ja Harju malevate tegevusega, Mustamäe lasketiiru, linna ja ta lähema ümbrusega.

25. skp. sõidetakse Rakverre ning peatutakse Viru maleva laagris Palermos. Samal päeval jätkatakse reisi Tartu, kus järgmisel päeval tutvunetakse Tartu linna ja Tartumaa malevatega. Viimane viibib laagris

päeval alustada reisi kodumaale. Enne seda teeb „Polska Zbrojna“ peatoimetaja Evert lennukil visiidi Helsingi.

Soovime, et käesolev külaskäik kaasa aitaks veelgi tihedamale kontaktile Eesti ja Poola kaitsejõudude vahel ja et külalised viiksid kaasa häid muljeid ja mälestusi Eestist, nii nagu see on saanud osaks Eesti kaitsejõudude esindajatele Poolas.

Tere tulemast!

Vennasrahva riigipea Harju maleva suvelaagris Sakus.

Pühapäeval, 19. juunil s. a. Harju maleva pidas Saku lähedal teist ning viimast päeva laagriõppusi, teostades kavaliselt rivi- ja lahingudrilli, väiksemaid taktikalisi harjutusi, padrunilaadimise kursusi ja ratsanikele ratsaõppusi. Tööd juhtis Harju maleva pealik major Saar, kuna kogu päev jälgis õppusi ja võistlusi K. L. peastaabi õppeosakonna pealik kolonelleitnant A. Balder.

Oli mõnus kuulata ja näha malevlase maapõisi asjalikku seletust ja täpsat toimingut padruni laadimisel, kes oli ise täiesti teadlik selle kasulikkuses nii majandusliselt kui ka lasketagajärgedelt.

Suvelaagri asukoht oli valitud põhja kaeredast ilmastikust karastatud männijändrikute alla, milledega sulasid kokku püssimehed. Männitukka ümbritsevad õrnrohelised kassid resoneerusid virgalt töötavate naiskodukaitslastega, kuna sealsamas aasal asuvate võsasalkadega harmoneerusid noorkotkaste grupptoimingud. Täieline kooskõla.

Ja siin, hetkeks katkestades riigikaitse

tööd, oodetakse täiesti koduselt ukko Pekkat — vana Peetrit ja vana Jaani. Nad ilmutavadki oma naistega saadetuna kaitseministerrilt A. Keremilt, Soome saadikult minister Vuorimaalt, meie Soome saadikult minister H. Rebaselt ja kaitseliidu ülemalt kindralmajor J. Roskalt. Need kaks vana, lähenedes rahulikult kaljukindlal sammul laagriks, sulavad üldmiljõesse. Ka nad on karastatud männid. President hoiab käe sõjamehelikult peakattel, kuna Riigivanem paljastab oma halli pea. Tervitused, lilled proua Svinhufvudile, kuuekordne „elagu“ mõlemaile riigipeadele, toidetava hernesupi maitsmine, ringkäik laagris ning vennasrahva presidendi resümee: „Töällä on kaikki sama kuin meilläkin. Sihantse miehiä kuin meilläkin...“

Pärast kõrgete külaliste lahkumist jätkusid laagris võistlused ning õhtu saabumisel lahkusid laagrist kodukaitsjad, et asuda järgmisel päeval jälle oma igapäevasele tööle.

A. La.

K. Päts tervitab P. E. Svinhufvudi oma talus Lükatil.

„Suomen Sotilase“ ilus ja tänulik algatus.

Neil päevil saabus meie Soome saadiku kaudu Soome sõjaasjanduse ajakirja „Suomen Sotilase“ peatoimetajalt härra pastor Rolf Tiivolalt kiri teatega, et Eesti kaitseväge saadetakse tasuta 100 „Suomen Sotilase“ aastakäiku kahe hõimurahva kaitseväge vahel „silla“ ehitamisele kaasaaitamise eesmärgiga.

„Sõdur“ kviteerib siin seda vennasrahva õnnelikku algatust südamliku tänuga, paludes omalt poolt võtta vastu Soome kaitseväge tasuta 50 „Sõduri“ aastakäiku parimate vennastervitusiga.

Soome sõjanduse ajakiri „Suomen Sotilas“ käsitleb peamiselt sõdurile lugemiseks

määratud küsimusi, pakkudes hulga huvitava materjali Soome sõduri eluoluga tutvumiseks rohkete illustatsioonidega.

Et Eesti ja Soome vennaskeelis on palju sarnasust, siis „Sõdur“ loodab, et ülaltähendatud ajakirjad võivad osutada pärast väikest keele eelharjutust headeks vastastikeks informatsioonlugemikeks, järkjärgult täiendades hõimurahva keeleoskust ja ühtlasi võimaldades üksteise eluolu lähemalt tundma, astudes seega reaalse sammu vajaliku „silla“ ehitamiseks kahe hõimurahva kaitseväge vahel.

„Suomen Sotilas“ saadetakse „Sõduri“ tellijaile väeosadele ja asutistele.

Esimene eesti sõjaväelaste kongress

1.—4. juulini 1917. a.

O. KURVITS.

Juuli esimestel päevadel s. a. möödub 15. aastat esimesest eesti sõjaväelaste kongressist Tallinnas 1.—4. juulini (v. kalendri järele 18.—21. juunini) 1917. a. Huvitavalt langeb selle aja peale käesoleval aastal Vabadusristi kavaleride päev ja väljasõit Tartu lähema ümbruse lahinguväljadele.

Nimetatud kongress omab suure ja põhipaneva tähtsuse Eesti kaitseväge loomisel ja poliitilises elus. Eesti rahvusväeosade asutamise mõte tekkis vene veebruarirevolutsiooni järelpäevil spontaanselt ühel ja samal ajal väga mitmel pool. Tegevust oli tarvilik kooskõlastada, luua juhtivad keskorganid ja kindlaks määrata sihid. Sel otsarhel peeti juba 1./14.—2./15. juunini Rakveres vähemaulatuslik eesti sõjaväelaste organisatsioonide konverents, kus olid esindatud ainult Tallinna, Peterburi, Soome, XII armee, Tartu ja Rakvere organisatsioonid ja 1. Eesti polk. Sel konverentsil moodustati ajutise keskorganina Eesti Sõjaväelaste Keskbüroo, kes viibimata asus ülevenemaalise eesti sõjaväelaste kongressi kokkukutsumise eeltöödele. Et kongressi taheti pidada üheaegselt Tallinna Eesti Seltside Liidu korraldusel 1. juulil (u. k.) kokkuastuva Eesti rahvuskongressiga, siis jäi eeltöödeks võrdlemisi vähe aega ja see asjaolu takistas esindajate kongressile sõitu kaugematest Venemaa nurkadest. Hiljem lükkas aga Eesti Seltside Liit rahvuskongressi kokkukutsumise ootamatult edasi, tekitades seega ebasoodsa olukorra.

Kongressi loa saamiseks pöörduti Vene peaministri vürst Lvovi ja sõja-mereminister Kerenski poole. Vastus tuli eitav, kusjuures keeldu põhjendati vormiliselt tehniliste raskustega. Tõeline põhjus aga seisis Vene keskvallitsuse eitavas

vaates rahvusväeosadele. Umbes samal ajal keelati ka ukraina ja leedu sõjaväelaste kongressid. Keskkomitee pöördus veel kord vürst Lvovi poole, kuid samuti tagajärjetalt. Selle järele otsustati kongress pidada vormilise loata, kasutades revolutsiooniaegset vabamat olukorda. Väeosadest saadeti kongressile iga 500 mehe kohta üks esindaja; väeosad, kus teenimas vähem kui 100 eestlast, ei saanud esindajaid.

Kongress astus kokku 1. juulil V.-Tartu maanteel „Pandorinis“ (vanas „Estonias“). Esindajaid oli 150 ümber, kes esindasid umbes 50.000 organiseeritud eesti sõjaväelast. Saal oli ehitatud eesti lippudega, kõnetooli kohal rippus Pihkva eesti sõjaväelaste nägus lipp pealkirjaga „Ühinege, vennad, Eesti kodumaa kaitseks.“ Kongressi juhatajaks valiti lipn. V. Tomingas, abideks lipn. A. Rei ja lipn. G. Kirschbaum, sekretäriks J. Ümarik, lipn. G. Lagus ja Vaher. Suusõnal tervitas kongressi kümnekond organisatsiooni ja kaks ukrainlaste esindajat, kelledest üks kõneles eesti keeles. Vene riigivolikogu (Duma) komitee esindajana tervitas kongressi Gutmann. Ukraina kindralkomiteele saadeti tervitustelegramm. Pikemate referaatidega esinesid lipn. J. Semper „Vaated sõja kohta,“ lipn. J. Riisenberg „Vaade rahu kohta,“ lipn. H. Kruus kõneles autonoomiast, adv. T. Jürine meie tulevases maaomavalitsusest, adv. A. Birk agraar-küsimusest. Kongressi tähelepanuväärivama ja vaimustavamana kõne pidas lipn. K. Päts, tähendades muu seas „Venemaa ei pea edaspidi olema väikerahvaste surnuaed. Väikerahvaste käes on suur jõud. Peab loodama väikerahvaste liit. Peab kindlaks tegema, missugust osa meie saame etendama uuendatud Vene riigis ja praegusel kongressil tuleb selles asjas ütelda“.

1. eesti sõjaväelaste ülevenemaaline kongress Tallinnas, 1.—4. juulini 1917. a.

da Eesti Maapäevale oma kindel otsus. Korraldatud Eesti sõjavägi tahab seista oma rahva eluõiguste valvel.“

Võeti vastu järgmine resolutsioon: „Kongress leiab, et on juba aeg Venemaal elavate rahvaste vastu ka vabastatud Vene riigi sisemises elus siiduvaks kuulutada ja teostama hakata seda lubadust, millega Vene riigi valitsus kõigist Venemaal elavatest rahvastest koosseisvad väed sõja algul riigi rajale saatis vaenulistes riikides elavatele väikerahvastele vabadusi kätte võitma, neid võõra ikke alt vabastama.

Selle aate maksmapanemist Venemaa rahvaste ühendatud revolutsioonilise võimu poolt kindlasti lootes, et vabas riigis ei tohi olla valitsevaid ja valitsetavaid rahvaid, vaid kõik rahvad peavad olema üheõiguslised, tunnistab eesti sõjaväelaste kogu, kes kohusekindlalt raskeid ohvreid kandnud, et teistele rahvastele lubatud vabadusi ja enesemääramise õigust kätte võita, eesti rahva eluõiguse nimel:

1) Eesti peab Vene vabariigis föderatiivseks osaks muutuma, kes ajab oma sisemisi riigiasju kohalise seadusandlise kogu ja oma keskvalitsuse asutuste kaudu.

2) Föderatiivse riigiosa Eesti ja kogu riigi vahekorra kindlaksmääramine jäägu üleriikliku Asutava Kogu võimkonda, eelnõu selieks peab kokkutulev Maanõukogu valmistama ja enne asutavat kogu kokkukutsutavale Eesti Rahvuskogule heakskiitmiseks ette panema.

Kuid juba enne Asutava Kogu kokkukutumist peab Ajutine Valitsus Vene rahvuste autonoomia põhimõtte maksvaks tunnistama, Eestis eesti kee-

le administratsioonis, omavalitsuses, kohtus ja koolis viibimata maksma panema.

3) Rahvaste enesemääramise õiguse põhjal tuleb kohe Eesti valitsuslised asutused meie rahva, kui kohalikkude elanikkude rõhuva enamuse tahtest ärarippuvaks muuta. Igasugune kutsutama vahelesegamine Eesti rahva tahtmist esitavate asutuste ja võimude tegevusse, tulgu see kelle poolt tahes, käib vastu rahvusi vabastavatele püüetele.

4) Venemaa revolutsioon on siis igasuguse vastulöögi eest kaitstud, kui teda kogu Venemaa rahvad ühiselt toetavad. Igal rahval on õigus oma eluõigusi igasuguste revolutsiooni lõpueesmärgile vastavate abinõudega kaitsta. Eesti rahva eluõiguse valvel seista tahab organiseeritud Eesti sõjaväelaste kogu.“

Selle resolutsiooniga eesti sõjaväelased ütlesid esimestena oma kindla ja otsustava sõna Eesti poliitilise ideaali kohta, mis väga tunduvalt mõjutas vähe hiljem kokkuastuva Eesti Rahvuskogu otsust. Tol ajal oli see otsus meie poliitilistest tähistest kõige kaugemaleulatavam.

Otsustati veel nõutada Eesti Rahvuskogu eesti sõjaväelaste vastavat esindust. Eesti sõjaväelaste kiire organiseerimine tunnustati Eesti eluküsimuseks. Kutsuti ellu uus, laiemate volitustega keskorgan — „Eesti Sõjaväelaste Ülemkomitee“, vene keeles — „Glavnõi Komitet Voinov-estov“. Ühtlasi valiti ka Komitee esialgne koosseis, koopteerimise õigusega.

Üldiselt valitses kongressil väga sobiv ja asjalik töömeeleolu ja isamaalik vaim, mida ei seganud isiklikud ja erakondlikud vastolud.

Tagavaraväe ohvitseride kordamisõppused

6. üksikus jalaväepataljonis.

4. ja 5. juuni töid õitehtesse ja rohelusse uppuvasse Pärnu kokku koguka pere tagavaraväe ohvitseride kahepäevalisteks kordamisõppusteks, mis olid korraldatud 6. üksiku jalaväepataljoni juures. Nendel kahel päeval värskendati omi teadmisi, mis argipäeva toimetustes ja muredes kipuvad ununema ning vananema; loodi sidemeid väeosa kaasvõitlejatega, kellega sõja korral tuleb võidelda kõrvuti ja võeti uut hoogu ja äratust endatäiendamiseks, et edukalt teosteda juhi vastutusrikkal kohal.

A. Lõhmus, kes selgitas kordamisõppuste sihtlusi, nende tähtsust ja eesmärki, soovides tagavaraväeohvitseridele edu, rõõmsat töömeeleolu ja kordaminekut töös. Mõni minut hiljem esitati tagavaraväeohvitserid diviisiülemale kindral Jonsonile, kes oli Tallinnast saabunud jälgima õppuste käiku. Kindral leidis ees nii mõnegi tuttava mõõduilt mälestusrikkailt heitluspäevilt.

Pärast esitamist siirduti õpperuumi kuulama kindrali ettekannet ohvitseride ülesannetest riigikaitse tagavaraväes olemise

6. üksiku jalaväe pataljoni ohvitserid kordamisõppustel.

Õppuste edukuseks oli tehtud kõik, mis võimalik. Kõige eest oli hoolitsetud ja väiksem kui pisiasi korraldatud nii, et õppustest osavõtjad ei tunneks millegistki puudust ning pühendusid maksimumi oma ajast tähtsale riigikaitse ettevalmistavale tööle.

Tagavaraväelastel kogunedes laupäeva hommikul lilledega ja loorberitega kaunistatud pataljoni õppesaali, tabas silm enamiku nooremate juhtide seas ka vanemaid ohvitseride, vormis ja erarietes, üksikutel Vabaduseristid rinnal, kõneledes nende teenetest iseseisvuse eest võitlemisel. Kõik koos moodustasid sõbraliku ja töötahtluse pere, koondudes 6. rügemendi lipu ümber ühiseks tööks.

Õppustele tulnuid võttis vastu ja tervitas kujukais sõnus pataljoni ülem kolonel

ajal; diviisiülem rõhutas tagavaraväeohvitseride suurt tähtsust meie julgeoleku ja iseseisvuse kaitseks.

Kaitseväe juhtkonnast on meil kuni 80% tagavaraväeohvitseride, mis pärast on suure ja olulise tähtsusega, millise juhtimise ettevalmistuse nad omavad. Tagavaraväeohvitserid peaksid alaliselt täiendama ja värskendama omi teadmisi, süvendades suure kõlbliku väärtusega suhteid ja sidemeid tegevas teenistuses olevate ohvitseridega, kujundades seega väeosa võimsa ja üksmeelse juhtiva südamikku. Kaitseliit ja mitmed teised organisatsioonid (Laskuriliit, Ohukaitseühingud j. t.) pakuvad head võimalust endatäiendamiseks ja arendamiseks praktilises töös igale tagavaraväeohvitserile, mis pärast on soovitatav, et tagavaraväelased võtaks neist agaralt osa ning lööksid kaasa.

Sellele järgnes kolonel Tuisu loeng väeüksuse rahu- ja sõjaaegsest organisatsioonist ja üldisest olukorrast, milles teostub meie mobilisatsioon.

Hästi läbitöötatud ja läbimõeldud ettekandes lektor tutvustas meie rahu- ja sõjaaegse kaitseväe organisatsiooniga ja nende ülesannetega, millised on täita tagavaraväe ohvitseridel mobilisatsiooni korral.

Loengule järgnes ühine lõunasöök ohvitseride kasiinos keha kinnitamiseks ja sealt mindi kino „Capitoli“ vaatama „Noori Kotkaid“ ja „Riigivanema ringreisu“ filme. Pärast kuulati kapten Elendti loengut gaasikaitsest, milles selgitati hästi kujukalt gaasisõja uuemat arengut ja selle vastu võitlusevahendeid, gaasi hävitust ja selle halvamist.

Erilise huviga oldi väeüksuse vormeerimise tööde juures gruppidenä. Mobilisatsioon paneb igale juhile suured ülesanded, millest oligi tingitud pinev huvi asja vastu. See oli ala, kus igal tagavaraväelasel oli küsimusi ja uudismaad.

Päevatöö lõpul koguti ohvitseridekogu erakorralisele koosolekule oma vajaduste ja päevaküsimuste arutamiseks. Ligi 70% tagavaraväeohvitseridest astusid ohvitseridekogu toetajateks liikmeteks. Tihedamate sidemete loomiseks ja liitumiseks otsustati asutada Tagavaraväe Ohvitseride Ühing. Eeltööde tegemiseks valiti 8-liikmeline komisjon pataljoni ülema kol. A. Lõhmusega eesotsas. Sellele järgnes maitsev õhtusöök, ja õppuste esimene päev oligi läbi. Öhtusöögil mindi magama, et hommikul taas puhanult ja värske jõuga asuda jätkama oma tööd.

Õppuste teine päev algas major Vassili sissejuhatava ettekandega, milles tutvustati tagavaraväelasi modern võitlusevahendite ja võtetega, pealetungi- ja kaitselahingu põhimõtetega. Sellele järgnes kapten Ilvese ettekanne õhukaitsest. Need sisukad loengud olid sissejuhatajateks praktilisele tegevusele maastikul ja taktikalise ülesande lahendamisele, milleks sõideti omnibustel Audrusse diviisi staabiülema kolonel Parve juhatusel. Maastikul valguti üksikutes gruppides laiali, tehti lahinguvälja ülevaateid, uuriti ümbrust ja positsioone, kaaluti olukorda ning lahendati ülesandeid. Võis näha, kuidas sarnane töö huvitas eriti vabadusesõjaaegseid lahingumehi. Nii mõnelgi tuli maastik tutvavana ette, sarnledes mõnele mälestusrikkale kohale Vabadusesõjas, kus lahendati pahatihti sääraseid ülesandeid ainsa pealiskaudse pilgu heitmisega. Pliats, kaardid ja

paber käes, tehti alatasa märkmeid ja oldi tõsiselt süvenetud ülesande lahendamisse.

Peale neljatunnise maastikul viibimise ja ülesande sooritamise sõideti linna tagasi ohvitseride kasiinosse, kus pataljoni ülem esitas tagavaraväelasi kaitseministrile härra A. Keremile, kes oli sõitnud Pärnu jälgima õppusi ja tutvunema kohalikkude väeosadega. Viibimine vabas looduses oli äratanud isu ja ühine lõuna maitse suurepäraselt. Kasiinost väljuti kõik koos Valli ääre ühiseks pildistamiseks, ja sealt uuesti tööjuurde.

Tagavaraväeohvitseride arvestamise reeglite ja väeüksustesse ilmumise korraga tutvustas tagavaraväelasi Pärnu kaitseväe ringkonna ülem major Koik.

Eeskirjust ja juhendeist, milledesse peaksid süvenema ohvitserid tagavaraväes olles, kõneles pataljoni ülem. See oli ka viimaseks õppeloenguks. Öhtupoolikul asuti liivideerima majanduslist vahetorda, kirjutati end sisse külaliste raamatusse ja toimetati veel teisi õiendusi eel lahkumist.

Meeliülendavaks finaalsiks kujunes öhtul ohvitseride kasiinos korraldatud ühine koosviibimine, kus rõõmsal tujul ja meelel vesteldi, peeti kõnesid ja süvendati õppuste ajal sõlmitud sõprussidemeid. Kindral Johnson tänas kõiki tagavaraväeohvitseride tehtud tööd eest, nentides täielikku kordaminekut. Pataljoni ülem kol. Lõhmus mainis oma kõnes, et inimkonna ajalugu on peamiselt sõdade ajalugu ja sõja oht on tänapäeval sama aktuaalne kui ennemgi. See kutsub meid kõiki valvele ja ettevalmistusele oma kodu, riigi, rahva ja iseseisvuse kaitseks. Tagavaraväeohvitseridel on selles mõttes täita vastutusrikkad ülesanded. Mõõdund kordamisõppused andku selleks jõudu ja oskust, et iga mees võiks täita oma kohuseid. Tagavaraväelaste nimel tänas õppuste korraldajaid tagavaraväeleitnant Tiss, kes tänas selle lahke vastuvõtu ja otse isaliku hoolitsemise eest, milline neile saanud osaks pataljoni ülema ja kaadri poolt. Nad lahkuvad Pärnust kõige kaunimate mälestustega ja saavad alati suurima meeleheaga mõtleva tagasi nendele kahele unustamata päevale, mis veedetud ilusas Pärnus ja südamlikult lahke pataljoni ohvitserkonna keskel, viies siit kaasa uut äratust ja ergustust.

Veel kaua viibiti ühises lauas, õpiti üksteist tundma ja ülevas meeleolus töötati jääda lahutamatuks sõpruks isamaa teenimiseks.

Kordamisõppused õnnestusid täielikult ja möödusid haruldaselt heas töömeelolus. Kõik tagavaraväehvitserid olid armastuse,

huvi ja innuga oma töö juures. Õppused olid nii huviküllased, et mitte ükski tagavaraväehvitser neist ei puudunud.

J:n.

Taktika alalt.

Taktikalisi ülesandeid Saksa sõjaväes. *)

Viivituslahing.

Kuna meil praegu „Sõduri“ veergudel on uurimisel järelväe tegevus taandumismänoövri teostamisel, siis pole vist huvituseta valgustada rööbiti enam-vähem samalaadilist tegevust ka teistes sõjavägedes. Sakslased neile omase põhjalikkusega ja üksikasjalikkusega on alati olnud huvitavate ja kasulikkude mõtete algatajaiks ja teostajaiks ka lahingutegevuses. Muude lahinguviiside hulgas sakslased omavad ühe, n. n. viivituse lahingu (hinhaltendes Gefecht), mida ei tunta enamikus teistes sõjavägedes. Viivituse lahingul, nagu seda tegevust mõistavad sakslased, on siiski palju ühist taandumismänoövriga. Selles võivad lugejad veenduda ise alljärgneva ülesande põhjal. Sakslased kriipsutavad küll alla, et viivituselahingus võib teostada ka pealetunge. See on kahtlemata õige. Kuid ei tohi unustada, et ka taandumislahing ei ole taandumine puhtal kujul, vaid et siin, nagu alati lahinguväljal, esinevad vahelduvalt ajas ja ruumis nii pealetung (vastulöökkide näol) kui kaitse ja taandumine. Tähtis on sealjuures üldine eesmärk, mida tahetakse saavutada. See viimane on kahtlemata ühine nii taandumis- kui viivituselahingus, nimelt:

võita aega ja hoida kokku jõude, kuid kaotades maad.

Ülesanne,
(Skeem nr. 1.)

Siniste V gen. komande (K. P. Šleusingen) peab nõrkade osakaupa kohalejõudvate osadega viivitama edelas pealetungiva vastase edasitungi, kes 13.03 õhtul oli jõudnud jooneni Brückena u — Šweinfurt (Fränkische Saale jõe joonelt 30 km edelas). Selle ülesande täitmiseks 14. 03. hommikul saadeti 15. kõvendatud ja laväerügement üle Grimelshauseni

(8,5 km Šleusingenist edelas) Römhildi peale.

15. rügemendi tegevusepiirkonna piirjooned — v. skeem nr. 1.

18. kõvendatud ratsarügemendi 1. eskadron, mis allub rügul 15., on saadetud üle Römhild luurele Saal a. d. Saale peale.

Kella 1330 alates puhkab 15. rügement pärast väsitavat rännakut Dingsleben—Reinerstadt raionis, asudes tee läheduses olevais küldes ja metsades. Rügestaap — St. Bernhardti külas.

Kell 1400 teatab 1. eskadron raadioteel H ö c h h e i m i s t:

„Bahra—Königshöfen 1300 vastasest vaba. Saalel Hollstadt—Kl. Eibstadt vastase s/autod ja ratturid. Liigun edasi kell 1530 Saalele. Raadio valmis vastuvõtuks.“

Varsti pärast seda jõuab rügestaap 15. järgmine käsk gen. kom. staabist:

V Gen. kom. Šleusingen, 14. 3. 31. k. 1330.
I-a op. N..... 15. kõv. rügemendile.
(V. skeem nr. 1.)

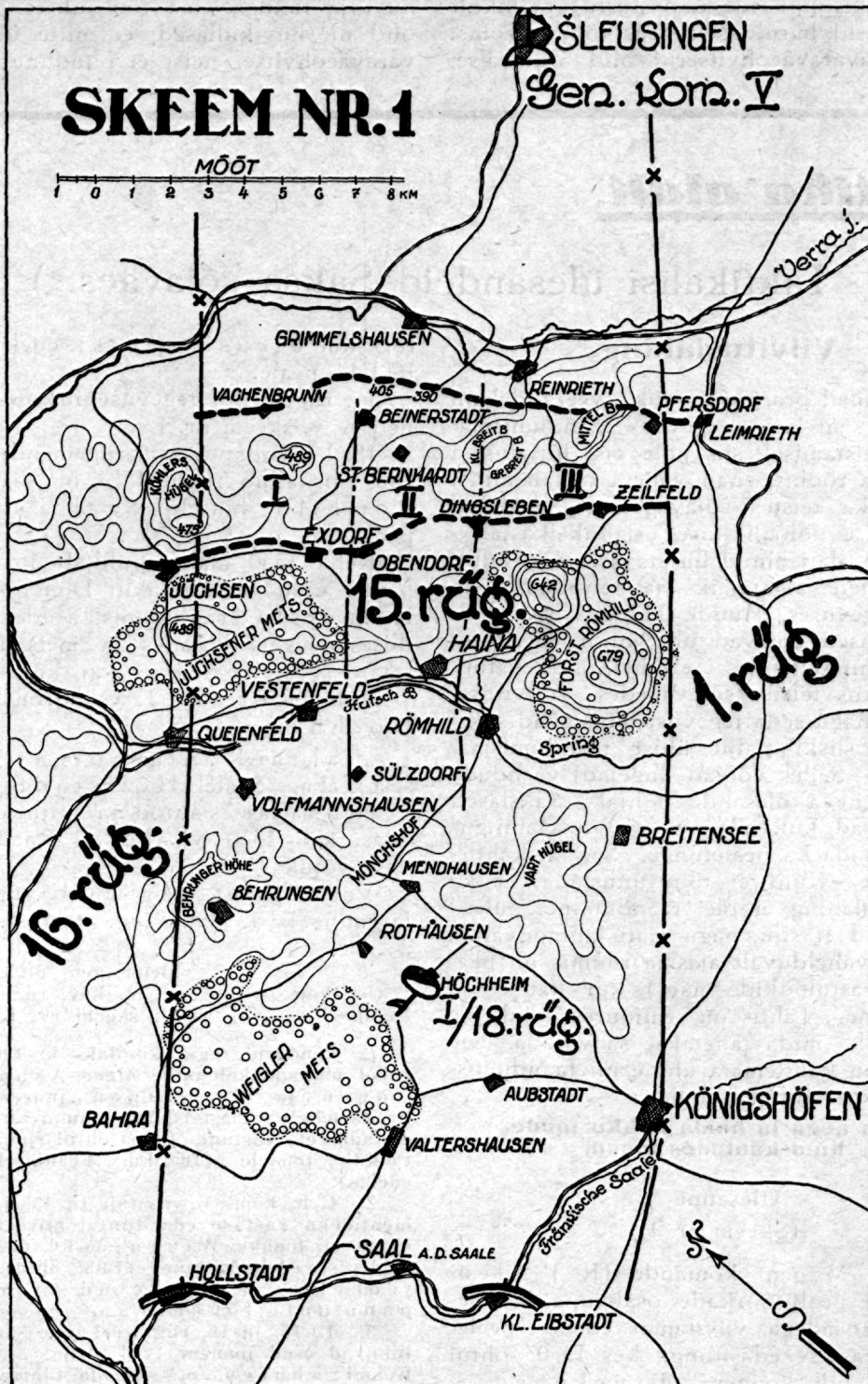
1. Lendurid tegid kindlaks k. 1200 ja 1230 vahel pikkade kolonnide alged Ašbach, Nüdlingen ja Bammugen juures (25 km Frankische Saalest edelas) suund kirdesse. Võib oletada, et vastane täna õhtul jõuab Neustadt'i joonele (10 km Frankische Saalest edelas).

2. Gen. kom. V viivitab 1., 15. ja 16. rügementidega vastase edasitungi niivõrra, et viimane ei jõuaks Werrajõeni (10 km Šleusingenist edelas) enne 17.03. õhtut. Werrajoonel on kavatsatud visa vastupanu uute jõududega.

3. 1., 15. ja 16. rüg. veel täna saadavad ette liikuvad osad jooneni... 15. rüg. — Bahra—Königshöfen, et sulgeda tähtsamate teede suunad.

Rügementid panevad vastu kuni 16.03. õhtuni kõrgustikkude joonel: ... 15. rüg. — Queienfeld — Römhild — kõrg. 679. On kavatsus tarviduse korral ööl 16—17.03. taanduda joonele: ... 15. rüg. Jüchsen — Dingsleben — Zeilfeld. Käsk selleks, samuti taandumiseks Werrajõe taha, antakse gen. komando poolt.

*) Ülesannete kogust „Die Wehrkreis-Prüfung 1931“.

4. Vastase tegevuse viivitamiseks kasutada ohtrasti mitmesugusi tõkestusi. Teed purustamiseks on vabad.

Täiendamine lõhkeainetega alates 15.03 k. 1200. Ained maastiku mürgitamiseks puuduvad. Rügementide poolt ettevalmistatavate purustuste ja tõkete tagumine joon:

15. rüg. Wachenbrunn (s.a.) — kõrg. 405 (s.a.) — kõrg. 390 (s.a.) — Pfersdorf (s.a.) Selleks otstarbeks 15. rüg. kasutusse antakse St. Bernhardt'i juures 5. pionpat. kergekoloni ja 4. komp. (motoriseeritud) saabub k. 1500; 5. pionpat. 3. pionkomp. (mitte motoriseeritud) saabub k. 1630; juhid luurega on ees.

5. Rügementide purustuste ja tõkete tagumistest joontest kuni Werrani valmistavad ette purustusi ja tõkkeit uuesti juurdetulevad osad.

15. rüg. vabastab 4. pionkomp. 16.03 vara. Täppis aeg ja koht selleks teatatakse täiendavalt.

6. Side gen. kom-ga püsivjuhtmeil. A.

Kell 1430 on koondunud St. Bernhardt'i rügstaapi patüüid, miinip. komp. ülem, I/5. suurtükiväegrupi ülem, 5. pionerpataljoni ülem ühes kompüüidega ja luuremeeskonnadega.

15. kõvendatud rügemendi lahingukoosseis:

- staap;
- 3 pataljoni á 3 I/komp. + 1 rk komp.;
- 1 miinip. kompani
- pioneri- ja sidekompanid;
- 1. eskadron 18. kõvendatud ratsarügemendist;
- 5. suurtükiväerügemendi I grupp (3 kergelt väljapatareid);
- üks patr. 105 mm suurtükke;
- 5. pioneripat. kerge pioneri kolonn ja 3. ja 4. pionerikompani.
- tagalaosad.

Laskemoona seisukord: kõik laskemoon täielikult kohal. 5. pionerpataljon omab 3,7 tonni lõhkeaineid ja 800 tankimiini, millest 300 3. pionkomp. ja 500 kerges pion. kolonnis. Sleusingeni jõuab: 15., 16. ja 17.03. igapäev kell 1200 á 4 tonni lõhkeaineid süütematerjaliga ning á 15 tonni okastraati. Tankimiine uusi ei tule.

Vastane: Modernabinõudega varustatud. Võib oodata vähemate tankiosade ilmumist.

Olukord õhus: Vastane on õhus ülekaalus. Punaste lahingulennuvägi takistab tugevasti Siniste õhuluuret. Seniajani 15. rüg. on näinud ainult üksikuid lennukeid suurtel kõrgustel.

Maastik. Senine luure on selgitanud, et heinamaad üldiselt on märjad ja mitte läbisõidetavad väljaspool teid. Mets on alt tihedasti läbi kasvanud võsaga. Kohalikkude elanikkude ütelse järgi on see eriti maksev Jüchsener metsa ja Forst Römehild kohta.

Ilmastik. Viimastel päevadel tugevad vihmasaod. Praegu on selgumas.

Päike tõuseb kell 0620, loojeneb k. 1800.

Ülesanne:

- a. Rügül 15. otsuse üldjooned selle kohta, kuidas ta tahab viia läbi lahingu kuni 17. 03. õhtuni.

b. 5. pionpatüüli ettepanek rügüüle pioneri jõudude kasutamiseks rügemendi ülesande raamides.

Töö aeg: 2½ tundi.

Lahendus.

Punkt „a“ juure.

1. Kerged osad: 1. eskadron, kelle alluusse Mendhauseni juure saadetakse: — rügementide nk saaterühmad (3 rühma á 4 rk); — 1. patarei (4 — 105 mm suurtükki); — 4. pionkomp. ja kerge pionkolonn.

Kõik need jõud saadetakse viibimata ette vaenlasele vastu, ülesandega 15. 03.: kasutades pioneridelt valmistatud tõkestusi teedel, viivitada vastase edasitungi niivõrra, et viimane 15.03. õhtuks ei suudaks suuremaid jõude tuua Hutsch—B—Spring joonele. Kaitse raskusepunkt raioonis: Haina—Römehild—Mendhausen—Höchheim—Waltershausen.

2. 15. kõvendatud rügemendi peajõud: I, II, III pat., ülejäänud rasked jalaväe relvad, suurtükivägi, 5. pionpataljon (ilma 4. komp. ja kerge kolonnita) asub kaitsele kõrgustikkude joonel, mis põhja pool Queienfeld—Westenfeld—Römehild—Spring (Hutsch—B—Spring joon), moodustades 1. vastupanupositsiooni, mille tagumine serv on: Jückseni tee — Dingsleben — Zeilfeld (v. a.).

Sellel positsioonil vastast kinni pidada kuni 16.03. õhtuni. Kaitse raskusepunkt mõlemal pool Haina ja Haina madalikus Exdorf — Obendorf vahel.

Pataljonide löikude piirjooned: v. skeem nr. 1.

Lahingueelpostid pataljonidest kuni jooneni: Behringen Höhe — Mönchshof — WartHügel (333).

Pataljonid, 14. 03. alates, sulgevad mitmesuguste tõketega Hutsch—B—Spring joonelt alates tahapoole kõik vastase edasitungi suunad. Alates 16.03. ennelõunat iga pataljon saab enda käsutusse ühe pionkomp. pioneri tõkete valmistamiseks vastupanupositsiooni sügavuses. Kuni selle ajani pion 5. töötab rügüüli juhatusel vastupanupositsiooni eelserva ees.

3. 1. eskadron, kelle käsutusse jäävad edasi rk saaterühmad, pärast oma ülesande täitmist, erilise käsu järele, vstisti 15./16. 03. öösi, asub rügemendi varru idapoole Obendorfi.

Tema arvatav uus ülesanne: 1. vastupanupositsioonilt taanduva jalaväe toetamine,

milleks valmistada eriti ette Exdorf — Obendorf raioon.

4. Teise vastupanupositsioonina on ette nähtud järgmine raioon: eelserv — Jüchsen — Exdorf — Dingsleben — Leifeld tee (s. a.); tagaserv — Wachenbrunn (s. a.) — 405 (v. a.) — 390 (s. a.) — Pfersdorf (s. a.).

Kõige varem öösi 16./17. 03. peab rügement, kui see osutub tarvilikuks, asuma 2. vastupanupositsioonile, kus ta peab vastast tõkestama kuni 17.03. õhtuni.

Kas 2. vastupanupositsiooni ettevalmistamiseks määrata veel muid jõude kui kõvendatud 1. eskadron, see oleneb olukorrast, mis kujuneb 1. positsiooni kaitsmisel.

5. 15. kõvendatud rüg. lahingupidamise põhiidee: rügement taandub: a) ainult vastase üleolevate jõudude survele, hoides end otsustavast lahingust, b) kui ta selleks on sunnitud naabrite taandumise tõttu, c) kõrgema juhi käsul.

Punkt „b“ juurde.

1. 4. motoriseeritud kompani ja kerge pionkolonni kasutamine 1. eskadroni juures.

Vastane tungib arvatavasti peale tugevate jõududega üle Waltershausen — Römhild — Haina suunas. Seepärast vastavalt 1. eskadroni kaitse raskusepunktile kasutatakse 4. komp. ühes kerge pionkolonniga peamiselt kagu pool joont: Sützdorf — Rothausen — Weigleri mets. Ta ülesandeks on, alates Fränkische Saale jõe joonelt, sulgeda kõik põhja ja kirde poole viivad teed neis kohtades, kus möödumine võimatu, niiviisi, et vastase hobu- ja motoriseeritud veovahendite edasilükkumine oleks aeglustatud. Tõkete tagumine piir kompanile: Wolfmannshausen — Sülzdorf — Breitensee — Weigleri mets, eriti selle idapoolne osa tuleb sulgeda ka jalaväele.

Kerge pionkolonn toob kohale Mendhausen'i juure: ½ tonni lõhkeainet, 1 tonni okastraati. Aega tööde läbiviimiseks on umbes 14 tundi. Selle aja jooksul võib valmistada:

- umbes 7—10 mõjuvat sildade purustust;
- kuni 50 miinitõket teedel ja ümbruses — tanki- ja harilikest miinidest;
- umbes 8 tõket puudest.

Loobuda tuleb vastase võimalikest suur- tükiväe positsioonide ja vaatlusepunktide hävitamisest: on vastase suurtükivägi kord ületanud tõkked teedel, siis leiab ta antud

maastkiul rohkesti positsioone ja VP. 4. kompani lõpetab oma tööd 15.03. pealelõunal, asudes 2. vastupanupositsiooni ettevalmistamisele.

2. Pionpataljoni 5. (ilma 4. komp.) kasutamine.

Ülesanne: Kõigepealt vastase jalaväe asumise raskendamine kallaletungi lähetealusele 1. vastupanupositsiooni eelserva ründamiseks, samuti kallaletungi enda (ka tankide) takistamine mitmesuguste tõkete valmistamisega metsades kagu pool Wolfmannshauseni ja Sülzdorfi, eriti raionis Westenfeld — Sülzdorf — Römhild — Haina. Need tööd lõpetada 15.03. ennelõunat.

Peasi siinjuures: pionerijõudude ja materjalide kasutamine koondatult, rügemendi otsesel juhtimisel, eesmärgiga luua tõesti niivõrra tugevad tõkked, et nad täidaksid oma eesmärgi. Raskusepunkt: tõkete valmistamine jalaväe ja veovahendite vastu, milleks sulgeda kõik teed. Hutsch B ja Springi tulevad luua ujutised — tõkkeks tankide vastu.

Pärast nende tõkete valmistamist tuleb asuda tõkete ehitamisele ka vastupanupositsiooni sügavuses. Sealjuures on eriti tähtis sulgeda täiesti lahtine maaala: Exdorf — Westenfeld — Haina — Obendorf, eesmärgiga takistada siin nii jalaväe ja veovahendite kui tankide liikumine. Selleks pionerikomp 1., 2. ja 3. kasutatakse siingi rügemendi ühisel juhtimisel. Ainult lahingu alguga alluvad kompanid pataljonidele.

Materjalidena kasutatakse: 15 tonni lõhkeainet ja 15 tonni okastraati.

Tankimiinide peamine mass kasutatakse arvatavasti Haina raionis ja kitsustikus 1 km sellest põhjapool. Tõkete eelserv üldjoonel Wolfmannshausen — Mönchshof — WartHügel — 360. Tõkete alustatakse vastase poolt.

Vahed taandumiseks: Westenfeld'i ja Römhildi juures; kaugemal sügavuses:

- Haina — Exdorf — Wachenbrunn tee;
 - Haina — Dingsleben — Reurieth tee.
- Vahed suletakse patulide käsul.

Ülekäigu jalaväele (ilma vankrita):

- Hp. Westenfeld;
- Hutsch M;
- Römhild, lõuna väljakäik;
- Milz (ida väljakäik).

Gen. Kom. V käsu ja ametlikult antud ülesande lahenduse selgituseks.

1. Viivituselahingu põhiidee. Ülesanne on ehitatud põhiideele nõrgemate jõududega aeglustada ehk viivitada tugevamate jõudude edasitungi, kusjuures üksused taanduvad:

— vastase üleolevate jõudude survele, hoides end otsustavast lahingust;

— kui nad selleks on sunnitud naabrite taandumise tõttu;

— kõrgema juhi käsul.

Ülaltoodust selgub, et sakslaste viivituse lahing ideeliselt ei erine millegagi meie taandumismanöövrist. Nii ühel kui teisel juhul tahetakse hoida kokku jõude ja võitaaega, kusjuures paratamatult tuleb kaotada maad. On ikka nii, et maad püsivalt kaitstakse vere ja materjalide hinnaga. Tahame säästa verd ja materjale, siis peame olema valmis kaotama kodumaa pinda, sest saavutada korraga mõlemaid eesmärke on võimatu.

2. Viivituselahingu läbiviimise tehnika. Gen. kom. V käsust selgub täpsalt sakslaste viivituselahingu tehnika, mille kokkuvõetult võiks iseloomustada järgmiselt:

— määratakse täpsalt lahinguvälja tagumine piirjoon, milleni võib teostuda taandumine, ja antakse minimaalne aeg vastase tõkestamiseks kuni selle piirjooneni. Antud juhul piirjooneks on Werra jõgi, kuhu vastane ei tohi jõuda enne 17.03. õhtut. Kuna vastase eelosad käsu andmise ajal olid juba jõudnud Fränkische Saale jõe juurde, siis Gen. kom. V käsutuses on lahinguvälja sügavuti ümarguselt 25—28 km, mida peab kaitsma vähemalt 3½ päeva jooksul. Antud piirjoone — Werra jõe joone — taga organiseeritakse selle aja jooksul püsiv kaitse värske jõududega. Nii püsivkaitsel kui taandumisel kaitstakse õieti suurema või vähema sügavusega maaala, kuid esimesel juhul kaitstakse selle maaala eelserva, teisel juhul — tagaserva.

— koondise juht (Gen. kom. V) temale antud üldise lahinguvälja jaotab väeosade lahinguväljadeks, määrates igale neist jällegi tagumise piirjoone ja kõrvalpiirjooned. Nii saab 15. kõv. rügement oma käsutusse maaala, mille tagumiseks piiriks on määratud:

— lahingutegevuseks: Jüchsen — Dingsleben — Zeilfeld;

— purustuste ja tõkete ettevalmistamiseks: Wachenbrunn — kõrg. 405 — Pfersdorf.

Seega rügemendi lahinguvälja ulatub kuni 20 km sügavuti ja 12—13 km rindtepidi, mida ta peab kaitsma kuni 16.03. õhtuni, s. o. 2½ päeva jooksul. Saksa olusid arvesse võttes, eriti rügemendi löigu laius väärib tähelepanu, sest ta on 3—4 korda suurem harilikust löigust püsivkaitses teostamisel.

Väeosadele iseseisvate lahinguväljade määramisega antakse neile suurvabadus manöövreerimiseks, sest antud ruumi ja aja piirides nad võivad teostada täiesti iseseisvalt, pidades ainult silmas naabrite tegevuse huvisid.

— 15. rüg. ülem temale määratud 20 km sügavusel lahinguväljal kavatakse teostada selliselt, et umbes 10 km sügavuses manööverivad kerged osad: ratsaeskadron, toetatud rk, suurtükiväe ja pionosadega; ülejäänud 10 km on jäetud jalaväelise kaitse organiseerimiseks. On selge, et nimetatud jaotuse tõttu kaitse intensiivsus rügemendi löigus kasvab progressiivselt eest tahapoole. Kuna jalavägi 10 km sügavuses peab püsima vähemalt 2 päeva, siis on selge, et kaitse siin peab kujunema tegevuseks, mis õige lähedal on harilikule püsivkaitsesele. Võimalik oleks olnud veel teine lahendus, nimelt nihutada jalavägi rohkem edelasse, näiteks positsiooni eelserv Behringen Höhe — Mendhausen — Wart Hügel jõe juurde, mis oleks suurendanud jalaväe kaitse sügavust vähemalt 5 km võrra. Sel juhul jalaväerügement 15 km sügavuses oleks võinud organiseerida 3 positsiooni praeguse kahe asemel, mis viivituselahingu oleks muutnud rohkem painduvaks. Kuid ülesande lahendaja on eelistanud koondada abinõud kahe positsiooni kaitsmiseks, millega muidugi saavutatakse suurem püsivus kummalgi positsioonil.

— Viivituselahingu läbiviimisel pannakse väga suurt rõhku purustustele ja igasugu tõkete valmistamisele. Nõuetavate tööde läbiviimiseks rügement peale temale orgaaniliselt kuuluva pionkompani saab enda kasutada veel 2 pionkompanit ja ühe pionkolonni, millest kolonn ja üks kompani on motoriseeritud. Peale selle rügemendile antakse väga soliidsad kvantumid lõhkeaineid, tankimiine ja okastraati. Kõiges selles ideeliselt pole midagi uut, sest on üldiselt tuntud tõde, et ka taandumislahingus kaugetulede kõrval massilised purustused ja tõkked moodustavad tähtsaima abinõu vastase edasitungi tõkestamiseks. Neid vahendeid kasu-

tame ka meie oma ülesannete lahendamisel. Ainult selle vahega, et meie kaldume sageli arvama, nagu võidaks väheste pionabinõudega teostada laiaulatuslikke purustusi ja tõkkeit lühikese ajaga. Sõja tõsiolud kõnelevad selgesti selle vastu, mispärast ka meie oma õppetööl peame oma soovid selles suhtes viima kooskõlla tegelikkude võimustega.

Kokkuvõttes, antud ülesande lahenduse analüüs näitab, et sakslaste viivituselahing

nii ideeliselt kui täitmistehniliselt seisab väga lähedal harilikule taandumislahingule. Niimetatud lahinguviisi uurimiseks sakslased on valinud väga kohase maastiku ning asetanud väeosad tõesti olukorda, kus selle lahinguviisi iseäraldused ilmnevad selgesti. Lahingu ettevalmistamisel kasutatakse kõiki moderntehnilisi abinõusid, eriti pionõosi, millega lahingu materjalne külg on tagatud täiel määral.

A. T.

Kauge-Ida sõjaliste sündmuste ülevaade maikuu lõpuks.

Sõjaratas Kauges-Idas veereb edasi. Olukord teravneb päev-päevalt, kuigi operatsioonid ei arene sellise kiirusega, nagu alul arvati.

Kauges-Idas seni aset leidnud sõjalisi sündmusi kokku võttes, nende üldises arengus võib ära märkida kolm tähtsat, üks-teisele järgnevat perioodi:

- 1) jaapanlaste sissetung Mandžuuriasse,
- 2) vahepealne Šanghai operatsioon ja
- 3) sõjategevuse raskuspunkti tagasivõimine Mandžuuriasse.

Esimese perioodi aktsiooni tulemuseks oli Mandžuuria lõunaosa ja sisemaa vallutamine kuni Harbiini ja Tsitsikari linnadeni Põhja-Mandžuurias (mõlemad k. a.). See tähendab kõigi tähtsamate linnade, raudteede ja strateegiliste punktide vallutamist. Ajaliselt see periood kestis umbes 3 kuud, möödunud aasta novembrist kuni käesoleva aasta veebruarini. Sisuliselt see tegevus ise tähendas otsest kallaletungi Hiina Mukdeni, Kirini ja Heilungkiangi provintsidele, mis sooritati umbes 3 diviisi suuruste jõududega.

Selle perioodi lõppedes veebruarikuul jaapanlastel Mandžuurias oli kokku kuni 5 diviisi sõjaväge, millest lõppeks Põhja-Mandžuurias siiski võidi kasutada osi vaid 2—3 diviisi suuruses, kuna ülejäänud kohalikkude garnisonidena sisemaal ja lõunas ära kulusid.

Vahekorrad selle operatsiooni vältel olid selged, ühelt poolt Jaapani, teiselt — Hiina väed.

Teine periood algab veebruarikuuga, lõppedes aprillis. Selle perioodi vältel aset leidnud sündmusi lähemalt hinnates, nähtub, et Šanghai operatsioonile langenud aja jaapanlastel on kasutanud ära ka oma seisus-

korra julgestamiseks Mandžuurias. Esimeseks sammuks selles oli iseseisva, Jaapanile sõbraliku Mandžukuo vabariigi ellukutsumine, teiseks — oma vägede kõvendamine uue vabariigi piirides. Kahtlemata oli Šanghai operatsioonil seejuures täita suur ülesanne: tõmmata üldist tähelepanu Mandžuuria sündmustelt kõrvale, kõites ühtlasi Hiina tähelepanu ja võimalikult ka vägesid Hiinale tähtsamas ja elulisemas raioonis, kui seda temale tegelikult on Mandžuuria. Kuna ka see periood on lõppenud nii tegelikult kui ametlikult, võime nüüd küsida — kas Šanghai operatsioon on täitnud temale pandud lootusi ja kas ta on arenenud nii, nagu seda kavatseti?

Küsimusele vastates peab ütleva, et see on sündinud ainult osaliselt, sest operatsioon kujunes suuremaks ja raskemaks kui see tegevuse arendamisele Mandžuurias kasulik võis olla. Tähelepanu kõrvalejuhtimist Mandžuuria sündmustelt selle operatsiooniga peab lugema õnnestunuks. Ent operatsioon tõmbas oma keerisesse ka kavatsetust rohkem jaapani vägesid, ühtlasi kutsudes välja teiste riikide soovitatavast suurema tähelepanu Kauge-Ida sündmustele. Igatahes on praegu selge, et Šanghai operatsiooni tõttu sõjategevus Mandžuurias on veninud pikale.

Kahtlemata oli jaapanlastel juba sõjategevuse esimese perioodi lõppedes selge, et Mandžuurias seni kasutada olnud vägedest on vähe. Seda põhjusel, et kuigi jaapanlastel läks korda lüüa kohalikke Hiina vägesid korduvalt, ei läinud neil siiski korda neid lüüa lõplikult. Jaapanile vaenulikud koondivised tõrjuti küll suuremalt jaolt Mandžuuria lõunaosast ja sisemaalt välja, kuid suur

osa neist jäi Põhja-Mandžuuriasse püsima, jaapanlaste siiajõudnud, lahingutes väsinud osadele rahu andmata. Jõudude vähesus seega tõmbas esimese piiri jaapanlaste edasitungile Mandžuurias. Jäi üle vallutatud kões hoida kuni abivägede saabumiseni. Diviisid olid kodumaal selleks valmis, ent samal ajal selgub ka Shanghai operatsiooni tõeline ilme. 1–2 diviisi asemel see nõuab, peale tugeva mereväe, umbes 5 diviisi, rohkearuulise suurtüki- ja lennuväe kohalesaatmist, et ettevõtte siiski läbi viia ja, võib-olla, isegi fiaskost hoiduda.

Shanghai operatsioon lõppes ametlikult 5. mail, millal siin poolte vahel rahuline kokkulepe saavutati. Kokkulepe ise fikseerib vaid sõjategevuse lõpetamise kohapeal, ilma et ta seaks üles mingisuguseid poliitilisi või majanduslikke leppetingimusi. Saavutatud kokkuleppe kohaselt Hiina väed ei tohi asuda Šanghaile lähemale kui 20 km, jaapanlasi aga kohustatakse oma väed Šanghaist ära viima, seades jalule status quo, nagu see oli enne 28. jaanuari s. a., enne operatsiooni algust. Ametlikkude kokkuvõtete järgi pooled selles operatsioonis on kannud kaotusi: jaapanlased — surnutena 634 ja haavatutena — 1791 meest; hiinlased, vastavalt, 4274 ja 1153, milline vahekord iseloomulik suurelt langenute arvult võrreldes haavata saanute arvuga.

Ühenduses vaerahu sõlmimisega jaapanlased algasid oma vägede evakueerimist Shanghai juurest juba 10. mail. Evakueerimine viidi lõpule 31. mail, jättes Šanghaisse vaid 100 politseinikku ja 2500 meresõdurit. Osa jaapani vägedest on viidud tagasi oma alalistsesse asukohtadesse, osa aga saadetud Mandžuuriasse, kohaliku jaapani vägede ülemjuhataja kindral Honšo käsutusse.

Shanghai operatsiooni lõppedes, milleks läbirääkimised teatavasti algasid juba märtsikuu lõpul, Kauge-Ida sõjaliste sündmuste arenemise raskuspunkt kandub uuesti Mandžuuriasse.

Nagu tähendasime, sõjategevuse esimene periood Mandžuurias lõppes jaapanlaste edasitungi peatumisega Harbiini ja Tsitsikari joonel, kusjuures Jaapanile vaenulikud koondised, kuigi segi paisatud, jäid Põhja-Mandžuuriasse püsima. Tähendab, Mandžuuria puhastamisel Jaapanile vaenulikkudest elementidest tekkis seisak. See kestis kuni aprillikuu lõpuni. Selle põhjuse me märkisime eespool. Peab mõnna, et jaapanlased siiski millegagi ei annud välja oma tookordset jõudude vähesust P-Mandžuurias. Vähest arvu nad püüdsid kompenseerida

rida suure liikuvusega. Sellega on seletatav ka nähe, et üksikuid punkte Tsitsikari ja Harbiini raionis vallutati korduvalt. Lüües vastast ühes teatud punktis, tõmmati oma jõud kiirelt jälle kokku, et samuti talitada teisel. Seejuures levitati intensiivselt teateid, et Mandžuuria lõplik puhastamine algab kohe kevade tulekul. Kokku võttes, Shanghai operatsiooni perioodil jaapanlased ei võtnud Mandžuurias mingisuguseid olulisemaid sõjalisi aktsioone Tsitsikarist ja Harbiinist põhja poole ette. Ida-Hiina raudtee okupeerimisel ja Mandžuuria idaosas puhastamisel nad samal ajal piirdusid ainult Ninguta ja Fantšeni vallutamise, ilma et liikumist kaugemale ida ja kirde poole oleks püütud jätkata.

Tekkinud seisakut Mandžuuria puhastamisel ära kasutades, uue vabariigi ja jaapanlaste vastased siin lõppeks ise läksid intensiivsemale tegevusele üle. Alul piirdunud vähemate kohalikkude kallaletungidega, nad aprillikuu keskpaiku algasid üldist pealetungi, taotledes kontsentrist kallaletungi Harbiinile. Nii tungisid kindral Ma käsutusse kuuluvad salgad valitsusevägedele kallale Hailari ja Tsitsikari vahel, teine grupp samal ajal püüdis Harbiinile läheneda kirdest, kolmas — idast, Ida-Hiina raudtee suunas. Kallaletunge võeti ette ka Edela-Mandžuurias, püüdes välja jõuda Harbiini ja Tšan-tšungi vahelise raudteeni, et seda ühendust katkestada. Küllaldaste jõudude puudusel ükski neist kallaletungidest siiski

ei suutnud kujuneda tõsiseks ähvarduseks Harbiinile.

Üldist olukorda Mandžuurias muutmata, need sündmused seadsid Jaapani väejuhatuse ometi kiirema tegevusejätkamise vajaduse ette. Jaapani vägede kõvendamine Mandžuurias algas tegelikult 12. aprillil. Arvamata Mandžukuo vabariiklikke vägesid, mille üldine arv maikuu alul oli 85.000 meest, jaapani diviiside arv siin samal ajal suurenes 7-ni. Kuna jaapanlased Šanghai operatsiooni lõppedes ka sealt osa vägesid Mandžuuriasse üle on viinud (üks diviis sealt jõudis Mukdenisse juba 14. mail), siis peaks jaapanlastel olema kasutada praegu Mandžuurias vähemalt 8—9 diviisi, millest P. Mandžuurias võivad teotseda 4—5. Mis puutub vabariiklikesse vägedesse, siis on nad vormeeritud neist hiina vägedest, kes on asunud alatiselt Mandžuurias ja tunnustanud uue valitsuse. Praegu on nende juures instruktoriteks ja nõuandjateks palju jaapani ohvitseri. Osa valitsusevägedest seejuures on paigutatud sisemaale, osa aga asub Tsitsikari ja Dunhua raioonides, samuti Ida-Hiina raudtee piirkonnas, võttes osa Mandžuuria puhastamisest koos jaapanlastega.

Jaapani vastaste vägede üldist arvu Mandžuurias praegu hinnatakse 150.000 mehe peale, millest endisi Hiina regulaarvägesid umbes 100.000, partisaane ja hünhuuse 50.000. Laiali pillatud Ida- ja Põhja-Mandžuurias, tähtsam osa neist seni on püsinud Mandžuuria kirdeosas, Sungari jõe piirkonnas. Kõigi nende tegevust juhib kindral Ma (täie nimega: Ma-tšan-šan). Viimane ise on kujunenud üheks huvitavamaks isikuks praeguses võimude heitluses Mandžuurias.

Nagu tähendasime eespool, olid sõjategevuse esimesel perioodil Mandžuurias vahekorrad selged: siin jaapanlased, kes tungivad kallale ühele osale Hiinast, seal hiinlased, kes kaitsevad oma provintse. Vahepeal on loodud uus Mandžukuo riik ja sellest tuletub uus poliitiline grupeerumine. Enam ei ole tegemist Hiina kolme kirdeprovintsi rahvusliku kaitsega, vaid mässuga uue valitsusekorra vastu.

Kindral Ma oli Heilungkiangi kuberner; varsti pärast lüüasaamist Nonni jões käesoleva aasta jaanuaris ja Mandžukuo vabariigi kujundamist ta läks selle valitseja, end. Hiina keisri Puji ja seega ka jaapanlaste poole üle, saades siin sõjaministriks. Loojus sellest kohast aga peatselt ja juhatab nüüd temale truuks jäänud vägesid võitlus-

tes uue vabariigi vastu, koondades ja organiseerides laialipillatud hiina väeosi. Ta tunneb end jälle Heilungkiangi kubernerina, ignoreerib ühes sellega Mandžukuo riigi olemasolu ja rõhutab oma truudust Lojangivalitsusele. Oma ajutist üleminekut Puji juurde ta põhjendab manöövriga, mille eesmärgiks on olnud, ühendusse astudes jaapanlastega, selgitada välja viimaste tõelisi kavatsusi. Nüüd olevat temale kõik selge. Puji valitsust ta pidavat lugema marionettidevalitsuseks. Tõelised valitsejad Mandžukuos olevat jaapanlased ja selleks nad tahtvatki jääda. Paistab tõenäolisena, et jaapanlased, väga tõsiselt võttes üldist seisukorda Mandžuurias, ühes sellega tõsiselt arvestavad ka kindral Ma'ga, nagu seda tõendavad ettevalmistused nende vastalanud operatsioonideks, kusjuures Jaapani vägede ülemjuhataja on palunud oma valitsuselt veel 2 diviisi saatmist Mandžuuriasse.

Kauge-Ida viimased maikuu sõjalised sündmused ise arenesid jaapanlaste üldise pealetungi tähe all. Esimeseks vastaseks valiti algusest peale vastaspoole tähtsam koondis, kelle asukohaks on Sungari jõe piirkond. Jaapanlased, alanud pealetungi maikuu esimestel päevadel siikoondunud vastasele, vallutasid juba 6. mail Mudandžani ja Sansini linnad. Vähe hiljem algas jaapanlaste pealetung ka Tsitsikarist põhja poole.

Sungari jõe piirkonnas alustatud operatsioon areneb praegu Sansinist põhja poole ja Fukdini suunas, piki Sungari jõge, kus jaapanlastel juba aprillikuust alates muuseas on kasutada ka 22 suurtükipaati. Teiseks tähtsamaks suunaks siin on operatsiooni arendamine Sansinist kagu ja ida poole, Boli linna suunas.

Et soodustada kordkorralt põhja poole nihkuvate operatsioonide juhtimist, viidi üle maikuu teisel poolel jaapani vägede ülemjuhataja peakorter Harbiini, mis seni asus Mukdenis.

Maikuu viimaste operatsioonide tulemusena jaapanlased Tsitsikari raionis on vallutanud Kešani linna (28.05), 190 km kirdepool Tsitsikari. Sungari jõe raionis neil on läinud korda lüüa kindral Ma-tšan-šani vägesid otsustavalt, kusjuures viimased umbes 4000 meest surnute ja haavatutena on kaotanud, nagu seda mainib Jaapani peakorterite teadaanne 30. maist.

Viimase võiduga peaks tee jaapanlastele mööda Sungari jõge allapoole vaba olema. Kui nad selles suunas edasitungi jätkavad, siis peab arvama, et nad jõuavad mõne nä-

dalaga Amuri jõeni, N. Vene-Mandžuuria piirini, välja.

Vastaspoolte seisukord Mandžuurias selles olukorras maikuu lõpuks on kujunenud järgmiseks:

- Mässuliste üks grupp asub Dunhua raioonis, olles piiratud lõunast, läänest ja põhjast jaapani ja mandžuuria vägedega; võib taanduda vaid Vladivostoki suunas.
- Teine grupp asub Imjanpo raudtee jaama, Mudandžani jõe vahelises piirkonnas, põhjapool raudteed; see grupp on samuti jaapani ja mandžuuria vägedega piiratud kolmest küljest, kes asuvad: Ida-Hiina raudtee piirkonnas (Harbiini, Ninguta vahel) ja Fantšen, Sansini raioonis; operatsiooni arenedes Sungari jõe piirkonnas, selle grupi taandumise võimalused muutuvad küsitavaks haaramise tõttu põhjast (Sansin, Boli ja Sansin, Mudandžani suundades).
- Kolmas grupp, mässuliste peajõud Sungari jõe raioonis, otsustavalt (?) löödud; jaapanlased kavatsevad siin edu kiirelt ära kasutada.
- Neljas grupp, Hailuni juures löödud, taandub loode suunas; piiratakse jaapani vägede liikumisega Kešani juurest.
- Viies grupp, üks kindral Ma uusi formatsioone, praeguseni vaba oma tegevustes, umbes 30.000 hunhuusi ja end. hiina sõdurit liigub Sahaljänist (Blagovestšenski juures) lõuna poole.

Nii lühidalt praegune asjade seisukord P.-Mandžuurias.

Mandžuuria sisemaal samal ajal tähelepanuväärsemaid sõjalisi sündmusi ette ei ole tulnud, arvestamata ühte kokkupõrget Šanghaikuani (Šin-vang) juures ja Mandžukuo valitsusevägede üksikute osade mässusid. Hiinlaste kallaletung jaapani vägedele Šanghaikuani juures maikuu keskpaiku lõppes ebaeduga. Siin ja seal Mandžuurias ikka uuesti puhkevad mässud Mandžukuo valitsuse vastu surutakse aga Jaapani vägede poolt maha. See iseenesest tõendab, et sise mine julgeolek Mandžuurias on veel saavutamata ning et kord püsib vaid seal, kus jaapani väeosad asuvad.

Lõppeks peatume küsimusel, millist mõju on avaldanud Kauge-Ida viimase aja sündmused teistele asjasthuvitatud riikidele.

Rahvasteliidu seisukoht ei ole seni selgunud. Tema otsuse võtmine Kauge-Ida sündmustes on lükatud edasi kuni aruande saamiseni asjade seisukorrast Kauge-Ida sündmusi kohapeal uurivalt erikomisjonilt. Viimane kuni aprillikuuni teotses Šanghai juures, siirdudes sündmuste uurimise jätkamiseks eesmärgil Mandžuuriasse 19. aprillil. Pärast ringkäiku: Mukden, Kirin, Tšantsung, Harbiin, Tsitsikar komisjon lõpetas oma töö Mandžuurias 28. mail, olles Mandžuurias seega viibinud kokku 40 päeva. Uurimistööde tulemustest avalik ülevaade veel puudub.

Mainides asjasthuvitatud tähtsamaid riike üksikult, siin väärrib tähelepanu esiteks N.Vene ja teiseks — P.-Ameerika ühendriikide tegevus.

Ühenduses viimaste sündmustega võib märgata teatud pinevuse suurenemist Moskva ja Tokio vahel, kuigi mõlemad pooled ametlikult ei lakka kordamast, et nad tahavad hoida alal heanaaberlikku vahet korda. Selleks on peale Mandžuuria sündmuste eneste teatud tõuke annud ka viimasel ajal osas Jaapani ajakirjanduses ilmunud kirjutised, milles võib näha avaliku arvamise ülesässitamist N.Vene vastu. Igatahes on Nõukogude valitsus võtnud kõik võimalik julgestuseabinõud tarvitusele.

Praeguseni on N.Venel Mandžuuria piiri vastasraiooni koondatud kuni 10 laskurdiviisi ja 5—6 ratsabrigaadi ühes vastava arvu suurtükiväe ja tehniliste väeosadega. On suurendatud ka lennuväge, mis asub Vladivostoki, Spasski, Habarovski ja Tšita aerodroomidel.

Teine Kauge-Ida sündmustest lähemalt puudutatud riik, P.-A. Ühendriigid, on otsustanud jätta samal ajal kogu oma laevastiku Vaiksesse ookeani edasi. Teatavasti koondati laevastik Vaiksesse ookeani ühenduses Šanghai sündmustega. Laevastik pidi sinna jääma vaid kuni juunikuuni. Nüüd on seda kohalviibimist pikendatud kuni oktobrikuu lõpuni, otsustades pidada ära ühtlasi laevastiku manöövrid eeloleval suvel Kollases meres (Tsin-dao ja Tši-fu raioonis). Politilistes ringkondades võetakse seejuures õigeks, et seegi abinõu on ühenduses Kauge-Ida olukorraga.

See kõik veel kord tõendab, et Kauge-Ida olukord on väga pinev. Millised üllatused temas peituvad, on raske ennustada — need peaksid selguma lähemas tulevikus.

A. K.

Märkmeid jalaväe määrustiku I osa kohta. *)

E. RÜHM.

a) Koondrivi.

1. Rühma põhivormiks kogumistel tuleks lugeda kolonn neljakaupa, kus jaod — igauks kolonnis ühekaupa — asuvad kõrvuti harilikkudel vahedel ja kaugustel. Praegu loetakse selleks „üheviirulistel joontel üksteise taha paigutatuna jagusid“ (JE I § 129), milline rivi vorm, olles veel küllalt sobiv rühma esimesteks ülevaatustel või paraadidel, ei vasta tarvilisel määral lahingulistele nõuetele.

Iseseisvalt teotsevas rühmas on rühma ülemale koht seal, kust on hõlpsam juhtida jagusid või rühma; vaatusseks või tervitamiseks jonele rivistatud rühmas asuks ta esimese jao paremal tiival harilikul vahel ja kolonnis — rühma keskpäiga ees tavalisel kaugusel; rühmavanem asuks rühma vasakul tiival analoogiliselt rühmaülemale. Põhjused niisuguseks rühmaülemale ja rühmavanemale paigutamiseks on samad, mis olid esile toodud eelpool jaoülemale ja tema abi asukoha määramisel jaorivis.

2. Rühma kogunemised ja rivi vormide muutmised peaksid sündima jookstes. Põhjused on sisult samad, mis jaos.

Rühma kogunemine kolonni tuleks ette näha ka liikumisel, ilma seisma jätmata analoogiliselt jaole (JE I § 112); see on väga tarvilik juhtumistel, kui peab võimalikult kiiresti edasi jõudma ja puudub varjatud koht kogunemiseks paigal. Kõikidel rühma kogunemistel iga jagu tuleks alul koondada kolonni ühekaupa oma jaoülemale juurde, kust ta siis liigub rühma kogumiskohale rivinedes seal käsklusega määratud korras ja peatudes või jätkates liikumist vastavalt sellele, kuidas toimib rühmaülem. Niisuguse tegevusviisi juures rühma kogumine sünnib korralikult ja välditakse segadus, mis alati ähvardab tekkida kui kogumise täitekäskluse järgi kõik sõdurid korraga jooksevad kogumiskohale, et siin gruppeeruda jagudena ja asuda rühmarivisse; peale selle esitatud kogumisviisil on veel see paremus, et rühm on kiiremini tegevusvalmis, sest jaod on juhitud juba kohe pärast täitekäsklust.

3. Rühma joondamist toimetab rühmaülem ilma jaoülemate abita.

Praeguse JE I järgi, pärast seda kui rühmaülem on annud käskluse rühma joondamiseks, jagude ülemad parandavad oma jagude joondumist ise, andes vaiksel häälel tarvilisi juhatusi“ (§§ 133 ja 136). See ei sobi sisult hästi koondrivi mõistega, mis nõuab rivivõtete täpsat ning üheaegset täitmist kõikidelt rivisolejatelt juhi käskluse järgi; pealegi on rühmaülemal, kes asub väljaspool rivi hõlpsam rühma välja joondada kui ta seda teeb ilma jaoülemate abita, kes teotsetes joondumisel igauks omaette, võiksid teda ainult segada.

4. Tuleks ette näha, et rühma liikudes kolonnis alusjaoülem või rühmaülemale määramisel mõni teine sõdur vastutab samu õige pikkuse ja kiiruse eest, kuna sagedasti vahelduv liikumistempe ja mitmesugune sammu pikkus mõjuvad rivisliikujatele eriti väsitavalt.

b) Hargrivi.

Nagu eelpool oli tähendatud rühma hargrivi (lahingudrill) sellel kujul kui see on toodud JE I esineb liialt keerukana ning ei vasta tegeliku elu nõuetele; ka rühma väljaspool praeguse JE I normide kohaselt on raskesti teostatav ning nõuab palju aega.

Rühma hargrivi vormide moodustamiseks tuleks ette näha kolm tüübilist juhust: 1) rühm hargneb jagudena asudes paigal; 2) rühm hargneb jagudena liikumisel; 3) rühm hargneb jagudena viibimatult, kusjuures rühmaülemal ei jää aega selleks tarvilikkude korralduste tegemiseks.

Esimesel juhul rühmaülem määrab jagudele asukohad ja annab käskluse: jagudena marss-marss! Täitekäskluse järgi jaoülemad iseseisvalt viivad jaod määratud kohtadele ja kohandavad maastikule, võttes sealjuures rivivormi, mis vastab olukorrale.

Teisel juhul rühmaülem määrab liikumissuuna, alusjao, rivivormi**), millesse rühm peab asuma, vahed ja kaugused ja siis annab käskluse: jagudena marss-marss! Täitekäskluse järgi jaoülemad iseseisvalt viivad jaod neile määratud kohtadele, neid rivistades nii kuidas nõuab olu-

*) Vt. „Sõdur“ nr. 23/24.

**) Selleks oleks soovitatav JE I lisas anda jooniste kujul mõned tüübilisemad rivivormid, mis kergendaks rühmaülemate tööd sobiva rivistuse valimisel rühmale olenevalt olukorrast.

kord. Pärast hargnemist jagudena rühm jätkab liikumist antud suunas endises tempos või peatub ning kohaneb maastikule, kui rühmaülem selleks annab vastava käskluse.

Viimasel juhul pärast käsklust: ... jagudena marss-marss! rühm hargneb rombikujulisse rivikorda järgmiselt: ees — laskurjagu, teises järgus — 2 kk jagu ja taga — teine laskurjagu, vahed ja kaugused 100 kuni 150 m. Pärast hargnemist jaod kohanevad maastikule, kui käskluse andmise ajal rühm asus paigal, või rühm jätkab liikumist endises suunas ja tempos, kui hargnemine sündis liikumisel. Hargnemine sel — nagu eelmistelgi juhtudel — sünniks jookstes.

Rühma rombikujulisel hargrivikorral on see paremus, et temas selgesti paistavad silma lahingukorra olulisemad elemendid: a) julgestus (1. järgu l-jagu), b) peajõud (2. järgu kaks kk jagu) ja d) varu (3. järgu l-jagu); julgestus, mida seni tavaliselt teostati üksikute piilurpaaridega, millede tegevust rühmaülemal tihti oli raske kokkukõlastada, on siin ühendatud l-jao ülemale kätte, kes liigub 1. järgus ning seega saab seda ülesannet otstarbekamalt täita kui rühmaülem. Kontakti astumisel vastasega kk jaod liiguvad julgestavast l-jaost mööda, kes niiviisi automaatselt läheb 2. järku, kus ühes teise l-jaoga valmistub löögi andmiseks rünnakul.

Ülaltooduga piirduks rühma hargrivi (lahingudrilli) osa; nagu selgub, on siin toodud rühma hargnemise viisid ja selleks antavate käskluste sõnastus lihtsad ja hõlpsasti meelpeetavad nii juhtidele kui ka sõduritele. Millal, kus kohas ja millist viisi tarvitada, missugustes rivivormides sünnib igal erijuhtul rühma lähenemine ja kallaletung, kuidas teostub sealjuures jagude, eriti aga l ja kk jagude omavaheline koostötamine (JE I §§ 148—152), see oleneb täiesti antud olukorrast ning sisult kuulub JE II kompetentsi, aluseks võttes — nagu varem tähendatud — et JE I käsitleb ainult üksuste lahingulise ettevalmistuse formaalset külge, s. o. neid rivi- ja lahinguvõtteid, mis sünnivad šablonikindlate käskluste järgi.

G) Teised üksused.

Kompani koondrivi vormidest võiks välja jätta kaksikkolonni (JE I § 117b), millel ei ole praktilist väärtust. Hargrivi alal tuleks ette näha rivivorm, millesse kompani

asub kui olukorra kohaselt ta peab viibimata hargnema rühmadena, kusjuures kompaniülemal ei jää aega selleks tarvilikkude eelkorralduste tegemiseks; see rivivorm peaks välimuselt sarnanema rühma rivivormile analoogilisel juhusel, kusjuures vahed ja kaugused oleksid muidugi vastavalt suuremad. Kõik teised kompani hargrivi (lahingudrilli) küsimused (JE I §§ 161—163), taotsevad rühmale, tuleksid üle viia JE II.

Pataljon, rügement ja diviis — oleksid vastuvõetavad ka praegusel kujul (JE I §§ 164—168).

Praegumaksvas JE I tuleks uuendada ka terminoloogia, teda selles mõttes kokkukõlastades — niipalju kui see osutub võimalikuks — meie uuemate eeskirjadega (JE II ja LE). Nii, näiteks, oleks soovivat tarvitada „käsklus“ pro „komando“, „vahe“ pro „intervall“, „kaugus“ pro „distsants“, „alusõdur“ pro „liitesõdur“, „alusjagu“ pro „liitejagu“ j.n.e. Samuti oleks tarvilik see osa JE I, mis praegu kannab pealkirja „lahingudrill“ edaspidi nimetada „hargriviks“, mis rohkem vastab aine sisule. Seni on lahingudrillist pahatihti niiviisi aru saadud, et see on hoopis omaette õppeaine, millel pole kindlat ühendust rividrilliga. Tegelikult on see aga teisiti: rivi- ja lahingudrill on sisult üksteisega väga tihedasti seotud ja nad taotsevad ühte ja sama eesmärki — üksikvõitleja ja üksuste lahingulist ettevalmistamist; see side avaldub ka väliselt: lahingudrilli rivivormid erinevad rividrilli vormidest ainult suuremate vahede ja kaugustega, nende moodustamine, liikumine ja tegevus sünnib ühistel põhimõtetel ja samaste käskluste järgi ja neid mõlemaid kasutatakse lahinguväljal. Seda arvesse võttes oleks ehk sisult õigem ja loogilisem tarvitada „koondrivi“ ja „rivi-drill“ ja „hargrivi“ pro „lahingudrill“. Võib olla annaks see isegi tõuke rivilise ettevalmistuse õppeaine sisult õigemaks käsitlemiseks tulevikus.

Nagu juba kord tähendatud eelpool ei pretendeeri see kirjutis JE I uuendamise küsimuse kõigekülgele lahendamisele. See pärast oleks soovivat, et ka siin käsitlemata jäänud küsimuste kohta sõna võetaks, nagu seda soovitab kolonel A. Traksmann ühes oma kirjutises, mis ilmus „Sõduris“ nr. 7/8 1932. a. Huvitatu.

Erialiste oskuste täiendamisest inseneriväe juures.

Juba paar aastat läkitatakse inseneriväe juurde laagriajaks teiste väeliikide ohvitseride ja allohvitseride erialiste teadmiste ja oskuste täiendamise otstarbel, sealjuures läkitatakse esmajoones neid, kes pole saanud vastavat ettevalmistust oma erialal ja on väeosades pioneer- ja sideallüksuste juhtideks. Kuna arvatavasti ka käesoleval aastal teostatakse laagrisse läkitamisi, oleks ette tuua mõningaid tähelepanekuid. Üldiselt tuleb neid läkitamisi lugeda tarvilikeks. Need on kasulikud mitte ükski neil, kes on pioneer- või sideala kohtadel, vaid võimalikult rohkemale arvule juhtidele.

Asudes vaatlemisele möödunud laagri õppejärku, toon ette kolme viimase nädala õppeainete käsitlemise üle kokkuvõtte:

Käsitletud ained	Tunde:	
	Teoreetilisi	Praktilisi
1. Välikindlustamine. Kaitseehituste tüübid	8	—
2. Sillad. Jõeluure ja silla projekti koostamine	2	8
3. Teed. Tee luure ja parandustööde organiseerimine	4	16
4. Positsiooni kindlustustööde organiseerimine	2	20
5. Purustustööd	2	8
6. Pioneerikompani inseneriline varustus ja voor	2	—
7. Tutvunemine helgiheitjaga	—	4
8. Tööde arutus	2	—
	22	56
9. Kompani juures	54	—
Kokku:	76	56
% %	57,5	42,5

Siin on toodud vaid kolme viimase nädala tundide võrdlus, kuna ka kaks esimest nädalat ei muuda üldpilti. Ülaltoodud tabelist näeme, et teoreetilist ainet käsitlemist oli 57,5% ja praktilist 42,5%. Siin teoreetiliste tundide arv tõuseb tundide arvel, mis oli määratud kompani juures. Kui tunnid, mis ette nähtud kompani juures, üle viia praktiliste tundide arvele, saame teoreetilisi tunde aine käsitlemisel 16,6% ja praktilisi 83,4%. Juurdeläkitatud ohvitserid, üleajateenijad ja reservohvitserid olid määratud mõlemi pioneerikompani juurde ning neil tundidel, mis oli ette nähtud kompani juures, õpilaskond oli vaid pealtvaataja osas kompanis tehtavate tööde täitmisel. Tuli ette, et teoreetiliselt käsitleti kaitseehituste tüüpe ja oma kompanis ehitati rasket silda või ehitati õlgossi. Kava ei olnud kordineeritud teoreetilise ettevalmistusega ja seega tundidel kompani juures õpilased jäid nii õelda tuule peale. Laupäevased tunnid olid peaaegu kõik kompani juures ja et neil päevil kompanides teostati riviidriili, laskmisi j.n.e., ei olnud siis ka pioneeritöödest midagi pealt vaadata. Seega on täiesti õigustatud alus neid tunde lugeda teoreetilise osa hulka. Tekib küsimus, kas oli üldse õige tunde määrata kompani juurde. Võib kindlasti vastata, et see töö oli rajatud valele alusele.

Kui nimetaksime juurdeläkitamist kursuseks, siis kestis see kursus umbes 40 päeva, mille välitel kursandid pidid saama teatud kogemusi oma erialal. Ka kõigi tööde „vaatlemine“, mida pioneerid ehtasid, ei olnud sugugi vajalik õpilasile, näiteks pontoonidele sadama silla ehitamine, kraana ehitamine j.n.e.

Mõlemasse pioneerikompanisse oli määratud 18 ohvitseri ümber (reservohvitserid juure arvatud) ja 9 üleajateenijat. Niisuguste meeste arvu juures on pikimpüüli väga raske otstarbekohaselt õppusi korraldada, sest on tarvis ka ajateenijatele anda praktilisi oskusi. Kompanites puudusid kavad, kompani oma tööd ei olnud seoses kursuse juhatause poolt läbivõetud ainega ega saanudki olla.

Alalisele kaadrile tunnid kompani juures olid nähtud ette siis, kui reservohvitseridel oli laskmine, riviidriil ja määrustiku tunnid. Siin kursuste juhatus oli raskendatud praktiliste tööde korraldamisega, eriti välikindlustustööde alal. Reservohvitserid said välikindlustustööde alal ainult puht teoreetilise ettevalmistuse, mis ühes juurdeläkitatutega võeti läbi PEI projekti järele. Teisest küljest reservohvitserid olid mitmesuguse sõjalise ettevalmistusega, mis ei jätnud ka teatud mõju avaldamata nende ettevalmistusele pionerialal ühes aktiivteenistuse ohvitseridega.

Stratosfääris, maandumiskohaga Genfis, Marsil ja Lasnamäel.

Tuleks võtta kaalumisele:

1) kui võt on kasulik korraldada ühine laagriperiood aktiivteenistuse ohvitseridele, reservohvitseridele ja üleajateenijatele.

2) Oleks soovitatav teistele väeliikide ohvitseridele korraldada täiesti iseseisev kursus, mis ei oleks sõltuv ajateenijate pioneeride laagri perioodi väljaõppega. Neil kursustel juurde läkitatutega võtta läbi kõik praktilised tööd, kus ohvitserid ja üleajateenijad oleksid ise vahelduvalt töö juhatajad ja tööde täitjad — pioneripataljoni ohvitseride üldjuhatusel. Eriti väli-kindlustuse tööde alal.

3) Läkitatavate ohvitseride ja üleajateenijate laagrisse saatmine aegsasti teatavaks teha ja läkitatavatele kohuseks teha juba varem tutvuda vajalikkude eeskirjadega, kuna läkitatakse ka neid, kes varem erialal pole teotsenud.

4) Kui reservohvitseri kutsutakse laagrisse ühes aktiivteenistuse ohvitseridega, siis võiks viimaseid õpetada määrustikkude käsitlemisel ja rividrilli läbivõtmisel koos esimestega, mis võimaldaks kursuste juhatusel organiseerida pioneriala töid gruppina. L—r.

Vabadusesõja lahingute piiritähise avamine Anija-Priskel.

Pühapäeval, 12. skp. awati umbelt 1500 pealise rahwahulga osawõtul Vabadusesõja piiritähis Anija-Priskel. Priskeks kutsutakse suurtest metsadest ümbritsetud väikest metsniku talu Soodla jõe kaldal (Jägala jõe haru) nn. Piibe maantee ääres umbes 45 km Tallinnast. Priske on koht, kust 3./4. jaan. öösi 1919. a. esmakordselt löödi taanduma meie pealinnale jultunult lähenev eelosa. Elanikud räägivad, et sel õhtul eelosast osa mehi on heitnud Priskel rahulikult magama. Pererahva imestusele olla vastatud: „Ei meid pea keegi kinni; puhkame välja, et paari päeva pärast jõuda Tallinna.“ Meie soomusronglaste, 1. ja 5. polkude meeste armutud kuulid tegid aga järsu lõpu vaevalt magama heitnud vaenlase ilusale unelaulule. Siit algas meie võidutee.

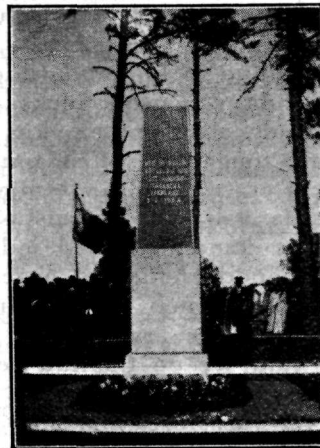
Avamistalitust avades tähendas kohalik tege lane K. Känd, et samba püstitamisega on teostunud pikemat aega kohalise rahva hinges kantud vabadusevõitlejate austamise mõte.

Sellele järgnes riigivanema J. Teemandi sütitav kõne, vabastas samba kattest. Esile ilmus kodumaa graniidist valmistatud lihtne, kuid kurnis, ligi 3 m kõrgune obelisk. Obeliski esiküljele on kullas graveeritud Vabaduseristi embleem ja sõnad: „Meie ei unusta võitlejaid, kes siit sunnitsid taganema vaenlase 3.—6. I. 1919. A.“ Samba kõrvale oli eelmisel pühapäeval maetud ümber 1. polgu sõdur I. Osolen, kes sai surma 1 päev enne mainitud lahingut ja oli esmakordselt maetud samal kohal teest paarsada m eemale, üksiku kuuse alla.

Avamise järel kõneles kaitseminister A. Kerem, vabadusesõjaaegne Viru rinde ülem ja praegune I diviisi ülem kindr. A. Tõnisson, 1. j. rügemendi esindaja maj. Tomander ja paljud organisatsioonide esindajad.

Peale kohalike elanikke, organisatsioonide ja Anijas laagris viibivate kaitseliidu üksuste võtsid

avamistalitusest osa pealinnast kohale sõitnud Vabadusesõjalaste 3-rühmaline kompani ja suurel arvul kaugemaid külalisi.

Vabadusesõja pöördepunkti tähis Anija-Priskel.

Pidustus algas ja lõppes vabadusesõjalaste, kaitseliidu üksuste, kohalike organisatsioonide ja rahva rongikäiguga Anija vallamaja juures Priskele ja tagasi.

See, mõnikümme samm teest, selle kõrgeal veerul, lõppeva metsa üksikute mändade vahel asuv lihtne graniitsammas täidab kahtlemata oma ülesande — olla meeldetuletajaks, et saavutasime vabaduse verises võitluses. Anija rahvas kinnitas sel pühapäeval pidulikult, et ta kindlasti täidab graniiti raiutud tóotust. G. S.

Kaaderallohvitseri elust ja olust.

„Sõduris“ on juba avaldatud üksikuid mõtteid üleajateenijaist. Tahaksin ka omalt poolt puudutada meie üleajateenijate praeguseid põnevamaid päevaküsimusi, millised tuleksid kuidagi viisi lahendada.

1. Meie üleajateenijaskond oma väljanägemise ja seltskondlise seisukoha suhtes on vaeselapse osas. Millest on see tingitud? Osalt on see paljude meie eneste süü, kuid osalt ka olukorra produkt. Meie üleajateenija-allohvitseri väljanägemine — mõtlen siin meie allohvitserkonna vormi ja riidet — ei olene mitte allohvitseridest enestest, nad ei suuda siin teha ära palju ka omal jõul. Meie allohvitserkonnale antav riidevarustus — sellest on juba olnud väga palju juttu — on oma väljanägemise ja vastupidavuse poolest liiga halb. Riie muutub mõnekuise igapäevase kandmise järele täiesti kulunuks ja näotuks, eriti teravamatelt kohtadelt, rääkimata veel sellest, kui ta mõned head korrad saab tugevasti märjaks. Sarnase kortsunud ja kulunud riidega ilmumine seltskonda või peole oleks üleajateenija autoriteedi alandamine, kus tunnend enese eemale tõugatuna. Eelmainitud põhjustel suurem osa meie üleajateenijaist liigub seltskonnas ja väljaspool teenistust erariietes. Erariiete kandmist seltskonnas kriipsutab alla omamoodi, leides, et meie allohvitserkond nagu häbeneb oma vormi väljaspool teenistust. See arvamine ei vasta sugugi tõele, vaid see on tingitud eelpooltõeldud nähtusest.

Käesoleval varustuseaastal anti küll suurele osale üleajateenijaile varustuse asemel raha, kuid see norm on siiski liiga väike — on arvestatud odavama ja varem väljaantava riide väärtuse järele. Suurem osa üleajateenijaid on muretsenud palgast juurde maksmise teel omale diagonaalriidest ülikonnad. Veel varustuseraha normi vähendamine või varustuse kandeaaja pikendamine viiks küll meie üleajateenijaskonna väljapääsemata seisukorda.

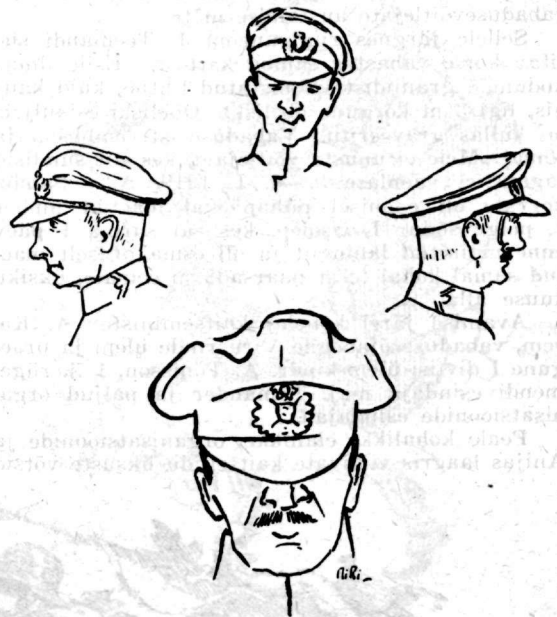
2. Meie üleajateenijaskonnas liigub ammu küsimus, kas ei lubataks meie üleajateenijaile vabal ajal, väljaspool teenistust liikuda seltskonnas, teatris ja tänaval, eriti talvel palitus ilma tülrika vöörihmata, või töötada välja mõni nägusam ja teisest materjalist valmistatud vöö, umbes nagu ohvitseridel. Vöörihmast on olnud palju vormi välimus.

3. S. M. § 738 näeb ette, et väljaspool

kasarmu piirkonda elavate üleajateenijate arv ei tohi üle 50% olla alalolevast koosseisust. Praeguse piiratud koosseisu juures on kujunenud välja enamvähem stabiilne allohvitseride pere, mille liikmed väga on pühendanud endid kindlale kutsele; neil kõigil on omad soovid ja tahted; paljudel on omaksed ja perekonnad; paljud soovivad alustada kas lähemas või kaugemas tulevikus perekondlist elu. Suureks raskuseks on siin väeosades täpsalt kinnipidamine S. M. § 738.

Hoopis kurb on lugu nende allohvitseridega, kes seni on elanud poissmeestena kasarmus. Neilt on võetud ära perekonna asutamise võimalused, kellel ei jää muud üle, kas lahkuda kaitseväest või jääda surmani poissmeesteks. Meie jaoülema või rühmavanema palk ei võimalda pidada perekonda eraldi korteris, kusjuures perekonnaisa ise elab kasarmus, ühisruumis. See oleks suur luksuslikkus. Kasarmus elades tuleb allohvitseril olla toidul ühiskatlal, sest teisiti ei võimalda seda olukord.

Järeltegemist väärrib ühe väeosa algatus Kagu-Eestis, kus on ehitatud perekonnaga üleajateenijaile kasarmu piirkonda väikekorteritega elumaja. Et kogu pataljoni peale on ainult üks selline maja, siis ei suudata kaugeltki kõiki soovijaid rahuldada, ning

Mõningaid Eesti kaitseväge vormimütsi meelsuslikke kandmisviise.

paljud peavad elama kasarmu ühisruumides, kus praegusel kahekordsete voodite ajajärgul on elamise võimalused muutunud õige kitsaks, kus enesearendamiseks ja rahulikuks töötamiseks puuduvad igasugused väljavaated. See küsimus vajaks osaltki lahendust.

4. Lõpuks pean mainima veel üht ala, mida meie kaitseväes liialt harrastatakse. See on rekordsport. Siin ei taha ma aga sporti kui suure tähtsusega ala, teha maha ega eitada. Just vastupidi, pooldan sporti kui kehalise arendamise abinõuna. Kuid rekordspordi suhtes kaitseväes asun eitavale seisukohale. Meie kaitsevägi ei ole mitte selleks, et spordi alal mingisuguseid silmapaistvaid rekorde püstitada. Ei! Meil on hoopis tähtsam ja suurem ülesanne, millist ma siin mainima ei hakka, sest see on igale lugejale selge. Puht rekordspordiga ei taotle meie sugugi neid kõrgeid sihte, mis meie peal lasuvad. Meie peame sporti kaitseväes harrastama koos sõjaliste ainetega, peame siduma sportlasi võtteid lahingudrilli ja taktikaga, ning vähem korraldama puht sportlasi tunde ja õppusi.

Rekordspordi harrastamisest meie aja-teenijate keskel ei saa olla palju juttu, välja arvatud üleriiklised spordivõistlused. Meie ajateenijaid lühikese teenistuseaja jooksul ei saa arendada sportlasteks. Üksikud ajateenijad-sportlased on pikema treeningu vili väljaspoolt kaitseväge.

Siin tahaksin puudutada just meie kaadrisportlasi, eriti rekordsportlasi, sest enam-

vähem sportlased on kõik meie praegune kaader. Meil tehakse väeosades üksikuile rekordsportlasile liig palju igasuguseid soodustusi ja asetatakse neid teiste, mitte rekordsportlaste suhtes, eesõigustatud seisukorda. Olgugi, et rekordsportlane väeosale midagi olulist ei anna peale väeosa nime, mis figureerib rekordi ja sportlase nime järel. Rohkem on siin seotud sportlase isiklikud hüved kuulsuse, auhindade j. m. näol.

Sõdurite üldväljaõppe alal jääb ta kahtlemata kahvatuks. Viibides suvel kerge spordi hooajal päevade ja isegi nädalate kaupa väljaspool väeosa, jääb temale saamata nii palju kasulikke näpunäiteid ja just praktika, taktika ja lahingulise väljaõppe alal, eriti laagriperioodil.

Milliseid soodustusi aga tehakse mõnele rekordsportlasele väeosas, selleks järgmine näide: Ühes meie suuremas väeosas teenib kergejõustiku rekordsportlane, kelle nimel seisab mitu eesti kaitseväge kergejõustiku rekordi. Möödunud sügisel paigutati too sportlane oma sportliste teenete tõttu kõrgemale ametikohale — muidugi vastava kooha vabanemise puhul. Jäeti kõrvale aastate ja teenistuse poolest vanem üleajateenija, kellel puudusid vaid silmapaistvad sportlased tagajärjed, kuigi tema atestatsioonil seisab juba kolmat aastat lause: „Kohane rühmavanemaks vanuse järjekorras.“ Kuhu jäi nüüd siin vanuse järjekord?

Oleks väga soovivat, et need üleajateenijaskonna elulisemad küsimused leiaksid tähelepanu meie kõrgemas juhtkonnas.

—SS—

Tallinna koolinoored Vabariigi Valitsuse esimese kaitsejõuna.

„Meie halenaljakal „iseseisval“ kodumaal, meie äraunustatud ja juba poolsaksastatud Eestimaa koolides...“ Nii algab Tallinna eesti kooliõpilaste põrandaaluse häälekandja isamaalik kihutuseartikkel okupatsiooni ajal. „Meie mineva-aastase tegevuse takistajaks oli liialdane mitmekülgsus ja laialine tegevusevabadus, mis pillasid laiali jõudusid poliitikasse, ühiskondlikku ellu ja mujale...“

Asutatavatele kirjanduseringidele (mis olid ainumatena lubatud. J. P.), tuleb täie tahtmisega vastu tulla, pealegi, et neil ringidel palju laiem tähendus peab olema, kui seda nende nimi laseb aimata...“

Millest jutt toodud ridades, on vist selge.

Kooliõpilased organiseerusid. Neid õhutati tagant ja julgustati. Seda tegi eeskätt põrandaalune paljundatav ajakiri „Vaba Sõna“, mida andis välja Tallinna koolide esindajaist koosnev n. n. initsiatiivrühm. Selle koosseisus oli: R. Janno ja R. Niineman reaalkoolist, Riiberg ja Pals 2-st reaalkoolist, K. Raudsepp Gustav Adolfi gümnaasiumist, J. Võmma ja nende ridade kirjutaja Vestholmi gümnaasiumist, Antje tütarlaste kommertsikoolist j.n.e.

See initsiatiivrühm organiseeris koolides eestluse säilitamist, aga ka aktiivset vastu-

panu sakslastele. Ja sel ajal, kui iga väikse-
magi vaenuavalduse eest tolleaegsetele või-
mudele tuli tasuda vangistuse ja eluga, kooli-
noorsugu korraldas ülelinnalise kõikide koo-
lide õppilasstreigi, nõudes eesti keelt õppe-
keeleks ja eesti keele tundide suurendamist
nädalas. Koolinoorte julgus nähtavasti jul-
gustas ka töölisi ja need õpilasstreigi päeva
õhtupoolikul korraldasid omalt poolt mee-
lavalduse võimude vastu.

Ühelt poolt koolinoorsoo esindajad õhu-
tasid eestlust, vastupanu võõrastele võimu-
dele. Teisalt aga — suurima saladuskatte
all organiseeriti saksa omakaitse tiiva all
kaitseliitu.

Kooliõpilaste organiseerimist kaitseliitu
algatas kolonel Kann, kes tol korral oli
võimlemisõpetajaks teises reaalkoolis, endises
kommertskoolis. Koolinoorte kaitseliitu orga-
niseerimine algas ka teisest reaalkoolist, mis
kujunes okupatsiooni ajal eriliseks eestlaste
mässu pesaks. Nähtavasti põhjustas seda
sakslaste endi liialt kiire ja põhjalik kom-
mertskooli ümberkujundamine saksa kooliks.
Poeglaste kommertsgümnaasium isegi tsariri-
ajal oli vabamaid Tallinnas, kuna siin oli
direktoriks liberaalne pedagoog Annusson.
Kuid sakslased ühel hoobil tahtsid sest koo-
list teha oma ülemreaalkooli. Uueks direk-
toriks määrati Bezold ja inspektoriks agar
võimude käskudetäitja Hansen.

Koolis vahekord koolijuhtide, mõningate
saksameelsete õpetajate ümberrahvustajate
ning eesti õpilaste vahel kujunes eriti tera-
vaks, ning lõpuks õpilaste vastuhakkamiseks.
Isamaaliste laulude laulmise pärast koolist
heideti välja kaks õpilast. Protestiks lahku-
sid koolist viis õpilast. Ja kahes viimases
klassis seejärel puhkes itaalia-streik: õpila-
sed ei vastanud õpetajaile. Need klassid siis
suleti, varsti ka kogu kool.

Siin kolonel Kann tegi ettepaneku H. Ri-
bergile kui koolinoorsootegelasele asuda
koolinoorsoo kaitseliidu organiseerimise ette-
otsa. Ka oli tal siin abiks A. Öunapuu. Vi-
i mane organiseeris kaitseliitu poisse neis koo-
lides, kus oli võimlemisõpetajaks. H. Ri-
berg, olnud K. keskkomitee abiesimees,
tundis küllalt õpilasi ja nende meelsust,
ja leidis ka omale kaaslaste seast häid abi-
lisi. Kolonel Kanniga käis läbi ainuüksi
H. Riiberg. Omale ta abiks aga moodustas
kooliõpilaste kaitseliidu juhatuseks komis-
joni oma kooli kaasvõitlejaist. Sellesse ko-
misjoni kuulusid kaks venda Riibergid,
Friedrichson ja Pals. Omavahel töö jaotati
järgmiselt: H. Riiberg ja Pals pidid juhtima
koolides organiseerimist, teine Riiberg ja

Friedrichson aga pidid hankima sõjariistu
ning leidma igaks juhuks laduruume.

Igasse kooli leiti usaldusemees, kes koha-
peal pidi organiseerima poisse kaitseliitu,
pidama salajasi nimekirju j.n.e. H. Riiberg
pöördus keskkomitees tundmaõppinud koo-
lide esindajate rahvuslaste poole, ka nende
ridade kirjutaja poole. Kuna tegutsesin kir-
janduseringilisis üritusis, kahtlesin, kas lei-
dub aega nõutavalt võtta osa omakaitse
sõjaväelistest harjutusist. Siis võttis vastu
Vestholmi koolist kaitseliidu usaldusemehe
ülesanded mu lauakaaslane Joh. Võmma.
Poeglaste gümnaasiumist oli keegi Jalakas,
kõrgemast algkoolist K. R. Kruus, poeglaste
kaubandusekoolist Mähar, alamreaalkoolist
Valter, siis Tammjärv esindas vist kunst-
tööstusekooli.

H. Riiberg käis läbi neist igahüega üksi-
kult nii, et asjaosalised ei teadnud ega tun-
nud oma organisatsioonist peale esimese
kedagi.

Kooliõpilaste kaitseliitu organiseerimine
edenes jõudsasti. Raskem aga oli hankida
sõjariistu ja laduruume. Kuid revolvreid
ometigi muretseti, mis eest kord organisat-
siooni juhid peaaegu oleksid langenud lõksu.
Nimelt sakslased ühel päeval olid piiranud
sisse rea maju tänaval, kus elasid Riibergid.
Väljast koju ruttav H. Riiberg leiab eest oma
maja ümberpiiratud, kuna sees otsitakse läbi.
Riiberg ka teab, et laua sahtlisse oli jäänud
asja kaitseliidu tarvis muretsetud kaks re-
volvrit. Ja teadis, et kui need leitakse, siis
armuandmist pole. Ilma loata sõjariistade
hoidmist karistati sakslaste poolt rängasti.
Nii lasti maha päästmatult kodanikke, kelle
juurest sõjariistu leiti. Õnneks saksa sõdu-
rid, kuuldes, et korteris elavad kooliõpilased,
pealegi neid tупpa sisselasknud naine kõne-
lenud saksa keelt — jätsid selle korteri läbi
otsimata... A. Öunapuu toimis samuti: koo-
les, kus oli õpetajaks, soetas õpilaste seast
omale ühe usaldusemehe. Nii oli selleks esi-
mesest reaalkoolist J. Raamat, mitte kogu aeg.
Isegi püssi ja padruneid ärapeitmiseks sai
Raamat.

Vabariigi valitsus teatavasti astus ame-
tisse uuesti 11. novembril 1918. a. Ta kait-
seks astusid välja üle 200 sõjariistus kooli-
poisi-kaitseliitlase. Ja see oli vist küll ainu-
ke reaalne jõud, mida võidi usaldada: Kait-
seliidus oli ka teisi, kuid need ei seisnud
meeleldi postidel. Ohvitserid neid ei usal-
danud — muidugi jõudis koonduda valit-
suse käsutusse esimestel päevadel ainult mõ-
nikümmend ohvitseri.

Kõik raskemad vahipostid usaldati kooli-
poistele: sadamas, ladude juures, kaitsema-

nisteeriumi kaitseliidu ees j.n.e.; nende salgad liikusid tänavail patrullidena j.n.e. Neid lendas ringi üle maa valitsuse kulleritena. Salkades nad käisid ohvitseride juhatusel võtmas üle maal saksa komandantuur ja viimaste ladusid, kusjuures tuli ette sakslas- tega vähemaid kokkupõrkeid. Ka Tallinnas oli mitmeid kokkupõrkeid saksa sõjaväeosade- ga, kusjuures tuli tugeeda ainult täakidele ja püssiotstele.

Iga päevaga suurenes Tallinna kaitseliidu- kogu. Kuulutati välja vabatahtlik mobili- satsioon. Koolipoiss oli teinud oma töö. Kuid siis ajab üles punaseid pilv Narva ta- gant. On vaja kaitsta piire. Ja vabariigi valitsusel veel ei ole saata vastu vaenlasele muud kui mõnikümme Tallinna kooli- poissi — lisaks Narva poistele ja kaitseliit- lastele.

Priitsimeeste orkester ees, järel uljas kogu noori koolipoisse — see oli meie esimene

kaitsevägi, mis ruttas rindele. Vahepeal va- bariigi valitsus mobiliseerib kaitset juba sun- niiviisil. Aga tagajärgi on vähe.

Aga ikka veel jätkub koolipoisse siia ning sinna. Sõidab liinile esimene soomusorng, on sellel poisse veel vähe. Kuid teise soo- musrongi meeskonnas on neil enam. Kol- mas soomusrong sõidab liinile — selle koos- seis koosneb juba ainuüksi koolipoistest. Neid astub hulgana Kalevi Malevasse. Tartu koolipoistest Kuperjanov algab oma patal- joni loomist. Tartu kooliõpilaste rood kogu aeg lööb ühes Kuperjanoviga, moodustades vist selle ühe roodu.

Need loendatud väeüksused oli vabadu- sesõjaväe tugevamad väeosad, tänatud kel- lele anti lõplik hoop vaenlasele.

Koolipoiss täitis oma kohustuse kodu ning tuleviku ees nii liinil kui valitsuse kait- sena Tallinnas. J. Pert.

Kaheksaks päevaks õppurist sõduriks.

Ge-born'i veste riigikaitse õppustelt.

Jgal aastal kevadel korraldatakse keskkoolide 3 viimase klassi õppuritele sõjalisi õppusi. Ka tänavu 30. mail ruttasid õppurid oma koolimaja- desse, kuid mitte enam selleks, et hallide müüride vahel tuupida pähe koolitarkust, vaid et siit minna rivis Juhkentali või Tondi liivamägedesse sõjalistele õppustele.

30. mail koolimajja jõudes oli vist iga õppuri esimeseks toiminguks tutvumine temale määra- tud sõjaväeliste ülematega. Rühmaülemaid sei- rati arvustavate pilkudega. Katsuti nende näo- ilme järgi avastada nende iseloomu. Vaatamata sellele, et nende näoilme oli sõjamehelikult tõsine, jõuti välja heade resultaateni. Ja ega poldudki eksinud, nagu pärast selgus.

Koolist hakati mürtsuvate orkestrihelide saa- tel marssima õppurite tegelikkusesse läbiviimise- punktidesse. Sammuti sirgetes ridades nagu sõ- durid kunagi. Tundes endal kooliruttava nais- õppuri imetlevat pilku paisus nii mõnegi rivis- sammuja meesõppuri rind ning peagi tõusis ise- teadlikult püsti. Jõudes kohale, peeti väikest puhkust ning siis algasidki õppused.

Mida neil õppustel kõik ära ei tehtud! Rivid, lahingudrill, sisekord, laskekord, fortifikatsioo- nid, pilkond, laskmine j.n.e., kõik need alad va- heldusid kiiresti teineteisega. Tondi, Juhkentali ja Kopli ümbrus aina kihast elurõõmsatest õppu- reist, kelle sõjakat välimust tõstsid esile püssid. Õppurite näod, mis esimesel õppuse päeval olid kahvatud, said päikese poolt eht sõjameheliku kiirusega põletatud pruuniks.

Õppuste läbiviimise juures juhtus sageli koo- milisi pilte. Oli näiteks antud käsk tungida „vaenlasele“ võimalikult ligidale, kasutades see- juures maastikku. Kes „vaenlase“ pilkudele on nähtav 10 sekundit, loetakse „surnuks“. „Vaen-

lased“ vaatlevad hoolega maastikku, kuid „pea- letungijaist“ pole näha veel mõhkugi. Seal äkki paelub „vaenlaste“ tähelepanu mingi ümmargu- sevõitu hall ese, mis liigub kiirelt ligemale. Te- da on küll näinud igaüks, kuid selle imeliku eseme päritolu üle ollakse veel selgusetud. Seal kihis- tab äkki üks vaatlejaist naerma. Tema eeskuju järgi toimuvad teisedki. On nimelt selgunud, et üks õppureist-pealetungijaist on küll hoolikalt suutnud peita ära enda pea, kuid suures agaru- ses nähtavasti unustanud oma tagumise keha- osa, kui „vähemtähtsa“ eseme nähtavale. Nüüd on see aga osutunud õppuri äraandjaks.

— „Hei, sa oled „surnud!“ hüüavad temale vaenlased. Poiss ei taha enne uskuda, et „sur- masõnum“ temale on määratud, vaid lebab rahu- likult edasi, endises asendis. Lõpuks lepib ta enda saatusega. Kuid vahepeal on tekkinud olu- jorkda kasutanud ülejäänud „pealetungijad“ ning jooksevad suure hurraaga „vaenlaste“ asukohta. Ainult üks õppur-pealetungija, kes sattunud ük- siku künka taha ei oska selle varjust enam kuidagi- moodi pääseda välja, kuna ümberringi on lage maa. Ta ringutab meeltheites käsa. Keegi kes tema täbarat seisukorda märganud hüüab temale:

— „Ega sul seal muud üle ei jää kui oma tes- tament ruttu teha valmis!“

Mõni õppur on ihu-hingega oma ülesande juu- res. Siin näide. Ühe laskuripesa süvendamise juures tuli nähtavale põhivesi. Õppur, kes teda parajasti süvendas ei mõtlegi tööd katkestada. Ta paterdab sogases vees lakk-kingad jalas!

— „Mis sa mängid, lõpeta juba, rikud kingad ära“ soovitavad sõbrad.

See vihastab hoolsat kaevurit. Ta küsib:

— „Kas sa arvad, et sõjas ka iga veetilga pä- rast võid töö jätta seisma?“

— „Sõjas pole meil aga lakk-kingad jalas“ lausub keegi tabavalt.

Ala, mis õppureile on eriti meelepärast, on laskmine.

Kuna õppuste lõpul on laskevõistlus auhinda-dele, hellitab iga parim laskja endas lootust saavutada mõnd auhinda. Harjutatakse hoolega. Aeg-ajalt langevad halvad laskjad välja. Need siunavad siis püssi, tuult või jälle päikest, mis paistnud sihikule. Harvemal juhusel leitakse süü olevat ise-endas.

Keskmisel kursusel on nähtud ette ka laskmine vintpüssidest. Kuna enamjagu õppureist laseb sellistest püssidest esimest korda, ollakse ärevil. Kardetakse nimelt püssi tagasilööki. Kuulatakse hoolega kompülli õpetusi. Kohe pärast esimeste paukude haihtumist küsitakse huvitatult laskjailt:

— „Noh, kuis on?“

— „Pole viga“ lausuvad need.

Ainult ühele poisile on püss arusaamatul kombel põrganud vastu nina. Nagu lõpuks selgub kaebab kogu rühmast vaid üksainus õppur, et tema õlg valutavat püssi tagasilöögist. (Ta lasi kõik paugud metsa.) Sama õppur näitabki oma õlal 5 sinist plekki.

— „Meie lasime ju ainult neli lasku, kuidas sul siis viis sinist plekki võivad olla“ imestab keegi. Tolle imeliku asjaolu üle murdsime kaua pead, kuid to lugu jäigi meile müsteeriumiks.

Tondil demonstreeritakse keskmise kursuse õppureile laskmist kahureist ja kergeist ning raskeist kuulipildujaist. Viimastest lubatakse ka paaril õppureil proovida laskmist. Kuna laskehimulisi palju, tekib neil väike omavaheline lahing. Oma iseloomult on see lahing võib olla kõige tõsisem õppustel peetuist!

Pärast demonstratsiooni on ringkäik sõjakooli sisemistes ruumides. Peatudes magamiseruumis, tuletab rühmaülem meile meelde:

— „Paar aastat veel ja siis elate teiegi siin.“

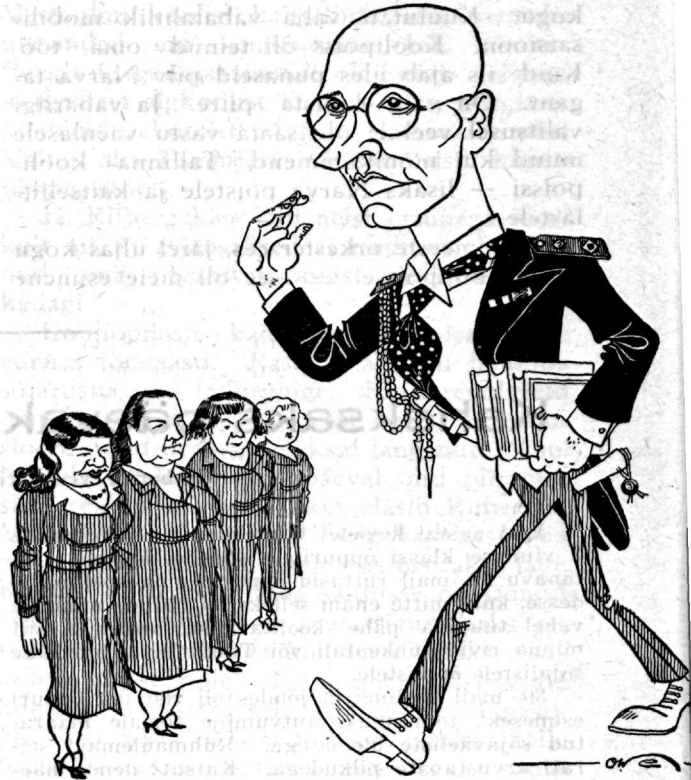
Seepeale olime vist kõik mõelnud. Ja nüüd, neid külalislahkeid ja puhtaid ruume nähes oli meie süda läinud nagu kergeteks. Mis meil siin viga!

Õppuste viimasel päeval peetakse võistlusi. Lasketiirudel proovivad parimad laskur-õppurid oma osavust, sõjakooli spordiplatsidel käib kergetõustiku ja kranaadi-pildumise võistlused. Siis on korraldatud eine kõigile õppusest osavõtjatele.

Nais-kodukotkad pakuvad maitsevaid võileibu. Pärast einet jagatakse välja auhindu ja korraldatakse paraad. Kindlalt sammuvad õppurid koolivalitsuse ning sõjaväeliste esindajate eest mööda. Orkestri helide saatel liigutakse linna. Mõni vaatab veel korra tagasi: „Jällelägemiseni Tondi!“ Koolimajja jõudes jäetakse jumalaga kompülli ja rühmaülemaga. Neid tõstetakse kolm korda õhku ja siis —

Tervist!

Ge-born.

Paraad, va l v e l ! Paremale, vasemale, keskele
Balticale ja muule minu vanavarale v a a !

Juriidilised küsimused.

1. K ü s i m u s : Kas loetakse üleajateenijale antud terviseparanduslik puhkus korralise puhkuse arvele või on üleajateenijal võimalus saada peale terviseparandusliku puhkuse samal aastal ka korralist puhkust?

V a s t u s : Üleajateenijate teenistuseseadluse (RT 19 — 1928) § 20 põhjal antakse üleajateenijatele puhkust samadel alustel ja korras, nagu ohvitseridele. Ohvitseride teenistuskäigu seadluse (RT 85 — 1931) § 184 järgi ohvitser, kes on saanud terviseparan-

duslikku puhkust, mis oma kestvuse poolest oli võrdne või pikem õigustatud korralisest puhkusest, ei või saada enam samal kalendriaastal korralist puhkust. Kui terviseparanduslik puhkus oli lühem, võib üleajateenija puuduva osa saada korralise puhkuse näol.

2. K ü s i m u s : Kas ohvitser, kes garnisoni korrapidaja ohvitserina, avastas ja likvideeris kaitseväelaste korrarikumise avalikus kohas, millise süüteo eest viimased

hiljem sõjaringkonnakohtu alla anti, on õigustatud väljakutsumise puhul Sõjaringkonnakohtu istungile saama päevaraha, nagu ametsoidu eest, või hariliku tunnistaja tasu — 60 s. päevas?

Vastus: On õigustatud saada päevaraha Riigiteenijate ametisõitude tasu seaduse alusel. Sõjakohtupid. sead. § 1132 põhjal kaitsevälased, kelle ülesannetesse kuulub süütegude avastamine ja jälgimine, ja keda kutsutakse kohtusse kui süütegude avastajaid või jälgimise alustajaid, varustatakse sõidu- ja päevarahadega nagu ametisõitude puhul. Korrapidajat ohvitseri tuleb kahtlemata lugeda eelnimetatud kaitsevälaste hulka.

3. Küsimus: Kas raudteevalitsusel on põhjust keelduda andmast kaitsevälastele 50% sõiduhinna alandust n. n. „kuupiletitelt“ Tallinna—Pääsküla vahelised raudteed?

Vastus: Kaitsevälastele 50% sõiduhinna alandamise küsimus kuupiletitelt oli mõne aasta eest Kaitseministeeriumi poolt üles tõstetud, kuid otsustati sisuliselt raudteede tariifinõukogu poolt eitavalt. Juriidiliselt on küsimus vaieldav.

4. Küsimus: Kas ajateenija sõdur on õigustatud saada oma lihaste laste pealt perekonna abiraha, ja jaataval korral, kas ajateenija peab esitama tõenduse oma majandusliku seisukorra kohta?

Vastus: On õigustatud saada perekonna abiraha. Tõenduste esitamist majandusliku seisukorra kohta seadus ei nõua.

5. Küsimus: Kas saab perekonna abiraha nõuda aja eest tagant järele?

Vastus eitav. Perekonna abiraha makstakse arvates vastava palve avaldamise päevast. (Vaata „Sõdur“ nr. 50/51/52 — 1931. a.)

6. Küsimus: Kas üleajateenija, kes on 16. aprillil 1932. a. arvatud reservi, on õigustatud saada riidevarustuse raha 1932/33 a. eest?

Vastus jaatav. Kaitseväge kraamiga varustamise seadluse (RT 44 — 1931) § 65 põhjal on varustuse saamise õigus ka neil ohvitseridel ja üleajateenijatel, kes vabastatakse tegelikult kaitseväeteenistusest arillimaikuu jooksul, kui nad on viibinud tegelikult kaitseväeteenistuses vahetpidamata vähemalt ühe aasta.

— a —

7. Küsimus: Kas väeosa on õigustatud 19. aprillil surnud leint. Nõle välja andmata jäänud varustust välja andma tema pärijatele?

Vastus eitav. Kaitseväge kraamiga varustamise seadluse (RT 44 — 1931) § 59 järgi isikuline kraamivarustus läheb varustatava isiklikuks omanduseks varustuse väljaandmise päevast arvates. Kuna käesoleval juhul varustus jäi välja andmata, siis ei saanud ltn. Nõle väljaandmisele kuuluv varustus veel minna tema omanduseks, ega või seepärast ka kuuluda tema päranduse tombu hulka, mille peale oleks õigus tema pärijatel. Ka ei saa käesoleval juhul kohaldada § 65 määrust, kuna see näeb ette varustuse saamise õigust teenistusest vabastatud kaitsevälasel enesel, mis on sisuliselt põhjendatud ja kooskõlas § 67-ga.

8. Küsimus: Kas teenistusevanuse tasu võib jätta ette maksmata, kui on teada, et järgmisel kuul tasusaaja enam ei seisa riigiteenistuses?

Vastus jaatav. Teenistusevanuse tasu seaduse (RT 20 — 1929) § 9 järgi on teenistusevanuse tasu kohta maksvaks loetud muu hulgas Riigiteenistuse seaduse (RT 149 — 1924) § 20, mille järgi teenistusetasu saamise õigus lõpeb tegelikult ametist vabastamise päevaga, välja arvatud selle seaduse §§ 17 ja 18 ette nähtud juhud. Kuna Riigiteen. sead. §§ 17 ja 18 teenistusevanuse tasu kohta maksvad ei ole, siis § 20 kohaselt puudub seaduslik alus teenistusevanuse tasu maksmiseks aja eest, mil tasunõudja enam ei seisa riigiteenistuses, vaid selle saamise õigus lõpeb ühes teenistuse tasu saamise õiguse lõppemisega. Silmas pidades aga, et Riigiteenistuse seaduse § 20 järgi, mis maksev ka, nagu eelpool tähendatud, teenistusevanuse tasu kohta, ei nõuta ametnikult tagasi teenistusest lahkumisel teenistusetasu päevade eest, mis kättesaadud teenistusetasu eest teenida jäid, siis samuti ei või tagasi nõuda teenimata jäänud päevade eest saadud teenistusevanuse tasu. Teenistusevanuse tasu seaduse § 9 näeb küll ette, et ettemakstud teenistusevanuse tasu ei peeta kinni pensionist, kuid selle §-i määrus ei õigusta teenistusevanuse tasu ettemaksmist, kui teada on, et järgmisel kuul tasusaaja enam ei seisa riigiteenistuses. (Vt. Riigikohtu Adm. toim. nr. 1104 — II — 1931. a.)

9. Küsimus: Kas kaitsevälane on õigustatud saada perekonna abiraha oma lapse pealt juhul, kui laps on abielulahutuse puhul kohtuotsusega jäetud ema juurde.

Vastus jaatav. Perekonna abiraha seaduse § 1 (RT — 1927) näeb ette kaitsevälasele perekonna abiraha saamise õiguse ainult tema ülalpidamisel olevate laste pealt.

Tekib küsimus, kas saab lugeda isa ülalpidamisel olevaks last, kes on kohtu otsusega antud ema juurde üleskasvatamiseks. Sellele küsimusele annab selge vastuse BES § 200, mille järgi isa peale jääb lapse ülalpidamise kohustus ka siis, kui laps on vanaema abielu lahutuse puhul antud ema juurde.

10. Küsimus: Milles seisab solidaarsne vastutus?

Vastus: See seisab selles, et igatühte solidaarselt vastutavatest kaasvõlgnikkudest võib sundida täitma kogu kohustist, kusjuures see, kes võla tasus, on õigustatud kaasvõlgnikkudelt tagasi nõudma igäihe peale langeva võla osa (BES §§ 3344 ja 3348).

11. Küsimus: Kas üleajateenijatekogu on õigustatud kogu einelauas alkohooliste jookide müügiluba üle andma einelaua rentnikule ilma maksudevalitsuse nõusolekuta?

Vastus eitav. Piirituse ja alkohooliste jookide müügi seaduse (RT 50 — 1927) § 8 järgi on alkohooliste jookide müügiload isiklikud ja nende üleandmine võib sünnida samas korras, kui müügi avamine (§ 6), s. o. ainult maksudevalitsuse loal. (Vt. Riigikohtu adm. toim. nr. 770 — II — 1931. a.).

12. Küsimus: Kas kaitseväelane on õigustatud saama tasuta arstiabi ravilas haiguse puhul, mille arstline komisjon on tunnustatud tingituks teenistuse kohuste täitmisest?

Vastus: RT 29 — 1931 art. 189 II osa § 4^p p. 5 järgi antakse tasuta arstiabi haigemajades üksnes niisuguste haiguste puhul, mis on saanud nakkushaiguste vastu võitlemisel.

13. Küsimus: Kas üleajateenija allohvitser on õigustatud saama platskaardi raha enne 1. aprilli 1932. a. ettevõetud ametisõidu puhul kitsaroopalisel raudteel, kui rongi koosseisus puudub vastava (III) klassi magamisvagun, kuid läkitatu kasutas platskaarti kõrgema (II) klassi järgi?

Vastus eitav. Riigiteenijate ametisõitude tasu seaduse § 1 (RT 54 — 1927) nägi ette õiguse kasutada riigi kulul vastava klassi platskaarti. Selles seaduses on küllalt selgelt väljendatud seadusandja tahe tasuda platskaardi raha ainult juhtudel, kui rongi koosseisus on olemas vastava (käesoleval juhul III) klassi magamiskoht.

— el.

Kaitseväe elu.

Noorte reameesteks ülendamine

3. üks. jalaväepataljonis.

28. mail s. a. ülendati 3. üksikus jalaväepataljonis kursust lõpetanud noored reameesteks. See päev kujunes pataljonile suure ja pidupäevaks. Diviisiülem kindral N. Reek saadetud staabiülemalt kolonelleitnant A. Sauselgilt viibis ülendamisel.

Selle aasta kevadel Tartu linna naiskodukaitselt välja pandud rändauhinna „2. diviisi esikohale tulnud üksikule jalaväepataljonile laskmises vintpüssidest noorte klassis“ võitis esimesena 3. üksik jalaväepataljon. Naiskodukaitselt väljapandud rändauhind on väärtuslik ja kunstipärane ese (20×27 sm hõbeplaat mustal tammepuu kilbil).

Rändauhinna üleandmine sündis pidulikult.

Diviisiülem andes pataljonile üle rändauhinna tähendas, et pataljoni laskeosavus on püsinud seni kõrgel. Avaldas lootust, et

Tartu linna naiskodukaitse poolt väljapandud rändauhind, kui naiskodukaitse heasoovi avaldis diviisi üksikutele jalaväepataljonidele aitab selleks kaasa, et laskeala õpetamine jätkub pataljonis samuti hoolsasti ja asjatundlikult kui seni, sealjuures üldist õppetöö käiku milgil viisil segamata.

Noorte ülendamisele järgnes paraad. Sirgetes ridades, hoogsa sammuga ning ülevas meeolus möödusid vastülendatud reamehed oma õpetajatega paraadi vastuvõtjast — diviisiülema.

Kella 1200-ks oli korraldatud pataljoni söögisaalis ühine lõunasöök kogu pataljoni perele. Lõunalauast võtsid osa külalistena diviisiülem kindral N. Reek, staabiülem kolonelleitnant A. Sauselg ja diviisi intendant kol. J. Martins.

Ülal: Noorte ülendamine 3. üksikus jalaväe pataljonis. 28. 05. 32. All vasakul: Diviisi ülem kindral N. Reek annab üle 3. üks. jalav. patül. kol-leitn. E. Ahman'ile Tartu linna maleva Naiskodukaitse rändauhinna. All paremal: Tartu linna Naiskodukaitse rändauhind, mille omandas 3. üks. jalav. pat. esimest korda 28.05.32.

Pidupäeva lõpuakordiks kujunes sõduritele ja nende külalistele korraldatud piduõhtu pataljoni söögisaalis algusega kell 2000.

Peoõhtu heaks kordaminekuks aitasid suuresti kaasa pataljoni vanemate ohvitseride abikaasad. Pr. Grasmandorfi soololaule ja pr. Madissoni klaveri ettekandeid võeti vastu kuulajatelt suurte kiiduavaldustega. Sõdurid esinesid spordi numbritega ja naljaettekannetega, millised tunnistasid meie kaitseväenooruse (üldse meie nooruse) heast maitsest ja andekusest.

Parim laskur pataljonis rms. Richard Tooming (II klassi katsel — 235 silma) esines ka parima sportlasena ja näitlejana oma noortekursuse lõpupeol.

Tänu Võru garnisoni orkestrile, kes niipalju kauneid palu mängis eeskavaks ja hoogsalt mürtsutas tantsumuusikat, oli peotuju üldiselt kõrge. Sõduritel oli võimalus kostitada ka oma külalisi tantsuvaheaegadel pataljoni poolt kaetud teelauas. —nd—

Sõjaväelisi teateid välisriigest.

Ohvitseride uus abiellumise kord Poola sõjaväes.

Hiljuti avaldati uus presidendi korraldus, mille järele alates 1. IV. 32. muudeti täielikult Poola kaitseväes teenivate ohvitseride senised abielu sõlmimise tingimused. Uue korralduse järele võib Poola ohvitser esineda abiellumise sooviavaldusega vaid siis, kui: a) ta on saanud vähemalt 24 aastat vanaks ja on teeninud sõjaväes ohvitserina vähemalt viis aastat; b) nooremleitnant, leitnant ja kapten peavad omama peale palga niisuguse kõrvalsissetuleku, et nende kuu üldine sissetulek võrduks vähemalt pataljoni ülema — majori palgale; d) on garanteeritud abielluda soovija pruudi laitmatu tunnistus, ja e) tulevase abikaasa seltskondline ja vaimline tasapind vastaks ohvitseri naise omale. Koolides ja kursustel viibivad ohvitserid ei saa üldse luba abiellumiseks. Oh-

vitser kes soovib abielluda, esineb kirjaliku palvega oma vahetule ülemale (reservis olevad või invaliidid ohvitserid — vastavale garnisoni ülemale). Esitisele tuleb panna juure dokument, mis tõendaks p. a. all nõutud kuu sissetulekut. Väeosaülem avaldab selle ohvitseri sooviavalduse ohvitseride koosolekul ja kolme kuu jooksul kaalub ja uurib küsimust, kas mitte mõned põhjused ei takista ohvitseri soovitud abielu sõlmimist. Selle järele esitab väeosa ülem ohvitseri palve vastavale ülemusele, kellest oleb ohvitseri abiellumiseks loa andmine (ohvitseridele kuni pataljoni ülemani annab loa sv. korp. ringkonna ülem, väeosa ülematele ja kõrgematele — sõjaminister). Ülemuse eitava otsuse peale ei ole õigust kaevata. Abiellumiseks saadud luba on maksev kuus kuud. Abiellumisest ohvitser on kohustatud kandma ette kirjalikult 14 päeva kestel.

J.

Sõjakirjandust.

„MILITARAIS APSKATS“

nr. 1 — 1932.

Ühendatud sõjaajakirjade „Militaru Rakstu Krajamsi“, „Technikas Apskatsi“ ja „Artilerijas Apskatsi“ esimene ühisnumber.

Peale toimetuse sissejuhatause, kus kõneldakse uue ajakirja tekkimise vajadusest ja valgustatakse ülesseatud sihte, esimesena on toodud vastused ringküsimusele „missugune peaks olema meie sõjaajakiri“. Kõigis vastustes üksmeelselt kriipsutatakse alla sõjaajakirjade ühinemise tähtsus ja avaldatakse lootust, et kogenud juhtkond ja arvukas koostöolistepere tagab uue ajakirja edu ja et ta julgelt võib võistelda vastavate välismaade ajakirjadega.

Artiklis „Võitlused Balti riigis 1918. a. lõpul ja 1919. a. alul“ kirjeldatakse läti rahvuslike sõjaväe loomist. Kuigi Läti iseseisvus oli välja kuulutatud juba 18. novembril 1918. a., võimalus esimeste väeosade organiseerimisele asumiseks tekkis vaid Saksa riigi esindaja Vinningi ja Läti sõjaministri vahel 7. detsembril sõlmitud lepingu allakirjutamisega. Sõjaväe suurus lepingus oli nähtud ette 6.000 meest ja 870 hobust ning pidi koosnema 26 kompanist ja 5 patareist, millest 18 kompanit ja 3 patareid pidi vormeeritama lätlastest, 7 kompanit ja 2 patareid kohalistest sakslastest ning 1 vene kompani. Vägede ülemjuhatajaks pidi kutsutama kas Rootsi või mõne teise erapooletu riigi kindral, kuna alul ülemjuhataja kohuseid täitis Saksa major Scheibert. Kohalistest sakslastest väeosad, üldnimetusega „Balti Landeswehr“, suuremalt osalt olid vormeerimise

lõpetanud juba enne ülaltähendatud lepingu allakirjutamist. Läti rahvusest väeosade vormeerimisega võidi teha algust vaid detsembri lõpul. Ja kuna sakslased vormeerimist püüdsid igapidi takistada, edenes läti väeosade loomine alul visalt. Edasi samas artiklis on toodud ülevaade Vene enamlaste neist sõjajõududest, kes tegutsesid Balti riikide vastu ja pikemalt peatatakse Eesti, Leedu ja Poola rahvusliste sõjavägede loomise juures. (Järgneb).

Järgmises artiklis „Meile kohaseid desarmeerimise printsiipe“ tähendatakse, et tegevuse vabaduse ja julgeoleku kindlustamine on vastuvõetavamaid nõudmisi sõjavägede vähendamisel. Mitte väikeriige, vaid suurriige otsustada on desarmeerimise küsimused. Viimasteist on leib ka, kas rahu säilitamine on võimalik või mitte.

Edasi käsitletakse läti rahvaluule tsitaate kodu ja vabaduse kaitsemise kohta, püüdes nende abil näidata, mille eest ja kuidas sõdisid muistsed lätlased.

Järgmine artikkel kõneleb õigluse mõiste arendamisest sõjaväes. Mida rohkem on riigis kodanikke, kes seaduse normide täitmist loevad möödapääsematuks elunõudeks, seda kindlamini võidakse välja astuda igasuguste riigialuse õnestayate heakorrarikujate vastu, ja seda kindlama käega on võimalik juhtida riiki rahulikule ja õitsvale teele.

Edasi kõneldakse laskeharjutuste ettevalmistusest, väites, et väikekaliibrilised tulirelvad omavad väljaõppet väga suure tähtsuse, peamiselt laskemoona odavuse suhtes. Spordipüsside materjaal-osa kirjeldusi ja näpunäiteid laskeharjutusteks.

Allohvitseride väljaõppest ja laväes kõneledes märgib naaberrigi ajakiri, et kuigi lühikese teenistuseaja tõttu on edukas allohvitseride ettevalmistus raskendatud, siski hea tahtmise juures võib saavutada rahuldavaid tagajärgi. Peame püüdma, et ajateenija-allohvitserite teenistusest vabanedes omaks täieliku oskuse grupi juhtimises.

Artiklis „Uuendusi ratsaväe organisatsioonis, relvastuses ja taktikalises kasutamises“ käsitletakse neid uudusi, mis viidud läbi pärast Maailmasõda Prantsusmaa, Nõuk.-Vene, Saksa, Poola, Inglise ja Põhja-Ameerika Ühendriigi ratsavägedes. Kõikjal on ratsaväele pööratud erilist tähelepanu. Tuleb märkida, et rasked ja rikkalikult tehniliste lahinguvahenditega varustatud ratsaväeosad on organiseeritud neis riiges, kus olemas head ühenduseed, arenenud masinatööstus ning saadaval õliküte. Vaesemais riiges sellevastu on kergemad ratsaväeosad, kus raskeid ja kalleid lahingumasinaid üsna vähe.

Kaitsest laial rindel kõneledes käsitletakse poola uemaid vaateid ja seisukohti kaitse organiseerimisel ja läbiviimisel juhtudel, kui tuleb tegutseda eriti laial rindel. Tuleks hoolitseda, et vaenlane ettenähtud aja vältel ei vallutaks teatud rindejooni, ning püüda tõkestada vaenlase ofensiivsust otselõokidega rinde sügavuselt.

Selgitades küsimust „kas meil on vaja sõjalaevastikku“, tuuakse argumendiks Peeter Suure väide: „Riik ühes maaväega ja sõjalaevastikuga sarnaneb inimesele, kel kaks kätt, kuna riik ilma sõjalaevastikututa — on ühekaega inimene. Ja nagu üks käsi aitab teist, nii ka riigikaitses maavägi ja laevastik peavad töötama käsikäes“.

Järgmises artiklis antakse praktilisi juhatusi, kuidas harjutada jalaväelasi tõstma rünnaku võimeid.

„Uusi mõtteid jalaväe manöövri võime tõstmiseks“. Liikuvuse peamiseks otsustajaks on tank. Jalavägi, kuigi koosseisult palju muutunud, jääb siiski ka edaspidi kõigi väeliikide alustooks. Eeskätt tuleks muuta rünnaku kaitsesüsteem ja kaitse koosseis, et ta vastaks nüüdisaja nõudeile.

Edasi antakse näpunäiteid laskeharjutuste kohta välisuurtükiväes, kõneldakse suurtükiväe korrigeerimisest ja antakse juhatusi, kuidas organiseerida kaitset õhukallaletungi vastu öösi.

Artiklis „Ratsastamise kunst“ tuuakse lühike ajalooline ülevaade ratsasõidust (järgneb).

Kõneledes sõjavägede mootoriseerimise küsimusest, peatatakse pikemalt mootoriseerimise läbiviimise võimaluste juures läti sõjaväes. Peamiseks takistuseks oleval krediidil puudus. Ka tegevat raskusi kütteenainete puudus. Liig suuri lootusi ei võivat panna ka Eesti kiviõli toodangule, kuna Eesti põlevkiviilademed oleval liig piiri ligidal ja võivat kergesti sattuda sõjapiirkonda. Ka ei võivat loota, et Eesti suudaks sõja puhul kütteõlidega rahuldavalt varustada mõlemaid sõjavägesid.

„Kui lennueskadrillid varjavad päikese“. Kirjeldus õhuanõvritest Itaalias 1931. a. sügisel. Kuna Itaalia ületas kui kvantitatiivselt ja ka kvalitatiivselt kõik seni korraldatud

hiiglamanöövrid, pakub toodud kirjeldus väärtuslike õpiseid õhuasjandusest.

„Uus Vickers-Garden-Loydi tank“. See on väiksemaid, kergemaid ja oma kaalus võimsamaid tanke maailmas. Meeskond — 2 meest, relvastus — 1 Vickersi kuulipilduja 3.500 padruniga, soomuse paksus — 11—7 mm, kiirus — 48 km tunnis, pöörde raadius 4 meetrit, kaal 2 tonni. Väga kohane meie oludes. Ta võiks edukalt asendada kalleid soomusautosid, mille võimed meie viletsate teolude tõttu on väga piiratud.

Edasi antakse praktilisi juhatusi moondamise võrgu valmistamiseks ja kõneldakse leegipildujaist ning vajalikest muudatusist nende konstruksioonis.

Artiklis „Kas kiiver tuleb jätta edasi meie lahinguvarustusse“ selgitatakse kiivri positiivseid ja negatiivseid omadusi. Autor väidab, et tuleks võtta tõsiselt kaalumisele, kas meie oludes ei oleks kohane kiiver meie lahinguvormist kustutada.

Kroonika. Seadused, käsud ja korraldused. Sport. Bibliograafia. Mitmesugust. T.

SOOME.

SUOMEN SOTILASAIKAKAUS LEHTI

Nr. 2 — 1932.

Kapten Aarne Salminen. Märkmeid kaitseväes teenivate ohvitseride vanadusesuhetest.

Autor on selle küsimuse võtnud uurimise alla põhjusel, et sageli tulevat kuuldavale väiteid, nagu ei oleks enam kellegil mõtet valida ohvitseri elukutset ja astuda sõjakooli. Aktiivteenistuses olev ohvitserkond oleval võrdlemisi noor ja kõik kohad kaptenist ülespoole täidetud — nooremal ohvitseril puuduvat igasugune edasipääs teenistuses.

Autor leiab need väited põhjendatuiks ning lisab juure, et ohvitseridega komplekteerimise seadlus peaks lähemal ajal võetama reviderimisele. Mõõdamines mainib autor, et sageli tehakse etteheiteid ohvitseridele, kes siirdunud aktiivteenistusest eraüll, nagu oleks see otse kuritegu isamaa vastu, kes teda koolitanud ja tema hariduse peale suuri kulusid kannud. Just vastuoksa, see oleval teene kaitseväle, sest ohvitserkond sel teel aina suureneb. Samuti ei ahvatlevat praegune olukord ohvitseri, näit. kapteneid, jätkama õppimist kõrgemas sõjakoolis, kuna viimase lõpetades isiklikult kellelgi ei oleval sellest kasu, küll aga kulusid. Sama võiks öelda igasuguste erikursuste kohta. Huvi ohvitserkonnas tuntakse ainult n. n. „lahingukooli“ (taistelukooli) vastu (vastab meie patüli- ja kompüli kursustele), mis on riviohvitseri täiendusekooliks.

Autor on kaadriohvitseride arvulise koosseisu, auastmete ja vanaduse kohta koostanud ülevaataliku tabeli 1. 01. 1931. a. Sellest tabelist on ta välja jätnud inseneri-, veterinaär- ja muusikalise haridusega ohvitserid, samuti piirivalves ja kaitseleidis teenivad ohvitserid.

Tabelist selgub, et praegu on teenistuses: 5 kindralit, keskmise vanadusega 40,6 aastat; kolonelle 34, k. v. 40,4 a.; kol.-leitn. 83, k. v. 39 a.; majoreid 179, k. v. 35,7 a.; kapteneid 381, k. v. 33,4 a.; res.-kapteneid 2, k. v. 33 a.; leitnante 330, k. v. 27,9 a.; res.-leitnante 76, k. v. 30,4 a.;

n.-leitnante 167, k. v. 23,9 a.; res.-n.-leitnante 101, keskmise vanadusega 24 aastat.

Üldse 1358 kaadriohvitseri, keskmise vanadusega 30,9 aastat. Arvatakse erru: kindralid ja kolonelid 60, kol.-leitnandid ja majorid 55, kaptenid ja leitnandid 50-aastaselt.

Autori arvestusel esimese viieteist aasta jooksul mitmesugusel põhjusil lahkusid teenistusest kaptenisi ja neist kõrgemas auastmes seisvaid ohvitseri 141. Kui siia juure arvata veel 81 surmajuhtumit (1% aastas), siis on vaid 222 praegusel leitnandil esimese viieteist aasta jooksul võimalus saada kapteniks. Praeguse leitnandide arvu juures ei ole see olukord neile sugugi lohutav.

Et igal nooremal ohvitseril pärast kümneaastast tegelikku kaitsevæeteenistust oleks võimalik saada kapteniks, siis peaks autori arvestusel iga aasta vabastatama 20 kaptenit ehk sellest auastmest kõrgemal seisvat ohvitseri.

Autor võtab veel arutusele, millistel motiividel peaks sündima vabastamine. Igasugune sunniviisiline põhjuseta vabastamine on teatud määral ikkagi vastumeelne ning võib osutada isiku kohta ebaõigeks. Vastuvõetavam moodus oleks, kui riiklik võim looks avatlevaid soodustusi vabatahtlikult lahkujale. Näiteks, seaduseandlisel teel võiks anda õiguse reserv-ohvitseridele astuda sobivatele kohtadele mujal riigiteenistuses, anda soodustusi pensioni alal, või maksta kaitsevæeteenistusest lahkumise puhul lepitusetasuks ühekordse summa. Samuti ohvitseride kutsekoolides võiksid käsitlemist leida õppeained, millised soodustaksid siirdumist erateenistusse.

Milline tähendus oleks mobilisatsiooni puhul, kui iga aasta siirduks reservi 20 täis töövõimelist ohvitseri, olevat kergesti mõistetav.

Kol.-leitn. H. Karsten. Õhukaitse suurtükiväe kaliibri ja algkiiruse küsimus ballistilises valgustuses.

1. Eessõna. Autor mainib, et nii nagu Maa-ilmasaaja puhkedes U-paatide vastu võitlemise viisid olid tundmatud, on praegu samane seisund lendrelva suhtes. Maa-ilmasaaja kogemustel tõhusaid õhukaitsevahendeid määrata on võimata, kuna sellest peale lennuasjandus on läbi teinud hiigla arengu ning selleks näib olevat veelgi piiramata võimalusi. Kujukaks näiteks õhujõudude võimeist võiks olla itaallaste õhulaevastiku ülelend Atlandist ning Afganistani kodusõjas inglaste poolt Vickers Victoria-tüübilistel lennumasinatel 600 isiku evakueerimine Kabulist, kusjuures kogu sõjategevuse vältel „Victoriad“ maha lendasid 33.000 miili mägestiku ja vaenlasest okupeeritud maastiku kohal ilma ühegi õnnetu juhtumita (Vilde Sims. Britich Aircraft, lhk. 52). Õhujõudude arenedes peame leidma selle vastu ka mõjuvaid kaitsevahendeid.

Edasi autor võtab käsitlemisele õhukaitserelvadest õhukaitse suurtükiväe:

2. Õhukaitsekahuri kaliibrit mõjutavad põhjused.

3. Õhukaitsekahuri mõjuraadiuse kindlaksmääramine.

4. Mõjuraadiuse sõltuvus kaliibril.

5. Algkiiruse tähendus õhukaitsekahuri mõjuraadiusele.

6. Lasketõhusus.

Autor jõuab otsusele, et praeguse suure algkiiruse juures on juba 20—40 mm õhukaitsekahuril küllaldane suur mõjuraadius. Siiski tema

valgusejuga-mürskude konstruktsioonis peaksid leidma aset mõningad tehnilised parandused.

75 mm (3") kahurite algkiiruse vähendamise ja mürsu kaalu suurendamine on vaid kasuks. 75 mm poolautomaatse õhukaitsekahuri tulekiirus on liiga väike. Kiirust võib suurendada täielise automatiseerimisega, samuti oleks soovitav tagasikäigu aja lühendamiseks suudmepidur. Veel on 75 mm mürsu purustusevõime suhteliselt väike, iseäranis õhulaevastiku vastu. Kerkib küsimus, kas ei oleks põhjust 75 mm asemele võtta suurem kaliiber vähema algkiirusega, näit. umbes 600 m/sek. Sel teel saaksime mingisuguse „õhukaitsehaubitsa“, näit. 15 mm-lise (mürsu kaal umbes 50 kg, lõhkeaine kaal 6 kg), millise ballistiliselt võiks kõrvutada 3" kahuriga ($p = 6,5$, $V_0 = 800$ m/sek.). Sarnane „haubits“ oleks kahtlemata suurte linnade kaitsmisel eriti tõhusaks relvaks õhulaevastiku rünnakute vastu.

Artiklile on juure lisatud 22 mitmesugust joonist.

Major V. Nihtilä. Taktikalise ülesande lahendus. (Järg.)

Ülevaateosa. Mõtteid võimetekatsetest, mille põhjal sünniks sundaega teenima tulnud noorte määramine jalaväe üksustes.

Lõpukaks sõjakirjanduse ülevaade.

Nr. 3 — 1932.

Major R. K. Kirjokallio. Teede korrashoid sõjategevuse piirkonnas ja vahendid selle korramiseks. Kõrgema Sõjakooli lõputöö. Autor on saatnud käsikirja ka „Söduris“ avaldamiseks, kus see küsimus edaspidi leiab pikema käsitlemise.

Kolonel A. E. Martola. Relvastise vähendamise- ja piiramise konventsions.

Ülevaade Rahvasteliidu poolt kokkukutsutud ja 2. veebruaril Genfis avatud relvastuse vähendamise ja piiramise konventsionsist.

Kol.-leitn. V. H. Vainio. „Praotuli“. Majutuse võimalusi talvel, kus puuduvad püsivad elamud, on soome kaitsevæes seni mitmekülgelt uuritud. Hulgaliste katsetamiste tulemusena antakse äsja ilmunud välimäärustiku II-ses osas täpsaid juhtnööre talvemajutuse ehitiste püstitamiseks, samuti nende soojendamiseks. Selles artiklis autor annab üksikasjalise seletuse ühe parima soojendamiseviisi kohta, kuna see nõudvat suurt oskust, määrustikus olevat aga puudulikult seletatud. Materjali poolest on see viis vähenõudlik. Vaja läheb ainult kaks jalal kuivanud männi- ja kuusepuu (esimene eelistatavam) 2—3 m pikkust palki, mõni toorepuu roigas, paar raudnaela ja 3—4 sületäit tõrvaseid kände või oksid. Otstarbekas on see viis selle poolest, et olles korra süttinud, annab praotuli ühetasast soojust, ei ole varjendi all magavatele inimestele ohtlik ning lisaks ei vaja alalist hoolt. (Vaata „Voennöi Vestnik“ nr. 6 kokkuvõte „Söduris“ nr. 23/24 — „rokotuli“ toim.)

Kapten A.-g. Sideteenistusest. Lühem seletus side tähtsusest ning sidevahenditest praeguseaja sõjas.

Punaarmee. Artiklis autori poolt leivad käsitlemist N.-Vene armee sisemine organisatsioon, kasvatuse põhimõtted ning seal valitsev poliitiline meelsus.

Major V. Nihtilä. Taktikalise ülesande lahendus. (Järg.)

Välismaa sõjakirjanduse ülevaade. A. V. K.

POOLA.

„POLSKA ZBROJNA“

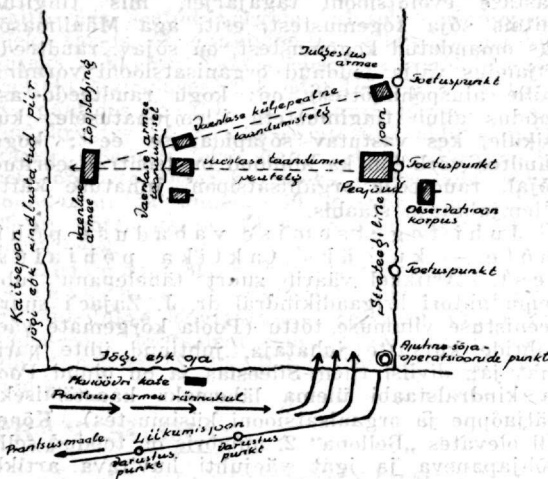
25.—30. mail 1932. a.

Napoleoni edu saladusi. Prantsuse kindrali Camon'i uurimustööst „Genius ja meistritöö“ valgustatakse kuulsa sõjastrateegi Napoleoni sõdade ajalugu.

Camon jaotab Napoleoni geniaalsust järgmistesse alaosadesse:

- 1) Mahlakas ettekujutus, mis juhatab kätte otstarbekohasemad võtted antud olukorra taktikas.
- 2) Üliloomulik läbitungivus, mille abil näeb ette vastase reaktsiooni ja trumbid vastu-tegevuseks.
- 3) Üliharilik hoolsus edule viivate teede otsimiseks.
- 4) Murdmata tahe tõkete ületamiseks ja kahetsuse tundmatus juhtude arvestamisel.
- 5) Usk ja kindlus enese strateegia süsteemi, millepärast oma tegevusplaani viib alati läbi isiklikult, nõupidamisteta, mille tagatiseks on absoluutne saladus.

Napoleoni geniaalsus seisib selles, et tema suutis kohastada manöövris ja lahinguis juba enne 1796. aastat väljatöötatud strateegilist skeemi, mis kujutas enesest järgmist (v. skeem nr. 1):

Skeem nr. 1.

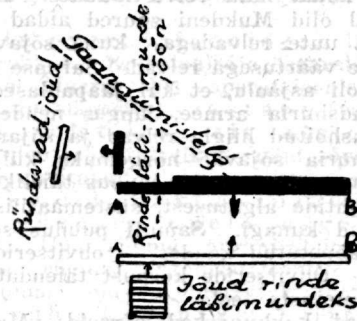
See geniaalne koncept (mõtisklemine) põhjendab, nagu näha prantsuse sõjajõudude „en bloc“ ootamatu rünnakule vaenlase armee seljatagusesse viiul, kui vaenlane arendab ennast regulaarsele lahingule.

Põhijooni, millele tugeneb see manööver:

- 1) Juht peab püüdma asetada vaenlase armee niisugusesse mittesoodsasse seisukorda, mis ei võimalda temal kasutada ära maastikku ja fortifikatsiooni ega taandumise kindlustust.
 - 2) Ootamatult tabada vaenlast, demoraliseerides ta ridu äkitse ohuga ja kutsudes välja temas segadust ning võrdelist mõistet jõuetusse.
 - 3) Rünnata vaenlast alles peale haarangut ja tema sõjakuse murdmist.
 - 4) Kohalikkudest rekvizitsioonidest (s. t. vastaselt äravõetud sõjavaru-tusest ja parkidest) moodustada varustusevahendid, mis kindlustavad pärast rinne muut-mise teostamist armee ülalpidamise.
- Edasi tuuakse esile ajaloost rea Napoleoni

manöövrid, kus seda skeemi kasutati suurema või vähema eduga.

Napoleoni lahinguid vaatlleb kindral Camon kui lahing-manöövri skeemi kasutamist seljaga-gustel, lühidalt järgmiselt (vaata skeem nr. 2):

Skeem nr. 2.

Rindel A B asub vaenlane, Napoleon seab temale vastu hädatarvilikud jõud, et teda mitte lasta liikvele või tõmmata lahingusse, sundides tõmbama kaasa ka varusid. Lahingu ajal rindel saadab oma abijõud vaenlase tiibade taha, kõige lähemale taandumise teljele. Vaenlane, kes kasutas ära oma varud rinde lahingusse, ei jaksa enam lüüa tagasi rünnakut tiibadel; selle Napoleon murrab rinde läbi, kuhu juhatakse nüüd oma peajõud, kes seni peitusid kuskil varjul, näiteks künka taga.

Reeglipäraselt Napoleon hoidub kokkupõrkest vaenlasega rindel, piirduv vaid sellega, et hoida teda paigal ning hoida oma jõudu kokku, et siis terve oma koondatud sõjaväemassiga takistada vaenlase taandumist.

Soovides omale soodsaid ja vaenlasele vastu-pidiseid tingimusi maastikul, meelitab Napoleon vaenlase löksu. Seda kinnitavad lahingud Fried-landi all, Vaterloo, Austerlitz'i ja Vagram'i all, millistest kaks viimast kujutavad tüübilist lõksu-lahingut.

Edasi selgitatakse mõningaid korrektiive, millised viidi Napoleonilt sisse ülalkrjeldatud lahinguskeemi ja lõpuks tema geniaalsuse põhijooni. Neist kahetsemise puudumist juhtude arvestamisel vormuleeritakse Bonaparte sõnadega:

„See, mis on möödapääsemata, pole kunagi riskantne. Nendele, kes on võimelised vaid ta-valikkusele, näivad ebaharilikud asjad võimalik-kudena ainult siis, kui nad on juba teostatud.“

K. U.

*

Miks ei ölnud jaapanlaste tankide edu šanghai all. Kirjeldatakse kokku-võetult jaapani-, inglise- ja vene ajakirjanduse alusel viimast Jaapani-Hiina sõjalist kokkupõrget Mandshurias. Artikkel püüab anda üksikasjalikumalt ülevaadet Hiina ja Jaapani sõjajõudu-dest selle sõja algusel ja arenemisel kuni ajani, mil jaapanlased vallutasid Cicikari linna, s. o. 26. novembrini 1931. a., millise võidu tulemuseks oli detsembrikuus ja 1932. a. jaanuarikuus alg-päevil kindral Tshang-Sue-Liangi paiskamine Hiina müüri taha.

Selgitades Mandshuria vägede organisatsiooni ja täpsat arvulist koosseisu, tuuakse esile järgmisi huvitavaid andmeid:

Püsse jätkus Mandshuria armeele ainult $\frac{2}{3}$ tervest sõjaväe koosseisust. Rasked kuulipildujad olid ainult Mukdeni brigaadides, teistes brigaadides olid eeskätt kerged kuulipildujad.

Eriti huvitav on märkida, et hiinlastel on harjumuseks hoida häid relvu ladudes. Ka käesoleval ajal olid Mukdeni suured aidad täidetud viimaseaja uute relvadega, kuna sõjaväe käes olid vähese väärtusega relvad. Sarnase nähe tulemuseks oli asjaolu, et kui jaapanlased purustasid Mandshuria armeed, langes nende Mukdenis varushoitud hiigla relvad ja sõjamooni.

Mandshuria sõjaväe nõrgemaks küljeks oli tema lahinguväljaõpe. See rippus täielikult üksikute väejuhtide algatusest, süstemaatilist väljaõpet polnud kunagi. Samuti puudus selles armees väljaõpetatud kaader — ohvitserid ja allohvitserid. Ohvitseride korpust täiendati juhuslikkude nimetuste teel.

Esimesed kokkupõrked algasid: Mukden — Tshangtshun — Kirini raionis ning lõppesid välkkiirelt jaapanlaste võiduga.

Selles raionis peetud lahingutest väärib tähelepanu ainult lahing Tshangtshuni all. Siin näitasid hiinlased esimest ja ka viimast korda visa vastupanu. Jaapanlaste kaotused olid selles lahingus palju suuremad, kui näiteks kõige tähtsama punkti, Mukdeni, vallutamisel.

Hiina sõjaväe peajõudude purustamiseks oli jaapanlastel kasutada: 9 pataljoni jalaväge, koosseisuga 3—4 tuhat meest, 3 divisjoni kerge suurtükiväge, 1 raske suurtükiväe divisjon, 1 rügement ratsaväge, rühm tanke, 1 soomusrong ja eskadrill lennukäe.

Puudutades lahinguid Shanghai all, tuleb tahes-tahtmata erilist tähelepanu pöörata jaapanlaste tankide tegevusele. Ajakirjanduse kaudu on teada, et jaapanlaste tankidel ei olnud siin kuigi suurt edu. Pole aga selgitatud, mis oli selle põhjuseks. Kui detailsemalt vaadelda neid lahinguid, siis näeme, et lahingud Shanghai all olid eeskätt positsioonilahingud, kus distantsid laskmiseks olid mõõdetud, mispärast oli ka tabavus eriti suur. Jaapanlased tarvitasid Shanghai all ajast ja arust mahajäänud Maailmasõja ajal ehitatud prantsuse tanke „Renault“ ja inglise tanke „Medium Mark A“. Need tankid praeguse sõjatehnika suhtes on täiesti vananenud. Väga nõrk on nende tulejõud ja väike kiirus 8—12 km tunnis; soomustus nõrk 14—16 mm. Inglise tank „Medium Mark A“ ehk nagu inglased neid nimetasid „Chaser“, kaalub 14 tonni, pikkus 6,1 mtr, kõrgus 2,6 mtr, laius 2,8 mtr. Meeskond — 5 inimest, relvastus 3—4 rasket kuulipildujat. Võib ületada 2 mtr laiuseid kraave; kiirus kuni 12 km tunnis. „Renault“ tank: raskus 6,5 tonni, pikkus 4,1 mtr, kõrgus 2,1 mtr, laius 1,7 mtr. Meeskond 2 inimest; relvastus — kas 1—37 mm suurtükk ehk 1 raske kuulipilduja. Võib ületada kraave kuni 1,8 mtr laiuses.

Inglise tankile „Medium Mark A“ on paigutatud 2 Talor'a mootorit 45 HP, iga mootor töötab eraldi veolindile, mis liikumise juhtimist suuresti komplitseerib.

„Renault“ tanki mootori võime 18 (39) HP.

Ülaltoodud tankide iseloomustest võib kergesti järeldada nende väärtusetust ja kui arvesse võtta veel hiina sõdurite enesalgavust Shanghai lahingutes, siis selgub ka tankide võimetus. Kuigi jaapanlaste kerge-, raske- ja laevasuurtükid hävitasid terveid hiinlaste kvartaale, ronisid hiinlased külmavereliselt rusude

alt välja ja tõrjusid tagasi jaapanlased. Jaapanlaste tanke hävitasid hiinlased tänu tankide väikesele kiirusele ja õrnale soomusele, käsi-granaatidega ja lähedalt distantsilt kergetest suurtükkidest. Veel üheks tankide kaotuse põhjuseks oli jaapanlaste 1930. a. kergetankide määrustik. See määrustik nõuab, et tank taanduda ei tohi, meeskond peab ka haavatult võitlust jätkama. Kaotuse puhul vastutavad ellujäänud sõdurid.

Ülaltoodust järeldus: Lahingu iga vahend peab olema ajakohane. K. U.

„BELLONA“

Nr. 39/1 ja nr. 39/2 — 1932. a.

Raudtee sõjaline organisatsioon Maailma- (1914—1918) ja Poola-Vene sõjas (1918—1920). Käesoleva kirjutise on koostanud Poola kindralstaabi ohvitserid: kolonel Szychowski ja major Ehrlich; artikkel sisaldab rea huvitavaid andmeid ning annab täieliku ülevaate raudteede sõjal. organisatsioonist kui ka selle evolutsioonist Maailmasõja aegu Prantsusmaal, Venemaal, Saksamaal, Austrias. Kirjutis on täiendatud rohkearvuliste skeemidega. Resümees jõuavad autorid otsusele: mitmekümne aastase evolutsiooni tagajärjel, mis tingitud mitme sõja kogemustest, eriti aga Maailmasõja omandatud kogemustest, on sõjav. raudteede asjandus välja jõudnud organisatsiooni vormini, mille aluspõhimõtteks on: kogu raudteede asjandus allub tingimusteta Ülemjuhatausele, kui isikule, kes vastutab sõjapidamise eest; kogu raudtee võrk kui ka abinõud on tsentraliseeritud sõjal. raudteede organisatsiooni juhatuse kätte Ülemjuhataja staabis.

Juhi tegutsemise vabaduse põhimõte — kui üks taktika põhialustest. Artikkel väärib suurt tähelepanu juba tema autori brigaadikindral dr. J. Zajac'i suure teenistuse vilumuse tõttu (Poola kõrgemate väejuhtide kursuste juhataja, juhtinud ühte parimat jal. diviisi Ülem-Sileesias ja on olnud Poola kindralstaabi ülema lähemaks kaastööliseks väljaõppe ja organisatsiooni küsimustes). Kõneall olevates „Bellona“ 2. numbris on toodud selle põhjapaneva ja igat väejuhti huvitava artikli III ja IV osad, kuna I ja II osad on avaldatud eelmise aasta „Bellonas“. Autor on käsitlenud ülesseatud küsimust igakülgelt, põhjalikult ja väga huvitavalt, illustreerides ülesseatud põhimõtteid rikkalikude näitega nii Maailmasõjast kui ka Poola Vabadussõjast, neid analüüsides.

Lõpukokkuvõttes autor peab küsimuse tähtsuse juures pedagoogilisest seisukohast, ühtlasi näidates ära, missugustesse faasidesse võib seda jaotada väljaõppe otstarveks.

Sõjaline tegevus ja ühendatud väeliikide õppused talvel. See kirjutis väärib meie tähelepanu, kuna temas väga huvitaval viisil leiab käsitlemist taktika ja väljaõppe ala, mille üle on vahetatud meie sõjakirjanduses senini väga vähe mõtteid. See annaks väeosale tegeliku väljaõppe seisukohast vaadates rohkesti huvitavat materjali ja näpunäiteid. Ja seda kõigepealt juba seepärast, et meie asume geograafiliselt ja kliimaatiliselt pea ühesugustes oludes. Autor, kindralstaabi kolonel Rowewski (jalaväe rügemendi ülem, kes kauemat aega on teeninud Poola kindralstaabis osakonna ülemena), on kasutanud oma teemiks väga huvitavat ma-

terjali, illustreerides seda rikkalikkude ja huvitava näitega Napoleoni, Maailma- kui ka viimast Poola Vabadusesõjast. Erilise ja põhjaliku analüüsi alla on autor võtnud Poola naaberriikide Vene- ja Saksamaa sõjakirjanduse artikkelid, pärast Maailmasõda ilmunud lahingueeskirjad ja instruksioonid, leides, et väärilist tähelepanu küsimusele on pühendatud vaid Soomes, Rootsis ja N. Venes. Kirjutis on jaotatud suuremasse ossa, milledes käsitellakse:

I. Talvised kliimatiliselt olud Poola maadel (täiendatud tabelite ja statistiliste andmetega). II. Sõjaline tegevus talvel minevikus (1914/15 Poola territooriumil, Poola 1920. a. talioperatsioon). III. Talvise tegevuse iseloomustus: a) taktikalise seisukohast, b) tehnika ja varustuse seisukohast, c) toitlustuse seisukohast, d) sanitaarteinistuse seisukohast, e) operatiivsest seisukohast. IV. Talviste ühendatud väeliikide õppuste probleem Poolas, N. Venes ja teistes välisriigis — Soomes, Saksas ja Prantsusmaal. V. Talviste ühendatud väeliikide õppuste probleem Poolas: a) Poola uued määrustikud ja eeskirjad ning instruksioonid ja talvise tegevuse probleem, b) ühendatud väeliikide õppuste realiseerimine talvel Poolas maksvuselt olevate eeskirjade ja väljaõppe programmide alusel. VI. Üldised ettepanekud.

Autor leiab kokkuvõttes, et küsimus on Poola kaitseväes seatud nõrgale alusele. Kõigepealt oleks tarvis, et sõjakirjandus selle aine üle kirjutaks rohkem. Tarvis oleks ka ajaloolisi ülevaateid Vabadusesõjast, Maailmasõjast 14/15 a. Karpaatides ja 1915. a. Maguri järvedel. Autori arvates võiks siin sõjateadus aidata palju kaasa. Samuti leiab autor, et talvel intensiivsete õppuste hooajaks tuleks suurendada sõduri toidunormi ja nimelt: 50 gr võrra loomaliha, 25 gr võrra rasva, 10 gr võrra suhkrut, 1 gr võrra teed.

Leitnant Matshki löögipataljoni tegutsemine 1. ratsa diviisi juures. Analüüsitakse löögipataljoni tegevust Poola Vabadusesõja tähtsamal episoodil Varssavi lahingus, tuues ära 3 tüübilist näidetataljoni kasutamisest. L. J.

PRANTSUSMAA.

„LA REVUE D'INFANTERIE“
Nr. 476. Mai 1932.

Lahinguid „rahuajal“ (patül de Gaulle). Autor toob artikli motona Kiplingi mõtte: „Langenu sõdurile on ükskõik, kas ta langes piiriäärse rüelemises, või Vaterloo lahinguväljal“. Pärast Maailmasõda Prantsusmaa sõjalised jõud on kandnud suuri kaotusi koloniaalsõdade ja mitmesugustes „piiriäärsetes rüelemistes“. 1920., 1921., 1925., 1926. aastate jooksul võttis koloniaalsõdadest osa 300.000-mehene armee. Sellest langes üle 1000 ohvitseri ja 35.000 sõduri. Kas on see rahuaeg? Autor käsitseb üksikasjalikult mitmet koloniaalsõjakäiku (Ain-Tab, Kafer, Rachaya, Aéré...), pikemalt peatudes neid iseloomustavil momentidel.

61. jalaväe rügement Lothringi lahingutes (aug. 1914). (Kolonelleitn. Guigues).

61. jalaväe rüg. teotses aug. 1914 Prantsuse 2. armee (XV väekorpus, 30. diviis) koosseisus Saksa 6. armee vastu. Rügemendi tulegaristimine ja tema moraali katsed

algasid 17. ja 18. augustil. Alates 12. augustist rügement oli liikumisel. Fataalne väsimusetunne oli see, mis paraliüüsis sõdurite parimaid voorusi. (Artiklil on järg.)

Sidest jala- ja suurtükiväe vahel ning suurtükiväe vaatlusüksusest.

Tadla operatsioonidest 1930. Võitlusi Marokkos. Koloniaalsõja iseäraldusi Tadla (lõunapool Marrakeshi) operatsioonis: maastik (kõrge mägestik), vastane (vahvad kõrvepojad), poliitiline situatsioon (vastastest tuleb teha tulevikus häid sõpru). Autor käsitseb huvitavalt olukorra üksikasju.

Märkmeid Saksa sõjaväe väikeste üksuste uuele organisatsioonile. Uus rühma organisatsioon läheneb prantsuse rühma organisatsioonile. Sakslased on loobumas oma „doppelttaktikast“. Uus Saksa rühm koosneb: 1 rühmül, 1 rühmüli abi, 3 ühtlustatud jagu (Einheitsgruppen), millistel igasühes 1 jaouil, 1 jaouilabi, 4-mehene kergekuulip. pooljagu (tuleorgan) individuaalselt relvastatud püssi või püstoliga ja 7-mehene laskurpooljagu (löögiorgan); igas jaos üks sidemees. Kokku uues rühmas oleks 44 meest, 3 kk, 30 püssi, 9 püstolit. (Endises rühmas 2 kk jagu (tuleorgan) ja 3 laskurjagu (löögiorgan) umbes nagu seni meie kaitseväes. Ke.)

Välisriikide sõjakirjanduse ülevaade. Itaalia sõjakirjanduses (Rivista Mil. Ital. jaan. 1932) käsitletud rk pataljoni organisatsioon ja kasutamise küsimused refereeritakse pikemalt. Ke.

SAKSAMAA.

„MILITÄR-WOCHENBLATT“
Nr. 40 ja 41.

Riigiarhiivi sõjateos VIII köide. 1915. sõjaaastale pühendatud kolmest köitest on teine, VIII, ilmunud. Ta käsitleb peamiselt võitlusi idas, Vene rindel, kus Falkenhayn kavatses anda lõpliku löögi. Mujal idafrondil, samuti läänes ja lõunas, piirduti võimalikult kaitsega, venelasi aga taheti lüüa reast välja. Kuid kava suhtes läksid vaated ühelt poolt Falkenhayni ja teiselt poolt Hindenburgi ning Ludendorffi vahel lahku ja sest ajast on pärit terav vastolu väe ülemjuhatus ja ida-ülemjuhatus vahel. Venelasi taheti pihtide vahel võtta ja lõunast, läänest ning põhjast surudes purustada. See kaksikhaarang oleks saanud seda tõhusam, mida sügavamalt idas oleks ta teostatud. Kui juba peeti haarangut lõunas Veikseli ja Bugi vahel kitsaks, siis ei leppinud Hindenburg-Ludendorff sugugi põhjapoolse löögisuunaga Lõuna-Preisi piirilt üle Prasnõsi kindlustatud Narevi vastu, vaid nad nõudsid Osoveti—Kovno—Vilno suunda. Kuid keiser nõustus Falkenhayni kavaga ja hiljem selgus, et, hoolimata sakslaste võitudest, ei saavutatud sihti, vaid venelaste võitlusvõime jäi püsima.

Riik ja kaitseühingud. Rahvussotsialistide kaitseühingute laialisaatmise puhul seletab saksa ajakiri, sakslane on seesmiselt piiramata individualist ja idealist, kes mõistab mundris ja välissunnile alistumises idee teenimist, andumist, ohvrit. Seepärast on sõjaväelikkus rahva seessusse tunginud ja „teenituse“ mõistel on mingi puhalik kõla. Loomulikuks objektiks, keda teenitakse, on riik, selle loomuliku sideme riigi ja kodaniku vahel purustas aga Versailles'i le-

ping. Kuna riiki ei saa enam otsekohe teenida, otsitakse aseaineid. Kuid ühtlasi kaotas riik siin oma vastuvaidlematu autoriteedi. Versailles ajas sõduri-idee Saksamaal erakonnise, aga erakondade seesmist militariseerumist ja vastastikku võitlust ei või riik kaua sallida. Kuid sarnaste ühingute laialisaatmisega ei ole küsimus veel lõpetatud, sest nähte seesmist põhjused jäävad siin püsima. Kes tahab kaitseühinguist jagu saada, kaotagu Versailles'i leping.

Päevaküsimustest tšehhoslovakkia sõjaväes kõneldakse järgmises artiklis ja leitakse, et kuigi ka siin põhjendatakse kõike, mis tehakse, prantsuse eeskujul „julgeolekuga“, näitab töö iseloom ometi, et peamiselt peetakse silmas kallaletungi võime arendust. Maaväe organisatsiooni küsimuses ei ole veel lõplikule selgusele jõutud ja töö kestab siin edasi. Erilist tähelepanu väärub aga lennuvägi, mille areng sünnib silmnähtavalt offensiivsuse huvides. Praegu on Tšehhoslovakkial 687 lennukit 6482 mehega, aga lennukite arvu tahetakse tõsta 1000-le. Hoolitsetakse ka agaralt moodsa relvastuse eest ega kardeta kulusid. Eelarvest langeb 18—20 protsenti sõjaministeeriumi peale. Teenistuse aja lühendamise pärast 18 kuult 14 kuule võideldakse kangesti. Rahva kasvatamine sõjateenistuseks sünnib hoolikalt ja sotsiaaldemokraatiline hariduseminister leiab selle „kohulise ning endastmõistetava kasvatuse isamaaarmastusele“ täiesti loomuliku olevat, mida harrastatakse koolinoorsoo keskel sõjaliste harjutuste teel. Suur tähendus on ses mõttes ka sokoli-ühinguil, mille liigete arvu loetakse juba 650.000 peale. Ka elanike kaitse gaasisõja vastu leiab väarikat tähelepanu.

Ameerika noorsoo kasvatamine sõjateenistuseks. Artikkel ulatab kolme numbrisse. Esimeses kõneldakse boyskautide liikumisest. Aktiivsete skoutide arv tõuseb juba umbes ühele miljonile. Valgerassilisist poistest 12—16 aasta vanuses on umbes 30 protsenti organiseeritud. Üliõpilasist on ligi pooled skoudikoolist käinud läbi. Kuigi kinnitatakse kogu aeg skoudiliikumise patsifistlikku iseloomu, seletavad ameerika ohvitserid: „Ei ole tähtis, mis teoreetiliselt kuulutatakse, kui tegelikkus teisiti ilmneb. Skoudid töötavad meie sihtides. Nad kasvatavad noorsugu moraalseile ja füüsilisele omadusele, mis ka sõdurilt nõutakse.“ — Järgmises, 41. numbris, võetakse tutvustamisele „Citizens military training corps“, mis armee poolt ellu kutsutud ja mille ülesandeks noortele meestele, kes vähemalt 16 aastat vanad, sõjakunsti algmõisteid õpetada. Ühes vastavate suvelaagritega võivad need asutised, vähemalt teoreetiliselt, anda noorele inimesele mõneaastase harjutamise ja õppimise järele reservohvitseri eksami võimaluse. Tegelikult sünnib seda aga kaunis harva.

Udu pealetungi relvana ei leia autori arust veel küllalt väarikat tähelepanu. Ometi on kunstlik udu asendamata vahendiks tehniliselt nõrgale väele tervel real juhul. Artikkel nimetab eriti pealetungi katmata pindalal, üllatusepealetungi ilma kahur-ettevalmistuseta, pealetungi kaevikus olevale vastasele ja iseäranis pealetungi kindlustatud seisukohale, kus kunstudu võib etendada otsustavat osa.

Õhuvalve ja õhuhoiatusteenistuse sisseseadmist peab järgmine artikkel otsustavaks. Praegune kord on puudulik, sest nüüdsed valve- ja hoituseorganid näevad häda-

ohtu harilikult alles samal silmapilgul, kui väeosa, mille saatjaks nad on. Rügemendi juure tuleks asutada õhuteatesalk, milles juht, 14 meest ja 8 mootorratast külgvankriga, sest et need sõidukid seks ülesandeks kõige kohasemad.

Tehniline ülevaade käsitleb mitmesuguseid uuendusi relvade ja sõjavahendite alal, nagu soomusautode rünnaku tagasitõrjet rännakul, kahuriliikide lihtsustamist, kahurite ülevõimist parvel ja kiir-maandumisesildu (Tšehhoslovakkias).

Teenistusse vastuvõtmise küsimusist kõneleb üks nekrudihvitser. Saksa vabatahtlik sõdur peab vastama teatud kehaliisile ja vaimliisile, samuti ka iseloomu nõudeile. Esimese üle otsustab eeskätt arst, siis füüsilised katsed; vaimlistest omadustest saadakse teatud piirini selgusele psühhotehniliste katsetega; kõige raskem on lugu iseloomu omadustega ja aluseks võiksid siin olla peamiselt päritolu ning elukäik. Ka ei lase iseloom end kasvatuse varal palju muuta.

Ratsaväe eelrühm. Autor leiab, et eeskirjade järele on ratsaväe eelrühma juhtimine üsna lihtne asi, kuid tegelikult on lugu keerukam. Kõige raskem on juhil sideme hoidmine ühelt poolt oma eelgrupiga ja teiselt poolt ülejäänud rühma osaga. Antakse juhatusi selle raskuse kõrvaldamiseks.

Nr. 41. Kattetegevuse võitlus võetakse uuesti pikemale arutusele ja leitakse, et see küsimus, hoolimata eeskirjadest, veel küllalt selge ei ole. Iseloomustatakse kattevõitlust, vastandina visale kaitsevõitlusele ja taganemisvõitlusele. Visas kaitse tuleb vastu pidada igale rünnakule, mis seisukoha vastu ette võetakse. Taganemisvõitluses püütakse vastasest võimalikult ruttu vabaneda, kui on võimalik ilma võitlusest, seda parem. Kattetegevuse võitluses aga tuleb püüda vaenlasega kokkupuuksesse jääda, aega võita ja vastasele võimalikult palju kahju teha, oma jõude hoides. Raskusepunkt niisuguses võitluses seisab võitluse tegevuses vastupanu joone ees. Kui tahetakse kattevõitlust hästi pidada, peab tundma vastase võitluse viisi.

Vanast ja uuest ratsastamise eeskirjast kõneldakse pikemalt ja tutvustatakse muudatusiga uues eeskirjas.

Pioneer ja masinatehnika käsitleb Schmithenner raamatu alusel „Krieg und Kriegführung im Wandel der Weltgeschichte“ neid põhjalikke muudatusi, mis järjest kasvav motoriseerimine sõjapidamise alal välja kutsub. Ühenduses sellega peavad nüüdisaja pioneril tingimata olema teadmisi masinateaduse alalt ja peab pioneri väljaõpe sündima hoopis teisiti kui enne Maailmasõda.

Desarmeerimise konverentsi seisnisist tagasihoidlikest tulemusist kõneldes jõutakse otsusele, et tagajärjed on siin üsna väikesed ja et ka edaspidi on näha vaevalt paremaid väljavaateid.

Briti sõjaväe eelarve 1932. Armeed kulude eelarves on 729.760.000 Rmk., nõnda siis 68.840.000 Rmk. vähem kui eelmisel aastal ja 516.240.000 Rmk. vähem 1922. a. kuludest. Väesuurus jääb muutmatuks ja tõuseb 148.700 mehe peale, nõnda siis ainult 100 meest vähem kui 1931. a. Kuni 1. aprillini 1933. a. aga arvatakse sõjavägi veel 10.000 mehe võrra kahanevat. Territoriaal-kahurväe mehhaniseerimine teostatakse

kavatsetud 1933. a. asemel juba 1932. a. Uusi kulusid selleks ei tule, sest ühtlasi korraldatakse aktiivsed ratsariigemendid ümber ja nemad annavad tarvilikud sõidukid. Laevastiku eelarve on 1.009.526.000 Rmk. Meeskond koosneb 91.410 inimesest, vähenemine eelmise aastaga võrreldes on 2240 meest. Viimase 5 aasta jookul on laevavägi vähenenud enam kui 10.000 mehe võrra. Ehituseprogramm on 1931. a. oma kordamine ja ehitamisel on ainult vähemaid laevu. 1932. a. eelarvesse on võetud ainult kolme allveelaeva ehitamiseks igapäev jaoks 18.300 Rmk. Suuremaid summasid on määratud masinate, katelde, abimasinate peale ja laevakerede ning kahurite parandamiseks. Lennuväe eelarve on 548.000.000 Rmk., seega 14.000.000 Rmk. vähem eelmise aasta omast. Käesoleval aastal ei suurendata lennueskadrillide arvu, kuigi 1933. a. programm seda nõuab kahe uue eskadrilli võrra. Inglise õhurelvastus seisab kõrgel tasemel.

Teenistusest vabastamise päev. Toonitatakse uuesti, et vabastamine peaks sündima pidulikumalt ja jätma lahkujale heamuljelise mälestuse.

Rahuaaja harjutuste sõjalikkus. Harjutused peaksid võimalikult vastama võitluse tõsiseisukorrale, sest seda rohkem õpitakse nendest. Et tõelikkusele veelgi lähemale jõuda, tuleks vahekohtu tegevust täiendada laskesuuna kujutamise, sihimärkimise ja tulemõju suhtes. Kõige raskem on just viimase küsimuse lahendamine ja vaevalt kunagi täpsalt teostatav. Teistes punktides — laskesuuna kujutamiseks ja sihi märkimiseks — tarvitatakse üsna otstarbekalt lipukesi, mille käsitlemisest siin üksikasjaliselt kõneldakse.

Eelpostiteenistuse lihtsustamine võrdleb mõningaid punkte sel alal prantsuse ja saksa korras, nende hüvesid ja puudusi ära märkides. R.

Bibliograafia.

Punaväe uus vahiteenistuse määrustik.

1930. a. esimesel poolel peeti punaväe häälkandjates ägedat sulesõda garnisoniteenistusse puutuvate küsimuste ümber. Vaidlused said alguse RKKA sõjaakadeemia õppejõu R. Tsiffer'i pikemast artiklist „Kas vajame garnisonimäärustikku“ („V. Vestnik 1930 nr. 3 lk. 7—16). Tsiffer võrdleb maksvuselt olevat RKKA aj. garnisonimäärustikku (1924—27) Peeter I määrustikuga „Ustav voinski“ (1716) ja leiab, et nad seisavad täiesti ühistel alustel; siit rida nähteid, mis praegu on jäänud ajast ja arust: liigest tseremooniad ja ka isikut, palju udust „teooriat“, garnisonimäärustiku lahkumine lahingueeskirjadest j.n.e. Ta rõhutab, et vahiparaadid (toimkonna vaatused) on sama mõttetud, nagu oleks mõttetu saata sõdureid garnisoniteenistusse peetriaegsetes parukates. Milleks koguda vahtkondi linnaservadelt südalinna, kuna ometi neid tuleb saata vahiteenistuseks jällegi linnaservadele (Meie „Garn.-määrustik“ I—III on lahendanud selle küsimuse väga otstarbekohaselt — v. § 95. —ms—). Vahtkondade vahetuse kohta lausub Tsiffer, et see peaks toimuma samuti ilma tseremoniateta, nagu sünnib meie ajal üldse ühe väeosa (allüksuse) asendamine teisega. Isikutest peab Tsiffer „liigseks luksuseks“ komandanti, vahtkondade revidenti, tema abi ja paigutajat; ta nõuab vahtkondade suhtes samasugust alluvuse korda, nagu see on maksev iga väeosa (allüksuse) kohta. „Uduse teooria“ hulka loeb Tsiffer muu seas väite, et „tunnimees on puutumata isik“ (v. meie „Garn. määr.“ § 216). Selle „pärl“ autoriks olevat Peeter Suur, kes tunnimehe puutumatuks kuulutamiseiga tahtnud hoiatada „kätetä rääkivaid ohvitserere... Praegu ei olevat sellitaadilistel targutustel rohkem mõtet kui kirjul vahiputka. — Täiesti asjatult figureerivad Tsifferi arvates garnisonimäärustikus sellised alad, nagu „Areteeritute kinnipidamine“, „Vahtkonnad tulekahjul“ j.n.e. „Kas on vaja õpetada kogu armeed

istuma aresti all?“ Küsib Tsiffer ja ironiseerib edasi: mitte iga kaitsevälaline ei satu pokri; kes aga kord „punkrisse lendab“, küllap see seal ise istumise ära õpib... Hoolitsemise tulehädaliste cest ta soovitab jätta tuletõrjujale, sest kaitsevälal on oma ülesanded. Tsifferi ettepanek oli: garnisonimäärustik kui niisugune kaotada; tema olulisem osa — vahiteenistus — viia eri peatükina sisemäärustikku; vahiteenistuse ratsionaliseerimiseks loobuda igasugustest tseremooniast ja liigestest isikutest; selleasemel kasutada senisest rohkemal määral tehnikat ja ka koeri.

Tsiffer'iga ühines rida teisi autoreid, kuid tema kriitikale toodi ka väga kaaluvaid vastuväiteid (v. „V. Vestn.“ 130 nr. nr. 8 ja 11). Paarikümne autori diskussiooni lõpetas „Voj. Vestnik“ toimetuse oma resümeeaga: etteheited, mis puudutavad „plats-paraadlust“ vahiteenistuse alal, on põhjendatud; ka on õige, et RKKA aj. garnisonimäärustik sisaldab juhendeid, millised peaksid kuuluma teistesse määrustikkudesse, kuid toimetus ei ole nõus: 1) garnisoni vahtkondade eraldamisega garnüli, komandandi ja vahtkondade revidendi alluvusest, sest see nõrgendaks järelevalvet vahiteenistuse üle, 2) komandantide ja paigutajate kaotamisega ja 3) vahiteenistuse viimisega täielikult lahingueeskirjade nõuete alusele. Garnisonimäärustik lihtsustatud kujul on siiski tarvilik — juba sellepärast, et hõlbustada vahiteenistust reguleerivate normide leidmist.

*

27. juunil 1931. a. kinnitatud ja sama aasta 1. septembrist maksmapandud „Ustav karaulnoi sluzbõ RKKA“ kajastab suurel määral neid mõtteid, mis pandi liikuma ülalkirjeldatud diskussiooniga. Juba pealkiri laseb oletada, et uus määrustik piirdub hoopis kitsama alaga kui RKKA aj. garnisonimäärustik, mille asemele ta astub. Ja tema lehitsemisel näemegi, et siia on koondatud vaid vahiteenistuse (garnisonis ja väeosas) vahetult puutuvad reeglid (meie „Garn. määr.“ II jagu mõningate kärpimistega):

- I peatükk — vahitenistuse üldised alused;
- II „ — vahiteenistus (vahtkond, post j.n.e.);
- III „ — vahtkonna tegevus õhu- ja maapealse kallaletungi ja tulekahju puhul;
- IV „ — koerad vahiteenistuses.

Peale selle on toodud 8 mitmesugust lisa (tabelid, määrused vahiteenistusekoerte postide seadeldamiseks j.n.e.). Kõik see on ära mahutatud 42 väikesele lehele.

Millistele printsiipidele on rajatud uus määrustik?

Kõigepealt on püütud vahiteenistust kokkukõlastada RKKA jalaväe lahingueeskirja II osa (1927) nõuetega valvetõkete ja väljavahtkondade suhtes; vahtkondadele antakse mitte ainult teatud objektide valve, vaid ka kaitse ülesanded.

Teiseks — vahiteenistuse juhtivale koosseisule, garnülidele ja väeosaulematele on jäetud, endisega võrreldes, laialdasemad võimalused oma initsiatiivi väljendamiseks; määrustik piirub sageli vaid üldpõhimõtete püstitamisega.

Kolmandaks on kõrvaldatud rida formaalsusi ja tseremooniaid, milliseid sisaldas RKKA aj. garnisonimäärustik.

Lõppeks uus määrustik paneb suuri lootusi koerte kaasabile vahiteenistuses.

Siirdudes mõningate üksikasjade juurde määrimise eeskätt, et määrustiku järgi vahtkond jaotatakse jagudeks, väljudes kaitseülesandest ja paigutajate arvust. Vahtkond teotseb nii rahu- kui ka sõja ajal igasuguste kallaletungide tagasilöömise RKKA lahingueeskirja II osa (1927) nõuete kohaselt, täites varem väljatöötatud kaitsekava. Viimase koostab kas väeosaulem või komandant; kava kinnitab garnisoniülem. Kaitsekavasse võetakse: 1) vahtkonna koosseisu ja relvastus, 2) maastiku hinne (vahtkonnaruumi asukoht, tema seadeldus õhu- ja gaasikaitse, samuti side mõttes j.n.e), 3) vaatluse korraldamine (postid päeval ja öösi, koertega valvatavad postid), 4) sidepidamise viisid ja abinõud, 5) valvatava maaala jaotamine sektoriteks, vastavalt jagude arvule, 6) kaitse (positsioonid tunnimeestele ja kogu vahtkonnale, mitmesugused tegevusvariandid j.n.e.). Kaitsekava graafiline kujutis (skeem) on iga vahtkonnaruumi seinal. Vahtkonna relvastuse hulka kuuluvad ka kuulipildujad. Maapealse kallaletungi korral vahtkond teotseb nagu rühm kaitse. Juhtumil, kui kallale tungitakse ühele postile, astub tegevusse vastav jagu, toimides jällegi lahingueeskirjade kohaselt (pealetung, kaitse). Ärevas olukorras asetsevad jaod oma kaitsesektorites ja teotsevad nagu väljavahtkonnad (puhkekaitse üksuse eelpostid).

Õhuhäire koral või vahtkonnaülemale käskluse peale („lennuk“) kõik toimkonnast vabad mehed koonduvad selleks ettenähtud varjendisse, võttes kaasa püssid ja gaasitorbikud. Tuli lennukite pihta avatakse õhukaitseks ülesseatud kuulipildujatest, kuid ainult vahtkonnaülemale käsul. On ette nähtud teotsemine ka õhuhäire sündi vastu (granaadipildurite grupid, kk). Gaasihäire puhul tõmbab kogu vahtkond gaasitorbikud ette; tunnimehed jäävad kohtadele, kuna teised vahtkonna koosseisu kuuluvad isikud kas jäävad vahtkonnaruumi (kui ta on gaasikindel) või

koonduvad gaasivarjendisse. Kombineeritud kallaletungi korral pööratakse peamine tähelepanu maapealsele vastasele.

Nagu puhkekaitse ülem asetseb varu läheduses, nii nõutakse ka vahtkondade revidendilt, et ta viibiks tähtsama vahtkonna juures (RKKA aj. garnisonimäär. järgi asus ta komandantuuris).

Nüüd initsiatiivi küsimus. Vahtkonnaülem võib oma algatus üles näidata sellega, et ta ise otsustab, missuguse ajavahemiku järgi vahetada tunnimehi, kuidas ja kunas kõvendada vahiposte, kuidas jaotada kuulipildujad kaitsesektorite (jagude) vahel j.n.e. Garnisoniülem (väeosaulem) võib kõvendada vahtkonda mitte ainult postide arvu suurendamisega, vaid ka piilkondade ja salade väljasaatmisega väljaspoolt vahtkonna koosseisu.

Edasi uuest määrustikust on välja jäetud, nagu juba öeldud, rida tseremooniaid. Nii on lihtsamaks kujunenud toimkonna vaatus, vahtkondade ja tunnimeeste vahetus j.n.e Näiteks „vahiparaad“ seisab selles, et määratud ajaks kõik väeosa toimkondlased koondatakse kokku, väeosa korrapidaja teeb neile ülevaatus, kontrollib meeste kohustetundmist ja teatab rivist väljakutsutud vahtkonnaülematele tunnussõna (sedeliga, mis siinsamas hävitatakse); pärast seda liiguvad vahtkonnad korrapidaja käsul vahe- tusele, kusjuures liikumine ise toimub RKKA jalaväeeskirjade I osas ettenähtud rivistustes. Vahtkondade vahetus toimub samuti ilma ühegi tseremooniata. Sellevastu kontroll vaniteenistuse alal on kõvenenud. Näiteks vahtkonnaülemale abi peab kontrollima tunnimehi 4 korda ööpäeva jooksul (aj. garnisonimäärustiku järgi vaid 2 korda). Vahiteenistust kandvates väeosades omab iga juht — kuni rühmaülemani (k.a.) — vahtkondade revideerimise õiguse. Vahtkond rivistub ainult revideerija käsul.

Ka sisekorda vahtkondades on veidi muudetud? puhkab see vahetus, kes tuli postilt, mitte aga see, kes peab postile minema. Vahtkonnaruumis on lubatud kasutada raadiotelefoni, män- gida malet, lugeda ajalehti ja raamatuid (võrdle meie „Garn. m.“ §§ 131—133).

Inimjõu säästmise ja valve kõvendamise huvides uus määrustik näeb ette postid, milliseid valvavad koerad. Peale vahikoerte kasutatakse ka politseikoeri.

Koerapostid pannakse välja ainult öösi. Need postid on kahesugused: 1) postid, mida valvavad vabalt hoovis või hoones liikuvad vahikoerad ja 2) postid, mida valvavad blokkposti külge kinnitatud ketikoerad. Koerapostid asetatakse hari- likkude vahipostide ette (40—150 m kaugusele) või nende vahele. Koer oma haukumisega peab hoiatama lähemat vahiposti enne, kui läheneja (vastane) on jõudnud 40 m kauguseni sellest postist. Vahikoera maksimaalseks teenistuse- kestvuseks ööpäeva jooksul loetakse 10 tundi (ilma vahetuseta). Iga nelja vahikoera peale on ette nähtud 2 inimest (saatja ja tema abi). Vahikoerte jaoks võib vanem saatja on vahtkonna- ülemale abiks „eriteenistuse alal“.

Politseikoeri kasutatakse piilkonnateenistuses. Kui koer ühes saatjaga kuulub piilkonna koosseisu, siis on selle piilkonna vanemaks reeglipäraselt saatja. Koerte töö fikseeritakse toimkonnalehes. Kogu vahtkonna isiklikult koosseisult nõutakse vahikoerteteenistuse tundmist; vahitee-

nistuse revideerijad peavad peale selle tunda veel koerte dresseerimise võtteid.

Sellised on „Ustav karaulnoi službõ RKKA“ (1932) tähtsamad põhimõtted ja uuendused vahiteenistuse alal. —ms.—

Maailmasõda 1914. a. kuni 1918. a. 1915. a. operatsioonid. Sündmused läänes aasta alul ja suvel, idas — aasta algust kuni aasta lõpuni. VIII köide. (Der Weltkrieg 1914 bis 1918. Die Operationen des Jahres 1915. Die Ereignisse im Westen im Frühjahr und Sommer, im Osten vom Frühjahr bis zum Jahresschluss. Achter Band.) 666 lk. 39 kaardi ja skeemiga. Berliin 1932. Hind 25 kr. (Kv. staabi raamatukogu nr. 20628).

Käesolevas köites käsitatakse sõjasündmusi, millede aluseks on kaitselahing Artois juures ja keskriikide suuri pealetungilahinguid Galiitsias ja Hindenburgi sügispealetung Kovno ja Vilna.

Otto Forst de Battaglia. Diktatuuri protsess (Protzess der Diktatur). Zürich-Leipzig-Wien 1930. 415 lk. 16 pildiga. Hind 15 kr. (Kv. staabi raamatukogu nr. 20632).

Diktatuuri probleemi lahendamine on huvitavaid poliitilisi küsimusi käesoleval ajal. Küsimus, kas 19. sajandi pärandus, s. o. demokraatlik õpetus loomulikult ühetaolusest ja vabadusest demokraatlikul alusel kõigi inimeste vahel ka edaspidi peab kui riigivorm Euroopa kultuurriigis püsima, on vaidluse alla võetud üksikute maa-ede, rahvaste ja parteide poolt mitmet viisi seletatud ja vastatud.

Käesolevas teoses on autor diktatuuri probleemi lahendamiseks ja objektiivse vastuse saamiseks kasutanud ära mitmesuguste poliitiliste parteide, uskude ja rahvaste tuntud tegelaste arvamusi ja seletusi diktatuuri üldiste aspektide kui ka selle konkreetsete vormide üle kaasaja suurimates riikides. K. Kr.

Kindral Herman von François. Sõnakuulmine ja vastutusetunne. (Gehorsam und Verantwortungspflicht.) Berliin, 1932. 54 lk. Hind. 3.50 kr. (Kv. staabi raamatukogu nr. 20626).

Sõnakuulmine ja vastutusetunne on riigi ja sõjaväe alustoad. Kuidas neid kaht suurt tegurit kokkukõlastada, näitab autor oma teoses, tuues ette näitena ja selgitusena saksa sõjaväe juhtide omavahelisi hõõrumisi Tannenbergi lahingus.

Dr. phil. Hans Thimme. Maailmasõda ilma relvadeta (Weltkrieg ohne Waffen. Die Propaganda der Westmächte gegen Deutschland, ihre Wirkung und ihre Abwehr). Berliin 1932. 294 lk. Hind Kr. 7.50. (Kv. staabi raamatukogu nr. 20646).

Liitriikide propaganda kui tähtsa võitlusvahendi üle Maailmasõjas Saksamaa vastu on võrdlemisi vähe uurimuse andmeid ilmunud trükis. Käesoleva teose on koostanud autor Saksa riigiarhiivis olevate, kuid seni kasutamata ametlike dokumentide alusel. Peamise tähelepanu oma teose autor juhib kahele suurele tegurile — saksa emigrantide ja väejuoksikute propaganda Helveetsias ja Hollandis Saksa valitsuse vastu ja selle vaimse võitluse mõjust ja tagajärgedest saksa sõjaväele ja rahvale. K. Kr.

Sport.

Üleriiklikud veeremängu võistlused.

Eesti meistriks tuli allohvitser P. Post Tallinna garnisoni veeremänguklubist 360 punktiga.

21. ja 22. mail s. a. peeti Tallinnas üleriiklikke veeremängu meistrivõistlusi, millest võttis osa 94 võistlejat. Rohkearvulise osavõtjaskonna tõttu kujunesid võistlused õige pinevaks ja tasavägiseks, ning saavutati üldiselt häid tagajärgi. Eriti silmapaistvaid tagajärgi näitasid võistlustel Tallinna garnisoni veeremänguklubi liikmed, kes tulid esikohtadele nii individuaal- kui ka klubidevahelistel võistlustel.

Võistlustele oli väljapandud 20 individuaal- ja üks klubidevaheline auhind Tallinna Garnisoni veeremänguklubi, kui võistlusi korraldava organisatsiooni poolt ning üks rändauhind — hõbe õllekann — Eesti veeremängu liidu poolt. Klubidevahelise auhinna võitis Tallinna garnisoni veeremänguklubi ja E. V. liidu rändauhinna — allohv. Kost — kui Eesti meister. Rändauhinda tuleb temal kaitsta kolm aastat.

Individuaalselt tulid kohtadele:

1. allohv. Kost — Tall. garn. veerem. klubi — 360 punkti;
2. n.-ltn. Kaivo — Tall. garn. veerem. klubi — 355 punkti;
3. hra Drell — Tall. garn. veerem. klubi — 341 punkti;
4. leitn. Mölder — Pärnu keegelkl. — 336 punkti;
5. hra Paalberg — Tall. garn. veerem. klubi — 331 punkti;
6. kv. am. Mätlik — Tall. garn. veerem. klubi — 330 punkti;
7. kv. am. Uster — Tall. garn. veerem. klubi — 328 punkti;
8. hra Rõks — Tall. garn. veerem. klubi — 318 punkti;
9. allohv. Rebase — Tall. garn. veerem. klubi — 317 punkti;
10. allohv. Priimann — Tall. garn. veerem. klubi — 315 punkti;
11. hra Levin — Pärnu keegelkl. — 315 punkti;
12. hra Iström — Tall. garn. veerem. klubi — 314 punkti;
13. hra Järv — Tall. garn. veerem. klubi — 311 punkti;

14. kpt. Tarning — Tall. garn. veerem. klubi — 307 punkti;
 15. hra Tobias — Tallinna veeremänguklubi — 307 punkti;
 16. hra Paart — Narva veerem. harrast. selts — 306 punkti;
 17. allohv. Uustalu — Tall. garn. veerem. klubi — 304 punkti;
 18. veltv. Jalakas — Tall. garn. veerem. klubi — 302 punkti;
 19. hra Rüütel — Tall. garn. veerem. klubi — 302 punkti;
 20. hra Norberg — Pärnu keegelkl. — 298 punkti.
- Gruppidevahelistel võistlustel (à 8 mängijat) tulid kohtadele:
1. Tallinna garn. veerem. klubi — 2680 punkti;
 2. Pärnu keegelklubi — 2293 „
 3. Tallinna veeremänguklubi — 2269 „
 4. Rakvere veerem. harrast. selts — 1912 „
 5. Narva veerem. harrast. selts (6 mängijat) — 1518 „
- L—ks.

Sõprusvõistlus laskmises.

29. mail s. a. peeti Rakveres 5. üksiku jala- väepataljoni ja K.L. Viru maleva Rakvere I. malevkonna vahel sõprusvõistlus laskmises sõjaväe vintpüssidest. Kumbki võistleja tõi laskmisele 12-mehelise grupi, kusjuures arvestati 10 parema laskuri tagajärjed. Lasti 300 mtr. pealt kolmest asendist à 10 lasku, 300 mtr. normaalmärgi pihta. Võistluse võitis 5. üksiku jala- väepataljoni meeskond 77-silmalise ülekaaluga, kusjuures 10 laskuri silmade kogusumma oli 1944, Kaitseliidu 1867 silma vastu.

Üksiklaskureist olid paremad: 1) ltn. Argus, 5. pat. — 230 s.; 2) mlvl. Reiman — 219 s.; 3) mlvl. Karuks — 214 s.; 4) mlvl. Söödi — 214 s.; 5) ltn. Lahke, 5. pat. — 209 s.; 6) nao Helder, 5. pat. — 203 s.; 7) mlvl. Henno — 201 silma.

Võistlusel võis märgata, et Kaitseliidu meeskonnas oli üksikuid häid laskureid, kuna kaitseväge meeskonnas oli tase ühetaolisem. A. L.

Tõtt ja nalja.

Isamaa armastus. Kapten U. sõdur-kodaniku kasvatuse tunnil seletab noortele:

„Mjiss on jiiisama armastus? — Kes jutleb mul? — Ei tjia? — Nu vot, te noored olõtõ — ei tjia vjeel. Ma tjeile njaitlikult sjeletan.

Nu vot sjial kaugel soojalmaal Afrika on. Sjial Afrikas juks jöögi rjekaa Njill on. Sjial jöögis rjekaa Njillis krokodill on. Sjial soe kliimat on, pjaike paistab, vjesi soe on. Sjial jilus elada on. Sjial krokodillil meeldib olla.

A vot mittekaugel Tartu-Jurjev on. Sjial ka juks jöögi, Jemajögi on. Sjial kjulm kliimat on, pjaike ei paista. Sjial vesi kjulm on, sjial muda on.

Nu vot, kui me toome krokodilli jögist rjekaa Njill ja laseme ta Jemajökke, sjis tal ei meeldi olla. Ta taagasi tahab.

Nu voot — sjee jisama armastus on.“

*

Telefonikõne anno 1932. Major NN. võtab telefonitoru ja algab energiliselt juttu:

„Ljuubage soojavee!“

? ? ! !

„Ei-ei, no kas te sjis ei moista, ihendage mind viibimata seavee keskjaamaga!“

„Ah kinni, no ljuubage sjis merevee!“

Saades nüüd mereväe keskjaama kaudu ühenduse soovitava abonendiga, jätkab major:

„Kas tjiate, miina kuurat tšort jooksen keik linna ljebi, aga tema eijole leida ega neha kuskil. Kas tai keind tena varssvalitsuses oma kaup pakkumas?“ Krak-krak.

SISUSTIK: Tartu ülikooli 300. aasta juubel. — Soome presidendi külaskäik Eesti riigivandemale. — Läti rahvuspühaks. — A. Laats. Mälestusi külaskäigust „Polska Zbrojnal“. — Külalised Poolast. — A. La. Vennasrahva riigipea Harju maleva suvelaagris Sakus. — O. Kurvits. Esimene Eesti sõjaväelaste kongress 1.—4. juulini 1917. a. — J-n. Tagavaraväe ohvitseride kordamisõpped 6. üksikus jalaväepataljonis. — Taktika alalt: A. T. Taktikalisi ülesandeid Saksa sõjaväes. — A. K. Kauge-Ida sõjaliste sündmuste ülevaade. — Huvitatu. Märkmeid jalaväe määrustiku I osa kohta. — L-r. Erialalistel oskuste täiendamisel inseneriväe juures. — Vabadusesõja lahingute piiritähise avamine Anija-Priskel. — Kaaderallohvitseride elust ja olust. — J. Pert. Tallinna koolinoored Vabariigi Valitsuse esimese kaitsejõuna. — Ge-born. Kaheksaks päevaks õppurist sõduriks. — Juriidilised küsimused. — Kaitseväge elu. — Sõjaväelisi teateid välisriigest. — Sõjakirjandust. — Bibliograafia.

Vastutav toimetaja kol. A. TRAKSMANN.
Kõnetr. Kaitseväge nr. 40.

Tegev toimetaja major A. LAATS.
Kõnetr. Kaitseväge nr. 163.

Väljaandja: „Sõdur“ Tallinn, Toomkooli 7.

Toimetus ja talitus:

Toompeal, Toomkooli tän. nr. 7. Kõnetr.
Kaitseväge nr. 163.

„SÕDUR“ TELLIMISE HIND: Rastas 6 kr. — poolesaastas 3 kr. — veerandaastas 1 kr. 50 snt.

„Sõduri“ talituses müügil olevate raamatute nimekiri.

JALAVÄGI. GARNISONI TEENISTUS.

Jalaväe määrustik. I osa	Kr.	—25
Jalaväe eeskiri. II osa. Teine trükk	„	1.—
Garnisoni määrustik. I—III jagu	„	—75
Garnisoni määrustik. IV jagu	„	—40
Laske-eeskiri jalaväe relvadele. I osa muudatused	„	—50
Laske-eeskiri jalaväe relvadele. II vihu muudatused	„	—10
O. Sternbeck: jalaväe relvade tule omadused	„	2.35
Sisemäärustik	„	1.—

LAHINGUTEGEVUS. JUHTIMINE.

Lahingueeskiri	„	—85
Määrused kaitseväge vedude korraldamiseks	„	1.—
H. Dunkel: Jalaväe jagu	„	—30
Gerin: Väikeste üksuste lahing	„	1.60
Ühendatud väeliikide juhtimine ja lahing	„	—75
H. Janson: Koostöö lennuki ja jalaväe vahel	„	—35
J. Lutsar: Lahing tankide toetusel	„	1.50
N. Reek: Juhi otsus ja selle kujunemine	„	—50
I. Kasak: Taktika	„	2.30
N. Riiberg: Positsioonisõda	„	—85
K. Laurits: Luureteenistus staapides	„	—45

RELVADE MATERJAL-OSA KIRJELDUSED.

A. Teder: Arisaka (Jaapani) vintpüssi materjal-osa kirjeldus	Kr.	—25
Jalaväe relvade materjal-osa III 9 m/m püstol „Browning“	„	—40
Jalaväe relvade materjal-osa. Kk. „Madsen“	„	—60
Inglise 18-nl. kiirlaskja suurtükk. Materjal-osa	„	—70
45" Inglise haubitsa materjal-osa kirjeldus	„	1.—
3" Vene 1902. g. kahuri materjal-osa kirjeldus	„	1.25
Kk. „Levise“ lasketakistused — tabelid	„	—10
Kk. „Madseni“ tabelid nr. 1	„	—15
A Käbala: Juhendid laskurile, I vihk	„	—40
Kk. „Madseni“ tabelid nr. 2	„	—15
76,2 m/m Prantsuse kahuri materjal-osa kirjeldus	„	1.20
Kaigas-käsigranaadi joonistused	„	—20
G. Leets: Nurgamõõtja, bussooli ja stereotoru tarvitamine	„	—65
Bussoolid	„	—35
R Preibach: Käsigranaadid	„	—60

RATSAVÄGI.

Eeskiri ratsahobuste ratsastamiseks	„	—65
Ratsasõidu õpetus	„	—60
N. Reek ja R. Kent: Hobune ja tema hindamine	„	—30

„Sõduri“ talituses müügil olevate raamatute nimekiri.

VÄLJAÕPE. ÕPPEKAVAD.

Juhendid ohvitseride ja allohv. täiendusõppuste korrald.	„	— .60
O. Jalajas: Kultuur-selgitustöö metoodika käsiraamat	„	— .50
Jalaväe taktikaliste õppuste metoodika	„	1.65
Üldine õppekava I osa (Ü. Ö. 4)	„	— .65
„ „ II osa (Ü. Ö. 8)	„	— .50
„ „ suurtükiväes	„	— .60
A. Gromilov: Üksikvõitleja taktikaline väljaõpe	„	1.50
Soome laskurliidu põhikiri ja laskemäärused	„	— .55
Üldine õppekava üleajateenijate allohv. ettevalmistamiseks	„	— .60
„ „ reserv-allohv. ettevalmistamiseks	„	— .50
Juhendid taktikaliste leppemärkide kasutamiseks	„	— .25

KAHURVÄGI. SOOMUSVÄGI.

Raskekahurväe rivimäärustik	„	— .40
Suurtükivägi	„	— .25
Eeskiri soomusrongidele	„	— .50
J. Lutsar: Soomusmasinate käsitamine	„	— .60
Soomusautod ja nende kasutamine lahingus	„	1.20
Suurtükiväe eeskiri II	„	— .85
R. Ustal: Suurtükiväe topograafia	„	2.80
Suurtükiväe eeskiri I osa	„	— .75
Lühikene kahur ja tõkkesõidu õpetuse juhend	„	— .35

INSENERIVÄGI. FORTIFIKATSIOON. SIDE.

Side-eeskiri I osa	Kr.	— .75
Sildade ehitus I osa. Võitlus jõgede pärast	„	— .95
J. Aksel: Betoonasjandus sõjaväes	„	2.50
Sildade ehitus IV osa. Kiirsillad	„	— .55
A. Parv: Maastiku organiseerimine. I ja II osa	„	4.—
Saksa väliskindlustamise eeskiri	„	1.60
I. Kasak: Maskeerimine	„	— .80
Side-eeskiri II osa	„	— .85
J. Jalak: Väli telefoni-asjandus	„	1.50
Pioneer-eeskiri III osa. Sillad	„	2.—
Pioneer-eeskiri I osa. Välikindlustamine	„	1.25

Tähelepanuks tagavaraväe ohvitseridele.

Uue Ohvitseride teenistusekäiguseadluse järele ülendatakse auastmeis ka tagavara ohvitseride vastavate katsete sooritamise järele. Katsed sooritab edukalt vaid see, kes loeb värsket sõjakirjandust, esijoones „Sõdurit“, mis alati jälgib sõjanduse arengut nii sise- kui välismaal, tuues oma veergudel kõik tähtsamad uudised sellel alal.

Seepärast rutaku iga tagavaraväe ohvitser „Sõduri“ tellimisega järgmise pooleaasta peale, mis algab 01.07. Tellimise hind aasta peale Kr. 6 ja pooleaasta — Kr. 3. Pooleaasta tellimised omavad õigused ka lisadele.